

Maakuntahallitus

AIKA 27.01.2020, klo 08:30

PAIKKA Uudenmaan liitto, Esterinportti 2 b, Helsinki. Strateginen kokous

KÄSITELTÄVÄT ASIAT

Asia	Otsikko	Sivu
1	Kokouksen järjestäytyminen	3
2	Maakuntavaltuuston jäsenen vaihtuminen: Arto Lindberg Merja Kuusiston tilalle	4
3	Uusimaa2019 -hankkeen valtionavustuksen käytön raportointi	5
4	Maakuntavaltuuston kokouksen 10.12.2019 täytäntöönpano	7
5	Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuus Helsingin seudun vaihemaakuntakaava: kaavaehdotuksen vastineet osa I	8
6	Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuus Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaava: kaavaehdotuksen vastineet osa I	33
7	Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuus Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaava: kaavaehdotuksen vastineet osa I	50
8	Lausunto valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmasta	69
9	Lausunto Y5 Lohjansolmun asemanseudun ja Lehmijärvi-Pulli maaseutualueiden osayleiskaavasta	72
10	Lausunto Siuntion Pikkala-Marsudden osayleiskaavaehdotuksesta	78
11	Vaalien valmistelutoimikunta; jäsen- ja varajäsenmuutos	85
12	Etelä-Suomen liikennestrategian valmistelun käynnistyminen tiedoksi	87
13	Johtajien antamat lausunnot	88
14	Kokousaikataulu tiedoksi	89

OSALLISTUJAT

	Nimi	Tehtävä	Lisätiedot
	Heijnsbroek-Wirén Mia	Jäsen	
	Hopsu Inka	Jäsen	
	Ihanus Jukka	Jäsen	
	Juurikkala Timo	I varapuheenjohtaja	
	Karhuvaara Arja	Jäsen	
	Kiljunen Kimmo	Jäsen	
	Launiala Mimmi	Jäsen	
	Lompola Kirsi	II varapuheenjohtaja	
	Markkula Markku	Puheenjohtaja	
	Meri Otto	Jäsen	
	Pahlman Irma	Jäsen	
	Rissanen Laura	Jäsen	
	Salonen Pasi	Jäsen	
	Taipale Kaarin	Jäsen	
	Vesikansa Sanna	Jäsen	
	Adlercreutz Anders	varajäsen, strateginen kokous	
	Ilonen Jarkko	varajäsen, strateginen kokous	
	Räsänen Joonas	varajäsen, strateginen kokous	
	Valtonen Mikko	varajäsen, strateginen kokous	
	Holopainen Mari	MV:n pj.	
	Luhtanen Leena	MV:n I vpj.	
	Muurinen Seija	MV:n II vpj.	
MUU	Savolainen Ossi	Maakuntajohtaja	
	Eskelinen Juha	Johtaja, aluekehittäminen	
	Vikman-Kanerva Merja	Johtaja, aluesuunnittelu	
	Kanerva Inka	Viestintäjohtaja	
	Autioniemi Paula	Hallinto- ja talousjohtaja	
	Elo Seija	Viestintäpäällikkö	

Maakuntahallitus**27.01.2020**

1**Kokouksen järjestäytyminen****MHS**

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus

- päättää todeta kokouksen laillisesti kokoonkutsutuksi ja päätösvaltaiseksi
- toteaa, että kyseessä on maakuntavaltuuston 29.8.2017 § 23 hyväksymän perussopimuksen soveltamisohjeen mukainen strategisesti merkittävä kokous, johon on kutsuttu puhe- ja läsnäolo-oikeudella kehyskuntia edustavat varajäsenet.
- valitsee kaksi pöytäkirjan tarkastajaa (Laura Rissanen, Pasi Salonen).

Maakuntahallitus**27.01.2020**

2**Maakuntavaltuuston jäsenen vaihtuminen: Arto Lindberg Merja Kuusiston tilalle****519/00.00.00.01/2018****MHS**

Tiivistelmä

Tuusulan kunnanvaltuusto on valinnut Arto Lindbergin (sd) maakuntavaltuuston jäseneksi Merja Kuusiston (sd) tilalle. Arto Lindberg toimii maakuntavaltuustossa jäljellä olevan toimikauden ajan.

Asian yksityiskohtainen selostus

Tuusulan kunnanvaltuusto on 9.12.2019 päättänyt myöntää Merja Kuusistolle (sd) eron Uudenmaan maakuntavaltuuston jäsenyydestä ja valita hänen tilalleen maakuntavaltuuston jäseneksi Arto Lindbergin (sd) jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta.

Perussopimuksen 12 §:n mukaan maakuntavaltuuston jäsenten tulee olla jäsenkuntien valtuutettuja. Mikäli maakuntavaltuuston jäsen tai varajäsen menettää vaalikelpoisuutensa tai hänellä muusta syystä on peruste erota kesken toimikauden, päättää jäsenen edustama kunta eron myöntämisestä ja uuden jäsenen tai varajäsenen valitsemisesta jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Kunnan valitseman jäsenen tai varajäsenen tulee edustaa samaa ryhmää kuin jäsen, jolle ero on myönnetty.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että valtuusto merkitsee tiedoksi maakuntavaltuuston jäsen Merja Kuusiston tilalle uuden jäsenen Arto Lindbergin.

Valmistelija:

Paula Autioniemi 040 737 8050

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 136 §); päätös koskee valmistelua

Maakuntahallitus**27.01.2020****3****Uusimaa2019 -hankkeen valtionavustuksen käytön raportointi****34/08.00.02/2019****MHS**

Tiivistelmä

Valtionvarainministeriö on myöntänyt Uudenmaan liitolle yhteensä noin 14,5 miljoonaa euroa maakunnan perustamiseen liittyvää esivalmisteluavustusta vuosina 2017 ja 2018. Uudenmaan liitto vastaa esivalmisteluavustuksen käytön raportoinnista valtionvarainministeriölle. Esivalmisteluavustuksen raportointi tehdään yhtenä kokonaisuutena ja se koskee Uusimaa2019 -hankkeen ns. yleishanketta, eli maakunnan perustamisen substanssivalmistelua. Raportoinnin tarkoitus on osoittaa, että valtionavustus on käytetty ainoastaan valtionavustuspäätöksen mukaiseen tarkoitukseen. Valtionavustuksen käytön raportti tulee jättää valtionvarainministeriölle viimeistään 29.2.2020.

Valtionvarainministeriö on myös myöntänyt Uudenmaan liitolle noin 31 miljoonaa euroa ICT-valmisteluavustusta vuosina 2017 ja 2018. Luonteeltaan teknisempi ICT-hanke on raportoinut valtionavustuksen käytön valtionvarainministeriölle erikseen, valtionvarainministeriön aikataulussa ja ohjeistuksen mukaisesti.

Myönnetystä valtionavustuksesta jäi käyttämättä n. 1,1 miljoonaa euroa Uusimaa2019 -yleishankkeen osalta ja n. 280 000 euroa ICT-hankkeen osalta. Nämä määrärahat varaudutaan palauttamaan valtionvarainministeriölle.

Asian yksityiskohtainen selostus

Valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö kehottivat 26.5.2016 lähettämässään ohjauskirjelmässä ja siihen oheistetussa muistiossa maakunnan liittoja toimimaan aloitteentekijöinä maakunta- ja soteuudistuksen esivalmistelun käynnistämiseksi alueellaan, kutsumaan keskeisten tahojen edustajat mukaan valmisteluun ja pitämään esivalmistelun käynnistämiskokouksen. Uudenmaan käynnistämiskokous pidettiin 3.10.2016 Finlandia-talolla. Maakuntahallitus päätti 21.11.2016 §157 valita Uudenmaan liiton palvelukseen Timo Aronkydön sote-muutosjohtajaksi ja Markus Sovalan maakuntauudistuksen muutosjohtajaksi 1.12.2016 alkaen, sekä perustaa alaisuuteensa Uudenmaan maakuntauudistuksen esivalmisteluprojektin. Projektin tilivelvollinen johtaja ja hankkeen operatiivista toimintaa koskevien päätösten ja sopimusten tekijä oli alusta loppuun saakka maakuntajohtaja Ossi Savolainen.

Uudenmaan liitto toteutti sote- ja maakuntauudistuksen alueellista valmistelua tilanteessa, jossa uudistusta koskevia lakeja ei oltu hyväksytty. Valmistelun perustana olivat Juha Sipilän hallituksen eduskunnalle tekemät lakiesitykset sekä valtiovarainministeriön Uudenmaan liitolle osoittamat ja valmisteluun kohdenneet valtionavustuspäätökset. Uudenmaan liiton sote- ja maakuntauudistukseen liittyvä esivalmistelutehtävä oli yleisluontoinen ja laaja-alainen. Uudenmaan liiton maakuntahallitus totesi 20.8.2019 § 148 katsovansa, maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelussa oli kyseessä

aluekehittämislainsäädännön mukainen tehtävä ja mitä suurimmassa määrin maakunnallinen edunvalvonta, jotta Uudenmaan asema kansallisen tason uudistuksessa voitiin turvata. Uudenmaan liiton jäsenkuntia edustava maakuntavaltuusto hyväksyi Uudenmaan liiton osalta maakuntauudistukseen liittyvät valmistelutehtävät ja niitä koskevat talousarviot. Maakunnan liiton toimivalta valmistelutehtävässä oli näin ollen vahvistettu jäsenkuntien edustajien päätöksillä.

Esityslistan liitteessä olevassa raportissa ja sen tiivistelmässä on selostettu tarkemmin paitsi Uusimaa2019 -hankkeen taloutta, myös hankkeen etenemistä, toteutusta ja tuloksia sekä johtopäätöksiä.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää

- hyväksyä valtionavustuksen käytön raportin
- esittää maakuntavaltuustolle, että maakuntavaltuusto merkitsee sen tiedoksi.

Vastuujohtaja:

Ossi Savolainen 040 589 8415

Valmistelija:

Inka Tikkanen 040 554 5538

Täytäntöönpano:

Muutoksenhaku: oikaisuvaatimusosoitus

Liitteet

1	Valtionavustuksen käytön raportin tiivistelmä, mhs 27.1.2020
2	Valtionavustusten käytön raportti, mhs 27.1.2020

Maakuntahallitus**27.01.2020**

4**Maakuntavaltuuston kokouksen 10.12.2019 täytäntöönpano****MHS**

Tiivistelmä

Maakuntavaltuuston kokous pidettiin 10.12.2019.

[Pöytäkirja 10.12.2019](#)

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää

- todeta, että maakuntavaltuuston päätökset ovat syntyneet säädetyssä järjestyksessä, maakuntavaltuusto ei ole ylittänyt toimivaltaansa eivätkä päätökset ole lainvastaisia
- panna maakuntavaltuuston päätökset täytäntöön.

Vastuujohtaja:

Paula Autioniemi 040 737 8050

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukiello (Kuntalaki 410/2015 136 §); päätös koskee täytäntöönpanoa

Maakuntahallitus
Maakuntahallitus

§ 146

09.12.2019
27.01.2020

5

Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuus Helsingin seudun vaihemaakuntakaava: kaavaehdotuksen vastineet osa I

111/06.01.02/2019

MHS

Tiivistelmä

Helsingin seudun, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavojen kokonaisuudesta käytetään nimeä Uusimaa-kaava 2050. Vaihemaakuntakaavojen ehdotukset olivat nähtävillä loka-marraskuussa 2019. Nyt muistutukset on käyty läpi ja niihin on laadittu ehdotukset vastineiksi hallituksen hyväksyttäväksi. Vastineita käsitellään kunkin kaavan oman pykälän alla teemoittain, vaikkakin muistutukset ja vastineet sisältävä liiteaineisto on koottu yhdeksi, koko kaavakokonaisuuden käsittäväksi asiakirjaksi. Vastineiden keskeinen sisältö esitellään alla aihealueittain muiden muistutusten osalta, paitsi niiden ympäristön pääosin voimavarat ja vetovoima -teemakokonaisuutta koskevien muistutusten osalta, jotka käsitellään maakuntahallituksen helmikuun kokouksessa. Kaava-aineistoihin on muistutusten pohjalta perusteltua tehdä joitakin tarkistuksia. Keskeisin näistä on raskaan raideliikenteen varikoiden suunnittelumääräyksen täydentäminen.

Asian yksityiskohtainen selostus

Helsingin seudulle, Itä-Uudellemaalle ja Länsi-Uudellemaalle valmistellaan vaihemaakuntakaavoja. Kaavojen aikatahtain on vuodessa 2050. Kaavojen kokonaisuudesta käytetään yhteistä nimeä Uusimaa-kaava 2050.

Kaavaprosessin tilanne ja toimenpiteet muistutusten pohjalta

Vaihemaakuntakaavojen ehdotukset olivat nähtävillä loka-marraskuussa 2019. Nyt kaavaehdotuksista saadut muistutukset on käyty läpi ja niihin on laadittu ehdotukset vastineiksi maakuntahallituksen hyväksyttäväksi. Kaikkia kolmea kaavaa koskevat muistutukset ja niihin laaditut vastineet muodostavat yhden asiakirjan, joka on tämän esityslistan liitteenä. Kutakin seudun vaihemaakuntakaavaa käsitellään kuitenkin omana pykälänään kaavaprosessissa ja siten kutakin kaavaa koskevat vastineet hyväksytään erikseen omana päätöspykälänään. Vastineet käsitellään teemoittain.

Ensimmäistä osaa vastineista esitetään maakuntahallituksen hyväksyttäväksi tammikuun 2020 kokouksessa ja toista osaa helmikuun 2020 kokouksessa. Uusimaa-kaavan kokonaisuuden ehdotusvaiheen muistutuksiin laadittujen vastineiden keskeinen sisältö esitellään tammikuussa aihealueittain muiden muistutusten, paitsi niiden ympäristön pääosin voimavarat ja vetovoima -teemakokonaisuutta koskevien muistutusten osalta, jotka käsitellään maakuntahallituksen helmikuun kokouksessa. Tämän jälkeen kaavakokonaisuus valmistellaan maakuntahallituksen ja -valtuuston hyväksyttäväksi keväällä 2020.

Useempaa kuin yhtä kaavaa tai koko Uusimaa-kaavan kokonaisuutta koskevat vastineet

Useempaa kuin yhtä kaavaa tai koko Uusimaa-kaavan kokonaisuutta koskeviin ehdotusvaiheen muistutuksiin laadittujen vastineiden keskeinen sisältö esitellään seuraavassa aihealueittain.

Kaavaprosessiin liittyen muistutuksissa kritisoitiin maakuntakaavan valmisteluakataulua liian kireäksi aidon osallistumisen ja vuorovaikutuksen kannalta. Laajaa kaavakokonaisuutta tulisi tiivistää ja selkeyttää. Lisäksi nostettiin esiin vaikutukset maanomistajiin ja maanomistajien oikeudet. Kaavakartan sekä liitekarttojen mittakaava koettiin epäselväksi. Maanomistajien parempaa tiedottamista ja osallistamista suunnitteluprosessiin toivottiin. Kaavan taustaselvityksiä pidettiin osin riittämättöminä.

Vastineissa on todettu kaavaprosessin aikataulun, osallistumisen ja maanomistajien oikeuksien osalta, että maakuntakaavan valmistelussa on kuultu osallisia maankäyttö- ja rakennuslain mukaisilla menettelyillä, joissa otetaan huomioon mm. maanomistajien tasapuolisen kohtelun velvoite. Vuorovaikutuksessa ovat olleet mukana mm. seuduittaiset asiantuntijaryhmät ja poliittiset ohjaustoimikunnat, joiden lisäksi on ollut laajaa vuorovaikutusta kuntiin ja muihin sidosryhmiin. Maanomistajille tiedottamisen osalta todetaan, että maakuntakaavan suunnittelualue kattaa koko Uudenmaan, joten osallisten määrä on erittäin suuri. Siksi virallisten kuulemisten lisäksi yksittäisille maanomistajille ei ole Uudenmaan liitosta erikseen tiedotettu kaavasta. Uudenmaan liittoon yhteydessä olleille maanomistajille on toimitettu pyynnöstä lisätietoja heidän omistamiaan alueita koskevista kaavaratkaisuista.

Kaava-aineiston esitystavan, laajuuden ja selvitysten osalta vastineissa on todettu muun muassa, että maakuntakaava on kaavatasoista yleispiirteisien ja yleispiirteisyys koskee sekä kaavan sisältöä, esitystapaa että tulkintaa. Uusimaa-kaavan kokonaisuus on esitystavaltaan ja sisällöltään voimassa olevia maakuntakaavoja yleispiirteisempi ja strategisempi. Strategisuuden myötä kaavamääräysten merkitys kaavaohjauksen kannalta korostuu, mikä edellyttää määräyksiltä riittävää sisällöllistä kattavuutta. Kaavaratkaisut perustuvat MRL:n edellyttämällä tavalla riittäviin, uusimpiin selvityksiin ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä suunnitelmana. Maakuntakaavan laadinnassa on hyödynnetty eri tavoin koottua tietoa, ja käytetyt lähteet löytyvät joko Uudenmaan liiton nettisivuilta tai ovat saatavilla pyynnöstä Uudenmaan liitosta.

Uudenmaan ELY-keskuksen muistutuksessa todettiin, että jää epäselväksi, **ovatko valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset riittävästi välittyneet maakuntakaavaratkaisuun** mm. yhdyskuntarakenteen ohjauksen ja liikennejärjestelmän toimivuuden kannalta. Vastineissa todetaan muun muassa, että maakuntakaavan alueidenkäyttöratkaisuilla ja merkintä- ja määräysjärjestelmällä on huolehdittu yksityiskohtaisemman suunnittelun tarkoituksenmukaisesta ohjauksesta mm. yhdyskuntarakenteen kehittämisen kannalta sekä varmistettu valtakunnallisten ja maakunnallisten intressien välittyminen alempiasteiseen suunnitteluun. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat keskeisiä kaavan lähtökohtia ja ne ovat välittyneet maakuntakaavaratkaisuun. Uusimaa-kaava 2050:n suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on kuvattu kaavaselostuksessa. Myös maakuntakaavan sisältövaatimukset (MRL 28§) ovat välittyneet maakuntakaavaratkaisuun, sillä kaavassa on mm. kiinnitetty huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin esimerkiksi korostamalla Uudenmaan ja sen kehittämisen kansainvälistä ja

valtakunnallista merkitystä, ja otettu huomioon maakunnan sisäiset erityispiirteet jakamalla kaavakokonaisuus kolmeen yhteensovitettuun vaihemaakuntakaavatyöhön sekä osoitettu maakunnan tarkoituksenmukaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen kannalta oleelliset merkinnät ja määräykset.

Kasvun kestävä ohjaamisen teemaan liittyen muistutuksissa tuotiin esiin epävarmuutta, joka liittyy teeman uudenlaiseen käsittelytapaan (Taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen kehittämisperiaatemarkintä) maakuntakaavassa. Soveltamiseen liittyviä käytäntöjä ei ole vielä muodostunut eikä oikeusprosesseista ole esimerkkejä. Vastineissa on tuotu esiin kasvun kestävä ohjaamisen kaavaratkaisun perusteluja mm. maankäyttö- ja rakennuslakiin ja sen soveltamiseen liittyviin ympäristöministeriön oppaisiin perustuen. Uusimaa-kaava 2050:n kaavamerkintä- ja määräyskokonaisuuden ohjausvaikutusta yksityiskohtaisempaan suunnitteluun on avattu myös listaamalla vastineeseen yhdyskuntarakenteen ohjauksen kannalta keskeisimmät kaavamääräykset.

Keskuksen kohdemerkinnän suunnittelumääräyksen maininta siitä, että merkinnän alle jää osittain aluevarauksiin rinnastettavia viivamerkintöjä, jotka ovat keskuksen kohdemerkinnän kanssa päällekkäin voimassa sekä ominaisuusmerkintöjä, aiheuttaa yhden muistutuksen mukaan epäselvyyttä merkinnän tulkintaan. Muistutuksen perusteella on tarkistettu, ettei mitään kohdemaisia ominaisuusmerkintöjä jää keskuksien kohdemerkintöjen alle. Aluevarausmerkintöihin rinnasteiset viiva- ja kohdemerkinnät ovat aluevarausmerkinnöistä poiketen kaavan muihin merkintöihin nähden päällekkäisiä.

Kasvun kestävä ohjaamisen teemaan liittyen kaava-aineistoihin on muistutusten pohjalta perusteltua tehdä seuraavat kaikkia kolmea kaavaa koskevat muutokset:

- keskuksien suunnittelumääräystä ja merkinnän kuvausta jäsennetään uudelleen
- kaavaselostusta täydennetään kuvauksella maakuntakaavan suhteesta maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavan sisältövaatimukseen (MRL 28§)

Elinkeinoista ja kaupasta tuli yksittäisiä muistutuksia ja ne kohdistuivat seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan koon alarajaan, kaupan alueiden laadun rajoittamiseen, taajamatoimintojen laajuuteen sekä elinkeinon kohdemerkintöjen sijainteihin. Vaihemaakuntakaavan ehdotuksiin ei ole perusteltua tehdä kaupan tai muiden elinkeinon osalta muutoksia kaavaratkaisuihin.

Vastineissa on todettu kaupan osalta muun muassa, että merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajat seudulliselle keskustahakuiselle ja tilaa vaativalle erikoiskaupalle ovat riittävät vaarantamatta keskustakaupan edellytyksiä. Taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden merkintöjen rajauksiin ei ole perusteltua tehdä muutoksia kaupan ohjauksen takia, sillä rajaukset antavat kunnille riittävät yhdyskuntarakenteen kehittämismahdollisuudet.

Tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalueiden sijainnit ja laajuudet määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa eikä merkintöjen tarkistuksiin ole perusteita. Muistutusten kohteena olevien **maa-aineshuollon kehittämisalueiden** merkintöjen muuttamiseen ei ole perusteita, sillä merkinnän kriteerit eivät täyty näillä alueilla.

Liikkumisen ja logistiikan teemaan liittyen, koko kaavakokonaisuutta koskien tuli seitsemän muistutusta, joista kahdessa vaadittiin **raskaan liikenteen palvelualueiden** esittämistä kaavakartalla. Muilta osin teeman muistutukset koko kaavakokonaisuutta koskien liittyivät **ratoihin, teihin, vesiliikenteeseen ja liikennehankkeiden priorisointiin**. Raideliikenne nähtiin kaavan yhtenä keskeisenä suunnittelukysymyksenä. Vastineissa todettiin, että raskaan liikenteen palvelualueet on tunnistettu ja esitetty selostuksen liitekartalla. Kaavaratkaisu ohjaa riittävästi näiden alueiden huomioon ottamista kuntakaavoituksessa ja muussa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Kaavaselistusta kuitenkin täydennetään hiukan tältä osin. Liikennehankkeiden priorisointia perusteltiin resurssien kohdistamisen tärkeydellä ja hankkeiden välisillä riippuvuussuhteilla.

Ympäristön voimavarat ja vetovoima – teemaan liittyen saatiin muistutuksia erityisesti suojelualueista, virkistysalueista, viheryhteystarpeista ja kulttuuriympäristöistä.

Suojelualueiden osalta tammikuun kokouksessa käsiteltävissä muistutuksissa osassa uusien suojelualueiden osoittamista vastustettiin kokonaisuudessaan tai ehdotettiin muun merkintätavan käyttöä, ja useissa esitettiin tarkistuksia yksittäisiin rajauksiin. Ylikunnallista luontoarvojen käsittelyä pidettiin kuitenkin osassa muistutuksista tärkeänä. Pienialaisten, suojelualuemerkintää vastaavien kohteiden palauttamista ja lisäämistä kaavaan toivottiin. Osa suojelualuemerkinnöistä on muistutusten mukaan tuotu kaavaprosessiin liian myöhään, vasta ehdotusvaiheessa. Etenkin valtakunnallisesti arvokkaiden suojelualueiden lisääminen lausuntokierroksen jälkeen kyseenalaistettiin. Suojelualueiden oikeusvaikutuksia ja toteuttamisprosessia monet pitivät epäselvänä ja osa muistuttajista esitti, että suojelun tulisi perustua vain vapaaehtoisuuteen. Suojelualueiden perusteena olevia tietoja pidettiin osin puutteellisina ja vanhentuneina, mm. koska kaikkia uusia suojelualueita ei ole tätä kaavaa varten maastossa selvitetty ja luontotiedon kattavuudessa ja yhdenmukaisuudessa esitettiin olevan puutteita. Muistutuksiin liittyen tehdään täydennyksiä kaavaselistukseen sekä joitain tarkistuksia suojelualueiden rajauksiin.

Suojelualueita koskeviin muistutuksiin on laadittu yleisiä suojelualueiden kaavaratkaisun periaatteita kuvaava vastineosuus:

”Maakuntakaavassa tulee maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti esittää maakunnan kehityksen kannalta tarpeellisia alueita, joihin myös suojelualueet kuuluvat. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että myös maakuntakaavoituksessa edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä. Maakuntakaavan sisältövaatimusten mukaan on erityistä huomiota kiinnitettävä luonnonarvojen vaalimiseen. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen edellyttää Uudellamaalla myös uusien suojelualueiden osoittamista.

Suojelualuemerkintöjen osoittamisen yleisenä perusteena kaavaehdotuksessa on se, että alueella on luonnonsuojelulain kautta toteutettavaksi soveltuvia vähintään maakunnallisia luontoarvoja. Mukana on myös suojelualueita, joilla on voimassa olevan 4. vaihemaakuntakaavan laadinnan yhteydessä todettu olevan maakunnallista merkitystä, ja jotka on mainittu kaavassa osoitettu vastaavalla kaavamerkinnällä. Kaavaehdotuksissa osoitetaan suojelualueet aluevarauksena, jonka suunnittelumääräys ohjaa viranomais toimintaa. Viranomaisen on päätöksissään otettava huomioon, etteivät ne vaaranna tai heikennä niitä luonto- ja ympäristöarvoja, joiden perusteella alueesta on tarkoitus

muodostaa suojelualue. Voimassa olevaa maakuntakaavan suojelualuetta koskee MRL:n mukainen rakentamisrajoitus eikä sen alueella sovelleta metsälakia.

Maakunnallisten luontoarvojen selvittäminen on tehty maakuntakaavan laadinnan edellyttämällä tarkkuudella ja painottaen maankäytön muutospainalueita. Suojelualueiden rajausten perusteet käyvät ilmi kaavaselostuksesta ja kohdekohtaisesti selostuksen liiteaineistosta 2. Kaavaehdotuksissa osoitetut uudet suojelualueet perustuvat MRL:n 9 §:n edellyttämällä tavalla riittäviin selvityksiin ja alueiden maakunnallisuuden arvottamisessa on käytetty yhtenäistä kriteeristöä.

Suojelualuumerkinnän toteuttaminen eli perustaminen luonnonsuojelualueeksi edellyttää luonnonsuojelulain mukaista menettelyä. Menettelystä vastaa Uudenmaan ELY-keskus ja sen voi käynnistää myös maanomistaja ottamalla yhteyttä ELY-keskukseen. Menettelyyn kuuluu neuvottelu ja sopiminen yhdessä maanomistajan kanssa suojelualueen rajauksesta, aluetta koskevista rauhoitusmääräyksistä ja korvauksesta. Vaihtoehtoisesti maanomistaja voi tarjota suojelualuetta hankittavaksi valtion omistukseen tai suojelu voidaan toteuttaa myös määräaikaisella sopimuksella. Suojelualueen rajausta ja luonnonsuojelulain 10 §:n edellytysten täyttymistä tarkastellaan toteuttamisvaiheessa tarkemmin myös maastokäyntien avulla. Tässä yhteydessä maakuntakaavan suojelualuumerkinnän rajausta tarkentuu. Suojelualueen toteuttaminen edellyttää, että maanomistaja ja ELY-keskus pääsevät sopimukseen toteuttamistavasta, rajauksesta ja korvauksesta. Jos alueelle laaditaan yksityiskohtaisempi kuntakaava, voi maakuntakaavan suojelualuumerkintä tarkentua myös kuntakaavan ratkaisulla.

Jos jokin osa maakuntakaavassa suojelualuumerkinnällä osoitetusta alueesta ei sisällä luonnonsuojelulain kautta suojaa tarvitsevia luontoarvoja, se tulee jättää pois merkintää toteuttavasta luonnonsuojelualueen perustamispäätöksestä ja sen rajauksesta. Päätöksestä pois jääneellä alueella ei ole syytä rajoittaa toimenpiteitä suojelualuumerkintään liittyvin perustein, jos maakuntakaavassa osoitettu suojelualue on toteutunut kaavan tavoitteiden mukaisesti. Tulkinnan maakuntakaavan tavoitteiden toteutumisesta tekee Uudenmaan liitto, joka tarvittaessa antaa lausunnon taholle, joka suunnittelee toimenpiteitä suojelualuumerkinnän alueelle.”

Lisäksi vastineissa on todettu suojelualueiden muihin yleisiin periaatteisiin liittyviä muistutuksia koskien tarkemmin seuraavia asioita:

”Valtakunnallisesti arvokkaiden soiden osalta vaihemaakuntakaavaehdotusten suojelualuumerkinnät perustuvat soidensuojelun täydennysehdotuksen valmistelun yhteydessä (2012-2015) tuotettuun luontotietoon ja paikkatietoaineistoon. Suojelualuumerkinnällä on osoitettu soidensuojelun täydennysehdotuksen rajaukset, koska ne ovat luontoarvoiltaan valtakunnallisia sekä luonnonsuojelulain kautta toteutettavaksi soveltuvia. Osa valtakunnallisesti arvokkaista suoalueista oli mukana jo kaavan luonnosvaiheessa. Nämä kohteet ovat joko luonnonsuojelulain kautta toteutuneita, valtion omistuksessa tai kuntakaavassa suojelualueeksi osoitettuja. Muiden valtakunnallisesti arvokkaiden suoalueiden lisäämistä kaavaehdotukseen ovat lausunnoissaan esittäneet mm. ympäristöministeriö sekä Uudenmaan ELY-keskus. Ympäristöministeriö toteaa lausunnossaan, että kaavaehdotusta tulee jatkovalmistelussa täydentää siten, että soidensuojelun täydennysehdotuksen valtakunnallisesti arvokkaat suokohteet osoitetaan yhtenäisesti koko

maakunnan alueella. Uudenmaan ELY-keskus on ilmoittanut, että sillä on valmius toteuttaa kohteet luonnonsuojelulain mukaisesti.

Suojelualueiden perusteena olevat tiedot ovat riittävät ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä suunnitelmana ja suhteessa suojelualuumerkinnän ohjausvaikutukseen. Luontokohteista on tunnistettu ne alueet, joilla täyttyvät maakunnallisen luontoarvon kriteerit. Maakuntakaavan laadinnassa on hyödynnetty eri tavoin koottua tietoa, jonka soveltuvuus on joko todettu Uudenmaan liitossa tai sen on tarkistanut asiantuntijatyönä luontoselvityksiin erikoistunut konsultti ja tarvittaessa tietoja on täydennetty maastonselvityksin. Kaikkien alueiden osalta ei ole ollut perusteltua tehdä uusia maastotöitä. Suojelualueiden osalta toteuttamisessa tarvittavaa tarkempaa luontotietoa tuottaa osaltaan Uudenmaan ELY-keskus. Kuntakaavoja laadittaessa on tehtävä maakuntakaavan selvityksiä tarkemmat luontoselvitykset.

Luontokohteiden luontotyyppejä, lajistoa ja muuta ekologista merkitystä kuvaavista tiedoista on tunnistettu maakunnalliset osat LAKU-kriteereillä (julkaisu 2012). Tiedot perustuvat maastohavaintoihin ja muun aineiston, esimerkiksi ilmakuvien, osalta luontoasiantuntijoiden tekemään tulkintaan. Zonation-analyysien tuloksia on käytetty luontokohteiden arvottamisessa vain maakunnallisen tason ekologisen verkoston selvityksen (2018) tulosten osalta. Ekologisen verkoston maakunnalliset osat voivat tuoda joillekin kohteille lisäarvoa LAKU-kriteerien mukaisesti.

Vapaaehtoisen suojelun periaate ja kaavaehdotus eivät ole toisiaan poissulkevia. Maakuntakaavoitukselle on annettu tietyt sisältövaatimukset, joiden täyttäminen suhteessa muuhun maankäyttöön edellyttää Uudellamaalla luontoarvojen turvaamista myös uusien suojelualuumerkintöjen osoittamisen kautta. Uudenmaan liitto näkee myös vapaaehtoisen suojelun tärkeänä keinona ja osana ekologisen verkoston toimivuuden parantamista niillä alueilla, missä se riittää vastaamaan luontoarvojen heikkenemiseen. Suojelualuumerkinnän käyttäminen kaavaehdotuksessa myös uusilla toteutumattomilla alueilla on perusteltua myös siksi, että se mahdollistaa riittävän ja vakiintuneen viranomaisohjauksen luontoarvojen huomioon ottamiseksi maankäyttöä muuttavissa suunnittelutilanteissa. Luonnonsuojelulain mukainen toteuttamistapa on selkeä myös maanomistajalle maksettavien korvausten osalta.

Lisäksi yleisesti on huomattava, että oikeusvaikutteisen kuntakaavan alueella maakuntakaavan suojelualuumerkintä ei ole voimassa. Kunta vastaa kaavojen ajantasaisuuden arvioinnista ja harkitsee tarpeen uudistaa kaavoja tunnistettujen luontoarvojen huomioon ottamisen niin edellyttäessä. Vireillä olevissa yleis- ja asemakaavatöissä on syytä ottaa huomioon luontoarvojen maakunnallisuus ja tarkentaa tarvittaessa maakuntakaavassa esitettyä rajausta, luontotietoja ja niiden huomioon ottamisen tapaa yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen luonnonsuojelun toteuttamisesta vastaavien asiantuntijoiden kanssa.”

Virkistysalueiden osalta esitettiin merkintöjen poistamista siltä osin, kun ne kohdistuvat yksityisille kiinteistöille ja rajoittavat maa- ja metsätalouden toimintaedellytyksiä. Virkistysalue ja virkistyskäytön kohdealue -merkintöjen käyttöä ei pidetty johdonmukaisena. Vastineissa todetaan, että virkistysalueet on osoitettu maakuntakaavan edellyttämällä yleispiirteisellä tarkastelutasolla, ja ne tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Virkistysalueen merkintä ei vaikuta maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, sillä metsälaki on

voimassa. Kaavaehdotuksen virkistysalueet ovat pääosin samoja kuin voimassa olevassa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa. Poikkeuksena ovat sellaiset kumoutuvat virkistysalueet, joihin osoitetaan luontoselvitysten perusteella uusia suojelualuevarauksia. Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut alle 50 hehtaarin virkistysalueet osoitetaan kaavaehdotuksessa kehittämisperiaatemerkinnällä virkistyskäytön kohdealue. Merkintä on linjassa kaavaehdotusten strategisemman esittämisen ja ohjaustavan kanssa.

Viheryhteystarpeiden osalta ehdotettiin uusien yhteystarpeiden osoittamista, kaavaehdotuksessa osoitetun yhteyden korvaamista toiseen paikkaan sekä joidenkin yhteystarpeiden poistamista. Muistutuksissa haluttiin palauttaa kaikki voimassa olevien kaavojen viheryhteystarvemerkinnot kaavaehdotukseen. Lisäksi ehdotettiin viheryhteystarpeiden osoittamista vain ekologisista perusteista.

Vastineissa on todettu, että viheryhteystarpeina on osoitettu ekologisista ja virkistyskäytöstä verkostosta ne maakunnalliset yhteydet, joiden toteuttaminen ja kehittäminen on erityisen tärkeää muusta maankäytöstä johtuvien muutospaineiden ja estevaikutusten takia. Viheryhteystarpeiden tunnistamisessa on käytetty paikkatietomenetelmällä tuotettua uutta tietoa Uudenmaan arvokkaista luontoalueista ja ekologisista verkostoista. Kaikkia olemassa olevia tai tunnistettuja viheryhteyksiä ei osoiteta maakuntakaavakartalla, vaan niiden huomioon ottaminen tapahtuu yleisten suunnittelumääräysten sekä taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen määräysten kautta. Viheryhteyden toiminnallinen päätehtävä ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Toteutuksessa on olennaista, että riittävä kytkeytyvyys suojelu- ja virkistysalueiden välillä voidaan turvata. Viheryhteystarve -merkintä ei rajoita maa- ja metsätalouden harjoittamista tai vaikuta rakentamisoikeuteen. Vaihemaakuntakaavoissa viheryhteystarpeiden määrää on vähennetty ja linjauksia yleispiirteisetty voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden. Viheryhteystarvemerkinnot suunnitteluperiaatteen ja esitystavan muutos on linjassa vaihemaakuntakaavojen aiempaa yleispiirteisemmän ja strategisemman ohjaustavan kanssa.

Natura-alueiden osalta merkintätapaa pidettiin epäselvänä joidenkin alueiden osalta ja esitettiin myös pienialaisten Natura-alueiden osoittamista kaavakartalla. Vastineissa on todettu, että Natura 2000-ohjelman alueet on osoitettu kaavaehdotuksissa ominaisuusmerkinnällä ympäristöhallinnon ajantasaisen paikkatietoaineiston mukaisesti. Kaavaehdotuksissa ei esitetä alle 5 hehtaarin Natura-alueita. Maakuntakaavalla ei muuteta valtioneuvoston Natura 2000 -ohjelmaa koskevien päätösten sisältöjä.

MLY-alueiden osalta kaavamerkinnot kuvaukseen ja määräykseen esitettiin joitakin muokkaustoiveita. MLY-alueita toivottiin myös kokonaan poistettavaksi. Merkintää pidettiin tarpeettomana tai epäselvänä, ja sen nähtiin aiheuttavan rajoituksia metsänkäytölle. Toisaalta toivottiin, että merkintä osoitetaan myös joillekin uusille metsätalousvaltaisille alueille. Vastineissa on todettu, että MLY-alueita käytetään pääasiassa käyttötarkoituksen lisäksi myös muihin tarkoituksiin, kuten maanviljelyyn ja haja-asutusluonteiseen rakentamiseen. Ne metsämantereet, joiden keskeinen käyttötarkoitus ei ole metsätalous, on merkitty muilla merkinnöillä ja niiden ekologista merkitystä ohjataan myös yleisten suunnittelumääräysten kautta. MLY-alueiden kriteerit, aluerajausten perusteet sekä alueiden kuvaukset on esitetty voimassa olevissa Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaavassa ja Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa. Kaavaehdotuksissa MLY-alueita ei ole laajennettu, vaan ne osoitetaan

yhdenmukaisina voimassa oleviin maakuntakaavoihin nähden. Merkintä ei rajoita metsätaloutta, sillä metsien hoitaminen ja käyttäminen alueilla perustuu metsälakiin. Alueiden osoittaminen maakuntakaavoissa on perusteltua mm. metsien hiilinielujen turvaamiseksi Uudenmaan alueella.

Kulttuuriympäristöjen osalta muistutuksissa toisaalta toivottiin merkintöjen lisäämistä ja laajentamista ja toisaalta edellytettiin, ettei kulttuuriympäristömerkintä saa vaikeuttaa maa- ja metsätalouden harjoittamista. Yksittäiset muistutukset koskivat kulttuuriympäristö -merkinnän rajoituksia sekä vaikutuksia alueen kehittämiseen esimerkiksi maaseudun elinkeinojen kannalta. Vastineissa on todettu, että alueiden osoittaminen perustuu Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaan. Kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta merkittävät alueet on valtakunnallisiin ja maakunnallisiin selvityksiin perustuen osoitettu ominaisuusmerkinnällä ja niiden arvojen turvaamiseksi on annettu kaavamääräyksiä. Vastineissa on myös todettu, että merkintä ei tuo suoria velvoitteita maanomistajille ja että elinvoimainen maaseutu ylläpitää ja vaalii parhaiten alueen kulttuuriympäristö- ja maisema-arvoja.

Voimassa olevien kaavojen **saaristovyöhykkeet** toivottiin palautettavan kaavaehdotukseen. Vastineissa on todettu, että maakuntakaavatyössä on tunnistettu saariston kehittämisen ja maankäytön ohjaamisen tarve. Näiden tavoitteiden turvaaminen on edelleen tärkeää ja saaristoalueita ohjataan yleisellä suunnittelumääräyksellä. Aiemmin voimassa olevissa maakuntakaavoissa saaristovyöhykkeille osoitettu ohjaus tapahtuu nyt aikaisempaa yhtenäisemmällä tavalla koko saariston alueella.

Puolustusvoimien räjähdevarastojen suojavyöhykkeen osalta muistuttajat esittivät, että ulompi vyöhyke poistetaan kaavakartalta, koska sillä voi olla estevaikutuksia vapaa-ajanrakentamiseen. Vastineessa todetaan, että räjähdevarastoinnin suojavyöhykkeistä määrätään mm. räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksissa annetussa valtioneuvoston asetuksessa 1101/2015. Tämän asetuksen sekä Sotilasräjähdemääräyksen perusteella Puolustusvoimien räjähdevarastoille on määritetty suojavyöhykkeet, jotka tulee huomioida maakuntakaavassa. Merkinnän tavoitteena on estää vyöhykkeelle sellainen rakentaminen, joka vaatisi nopeaa evakuointia mahdollisessa onnettomuustilanteessa. Suojavyöhykemerkintä ei estä vapaa-ajan asutuksen rakentamista. Ei ole perusteltua muuttaa vyöhykerajausta.

Yhteenveto Uusimaa-kaavan kokonaisuutta koskevista, muistutusten pohjalta tehtävistä muutoksista kaava-aineistoon

Kaava-aineistoja on muistutusten pohjalta perusteltua täydentää raskaan raideliikenteen varikkojen määräyksen osalta. Lisäksi keskuksien kaavamääräystä on perusteltua jäsentää uudelleen. Kaavaselostusta on perusteltua tarkistaa ja täydentää tietyiltä osin muistutusten ja päivittyneen tietopohjan perusteella sekä tehdä kartta-aineistoihin tekniluonteisia tarkistuksia, jotka eivät merkittävästi muuta kaavan sisältöä.

Kaavaehdotusvaiheen vastineet Helsingin seutua koskien

Helsingin seudun kaavan muistutuksista valtaosa koski kahta yksittäistä aihetta: Espoon-Kirkkonummen rajalle osoitettua rantaradan varikkoa sekä Vartiosaaren kaavaratkaisua. Muita eniten esiin nostettuja aiheita seudulla olivat suojelualueet, viheryhteystarpeet, virkistysalueet, taajamatoimintojen

kehittämisyöhykkeet, Malmin kenttä, tiet, radat ja kulttuuriympäristöt.

Kasvun kestävä ohjaaminen

Kahdessa muistutuksessa viitattiin MAL2019-suunnitelmaan ja korostettiin, että on tärkeää, että MAL-suunnitelma ja maakuntakaava eivät ole ristiriidassa keskenään ja että maakuntakaavan tulee tukea MAL-suunnitelman vyöhykkeiden toteuttamisedellytyksiä mm. raideliikenteeseen tukeutuvien taajamatoimintojen kehittämisyöhykkeiden osalta. Vastineissa todetaan tähän, että MAL 2019 -suunnitelman vyöhykkeet ja Uusimaa-kaavan kasvun ohjaamisen merkinnät ovat pääosin linjassa keskenään. Eroavaisuudet liittyvät suunnitelmien aikaperspektiivien eroihin, mutta myös vyöhykkeiden osoittamisen kriteerien eroihin sekä suunnitelmien mittakaavaeroihin. Eroja maankäytön vyöhykkeiden rajauksissa voidaan pitää maakuntakaavan yleispiirteisten vyöhykkeiden tarkentumisena yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa. Maakuntakaavassa on huomioitu taajamatoimintojen kehittämisyöhykkeet riittävän laajoina suhteessa MAL 2019 -suunnitelman ensisijaisiin vyöhykkeisiin.

Muutamissa muistutuksissa kritisoitiin kaavan yhdyskuntarakenteen tehostamisen ja pääkaupunkiseudun painottumisen osalta. Vastineissa on todettu, että kaavatyön keskeinen suunnitteluperiaate on alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittäminen olevaan rakenteeseen, erityisesti keskusverkkoon tukeutuen tehostamalla nykyistä yhdyskuntarakennetta kestävin kulkutavoin hyvin saavutettavilla alueilla. Kasvua ohjataan ensisijaisesti pääkaupunkiseudulle, asemanseuduille ja muihin joukkoliikenteen solmukohtiin sekä seutukeskuksiin. Taajamatoimintojen kehittämisyöhykkeellä yhdyskuntarakenteen tulee olla riittävän tehokasta, jotta kestävään rakenteeseen liittyvät tavoitteet voidaan saavuttaa. Taajamatoimintojen kehittämisyöhykkeen ei siltikään ole tarkoitus olla kauttaaltaan tehokkaasti rakennettua aluetta, vaan se voi muodostua eri luonteisista rakennetuista ja rakentamattomista alueista. Kuntakaavoituksessa tutkitaan tilannekohtaisesti, miten yhdyskuntarakennetta kullakin osa-alueella on mahdollista kehittää ympäristön arvoja tai arvokkaita ominaisuuksia vaarantamatta.

Kasvun kestävä ohjaaminen -teeman osalta Helsingin seutua koskevissa muistutuksissa korostuivat taajamatoimintojen kehittämisyöhykkeiden suhde erityiskohteisiin, kuten Malmin lentokenttään ja Vartiosaareen. Näiden osalta listatekstissä on myöhemmin esitetty oma vastine kumpaankin em. kohteeseen liittyen.

Keskuksien ja palvelukeskittymien osalta muistutuksissa nähtiin positiivisena Kirkkonummen Veikkolan osoittaminen keskuksena, sen sijaan Kantvikiin toivottiin vähintään pienen keskuksen merkintää. Lisäksi todettiin keskusratkaisun perustuvan liikaa nykytilan analyysiin. Vastineissa todetaan, että Kirkkonummelle on maakuntakaavassa osoitettu kolme raiteisiin tukeutuvaa keskusta, Kirkkonummi, Masala ja Veikkola, jotka ovat kunnan ensisijaisia kehittämisalueita. Kantvik tukeutuu palveluiltaan Kirkkonummen keskustaan. Kantvikin osoittamiselle pienenä keskuksena ei ole perusteita ottaen huomioon kunnan kokonaisuuden, missä maakuntakaavassa osoitetut keskuksat tukeutuvat raideliikenteeseen.

Taajamatoimintojen kehittämisyöhykkeiden osalta toivottiin muutoksia seuraavien kuntien rajauksiin: Helsinki/Lauttasaari ja Herttoniemi, Hyvinkää/Palopuro, Kirkkonummi/Sarvvik, Sipoo/Nikkilä, Söderkulla ja Eriksnäs, Tuusula/Sula. Useammassa palautteessa esitettiin erityiskohteiden, kuten Helsingin Vartiosaaren ja Malmin lentokenttäalueen, mutta myös

muiden kohteiden tai aluetyyppien, kuten merialueiden, jättämistä ulos taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeistä. Yhdessä muistutuksessa nähtiin taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden olevan laajuudeltaan riittämättömiä ottaen huomioon kunnan väestöennuste, mutta nähtiin toisaalta kehittämisperiaatemerkinän jättävän enemmän ”pelivaraa” kuntakaavoitukselle. Vastineissa todetaan, että taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden merkintöjen rajauksiin ei ole perusteltua tehdä muutoksia, sillä merkintä antaa kunnille riittävät yhdyskuntarakenteen kehittämismahdollisuudet.

Malmin lentokenttään liittyen useissa muistutuksissa vaadittiin, että kenttä tulee säilyttää ilmailukäytössä eikä sitä saa rakentaa, perusteina ilmailuharrastuksen ja -koulutuksen jatkaminen, kulttuuriympäristöarvot sekä luontoarvot. Keskenään lähes samansisältöisiin Malmia koskeviin muistutuksiin on laadittu seuraavanlainen yhteinen vastine:

”Malmin nykyinen lentokenttäalue sisältyy Helsingin seudun vaihemaakuntakaavaehdotuksessa osoitettuun laajaan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeeseen. Kehittämisperiaatemerkinä antaa lähtökohdat aluekokonaisuuden suunnitteluun. Lentokenttäaluetta koskee kehittämisperiaatemerkinän suunnittelumääräysten lisäksi myös kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeän alueen ominaisuusmerkintä ja siihen liittyvä suunnittelumääräys. Määräyksessä todetaan, että yksityiskohtaisemmassa alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on turvattava valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen arvot.

Taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen kehittämisperiaatemerkinällä osoitetun laajan vyöhykkeen alueelle sijoittuva kulttuuriympäristön ominaisuusmerkintä osoittaa, että kyseisellä osa-alueella vyöhykkeen kehittämiseen liittyy valtakunnallisia kulttuuriympäristöarvoja, jotka tulee ottaa huomioon kyseisen osa-alueen tarkemmassa suunnittelussa. Taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke sisältää myös rakentamattomia alueita. Ympäristö- ja virkistysarvot huomioidaan tarkemmin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Asia on tuotu esiin maakuntakaavan taajamatoimintojen kehittämisperiaatemerkinän määräyksessä, merkintäkohtaisissa määräyksissä sekä yleisissä määräyksissä. Yksityiskohtaisempaa suunnittelua koskevat myös maankäyttö- ja rakennuslaissa määritellyt yleiskaavan ja asemakaavan sisältövaatimukset, jotka myös edellyttävät esimerkiksi ympäristön erityisten arvojen huomioon ottamista suunnittelussa.

Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on otettu asianmukaisesti huomioon kentän tämänhetkinen sopimus- ja päätöstilanne sekä ratkaisut, jotka koskevat alueen maankäyttöä ja viranomais tehtävien uusia sijoituspaikkoja. Malmin kenttää korvaavan uuden kentän osoittamisesta ei ole tehty viranomaispäätöstä. Malmin lentokentän tai sitä korvaavan uuden kentän osoittamiseen vaihemaakuntakaavassa ei ole edellytyksiä. Myöskään nykyisiä harrasteilmailun kenttiä ei esitetä vaihemaakuntakaavaehdotuksissa, koska niiden merkitys on henkilöliikenteen ja kuljetusten kannalta vähäinen.”

Uusien raideliikenteeseen tukeutuvien taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden osalta useammassa muistutuksessa nostettiin esiin Myntinmäki, jossa nähtiin ristiriitoja tehokkaan asemanseudun kehittämisen ja ympäristö- ja virkistysarvojen välillä. Lisäksi muistutuksessa tuotiin esille Kerava-Nikkilä -radan merkitsemistä uudeksi raideliikenteeseen tukeutuvaksi taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeeksi. Vastineissa on

todettu muun muassa, että vaihemaakuntakaavan suunnittelumääräyksellä turvataan ympäristön arvojen säilyminen, ekologisen verkoston kytkeytyminen vyöhykkeen ulkopuoliseen viherrakenteeseen sekä riittävät virkistysmahdollisuudet ja -yhteydet vyöhykkeen sisällä ja sen ulkopuolelle. Uuden raideliikenteeseen tukeutuvan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen merkintä sisältää paikalliset virkistys- ja ulkoilualueet, joiden suunnittelusta vastaa kunta. Maakuntakaavassa on huomioitu taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeet riittävän laajoina suhteessa MAL 2019 -suunnitelman ensisijaisiin vyöhykkeisiin. Eroja maankäytön vyöhykkeiden rajauksissa voidaan pitää maakuntakaavan yleispiirteisten vyöhykkeiden tarkentumisena yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa, mikä koskee myös Kerava-Nikkilä ratakäytävää.

Elinkeinot ja kauppa

Kaupan alueiden osalta laadun rajoittamista pidettiin kilpailunäkökulmasta ja alueen kehittämisen kannalta ongelmallisena. Laaturajoittamattomuus haluttiin säilyttää pääkaupunkiseudun kaupan alueilla ja laadun rajoitusta haluttiin väljennettäväksi Tuusulassa lentokentän läheisyydessä. Muistutuksia kohdistui myös Nurmijärven ja Vihdin kaupan alueiden enimmäismitoituksiin, ja paria kaupan aluetta toivottiin joko poistettavaksi tai siirrettäväksi. Vastineissa on todettu, että kaupan alueiden laadun rajoittamisen poistamiset heikentäisivät keskuksien kehittämistä, jolloin ratkaisu olisi maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten vastainen. Kaavassa esitettyihin enimmäismitoituksiin ei ole perusteita tehdä muutoksia, koska osoitetut enimmäismitoitukset ovat suurempia kuin mitä kuntien kuntakohtaiset kaupan lisätarpeet ovat. Kaupan alueiden poistamiselle ei ole perusteita, koska tällöin kaupan saavutettavuus heikentyisi.

Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotusta on perusteltua tarkentaa Mäntsälän kaupan alueen sijainnin osalta teknisenä korjauksena.

Maa-aineshuollon alueiden osalta saatiin muistutuksia Hyvinkään Jukolan osalta, jota sekä toivottiin takaisin maa-aineshuollon alueena kaavakartalle että vastustettiin sen osoittamista kaavassa. Lisäksi saatiin toive merkittä uusi maa-aineshuollon alue Sipooseen ja maa-aineksen ottoalue geologisesti arvokkaan muodostuman tilalle Hyvinkäälle. Vaihemaakuntakaavassa osoitettujen maa-aineshuollon kehittämisalueiden merkinnän kriteerit eivät täyty kyseisillä alueilla.

Liikkuminen ja logistiikka

Helsingin seudulla liikkumiseen ja logistiikkaan liittyvistä muistutuksista 152, eli lähes 90 % koski **raskaan raideliikenteen varikkoja**. Keskenään lähes samansisältöisiin raskaan raideliikenteen varikoita koskeviin muistutuksiin on laadittu seuraavanlainen yhteinen vastine:

”Maakunnan liiton tehtävä on pitää maakuntakaava ajan tasalla. Maakuntakaavassa osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa on varauduttu kaupunkiliikenteen tulevaisuuden tarpeisiin osoittamalla raskaan raideliikenteen tarvitsemat varikkoalueet. Raskaan raideliikenteen varikot osoitetaan kohdemerkinnällä, jonka sijainti ja laajuus tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa osoitetaan raskaan raideliikenteen varikkoina nykyinen varikko Ilmalassa sekä uusina pääradan varikko Keravalla ja rantaradan varikko Kirkkonummen ja Espoon rajalla. Kyseiset varikot

palvelevat Helsingin seudun lähijunaliikennettä. Lisäksi esitetään metrovarikot Helsingin Myllypuroon sekä Espoon Sammalvuoreen.

Maakuntakaavalle annettujen sisältövaatimusten mukaan on kaavaa laadittaessa kiinnitettävä erityistä huomiota ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon ratkaisuihin. Uusimaa-kaava 2050:n keskeinen tavoite on taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä yhdyskuntarakenne. Keskeinen keino tavoitteeseen pääsemiseksi on hyvä joukkoliikenteen tarjonta. Ilmaston kannalta kestäväntä on käyttää hyödyksi olemassa olevia ratoja ja tiivistää nykyisiä asemansuhteita. Olemassa olevan rakenteen täydentäminen ja hyödyntäminen edellyttää useiden keskenään ristiriitaisiksi koettujen tavoitteiden yhteensovittamista.

Helsingin seudun raideliikenteellä on huomattava vaikutus koko seudun liikenteen kestävyteen. Tulevaisuuden lähiliikenne tarvitsee lisää uutta junakalustoa, mikä vastaavasti vaatii lisää varikkotiloja huollolle ja oman uuden varikon. Rantaradan liikennettä operoidaan tällä hetkellä Ilmalan varikolta käsin. Kun Espoon kaupunkirata rakennetaan Kauklahteen, syntyy tarve toteuttaa kaupunkiliikennettä palveleva varikko rantaradan varrelle. Varikoiden rakentaminen on välttämätöntä seudullisen junaliikenteen toimivuuden ja lisäämisen kannalta, joten niillä on suuri merkitys yhteiskunnan ja yleisen edun kannalta.

Yksittäisen varikon vaatiman raiteiston, halli- ja muiden rakenteiden ja muiden liitännäisalueiden mitoituksesta ei ole tehty vielä tarkempia suunnitelmia. Varikon tarkka sijainti ja laajuus ratkaistaan jatkosuunnittelun, selvitysten ja vaikutusten arvioinnin perusteella yhteistyössä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa. Rakennettavuus otetaan huomioon yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. MAL 2019 –suunnitelman mukaan Keravan ja rantaradan varikoista on tarkoitus tehdä päätökset siten, että ne olisivat käytössä 2020-luvun puolivälissä.

Perustelut varikoiden sijainneille

Maakuntakaavaehdotus perustuu MRL 9§:n edellyttämällä tavalla kaavan merkittävät vaikutukset arvioimaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia on selvitetty ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisellä kaavana. Kaavaa laadittaessa on tarkasteltu raideliikennejärjestelmää kokonaisuutena, johon varikkoalueet olennaisesti kuuluvat.

Vaihemaakuntakaavaehdotusta laadittaessa on ollut käytettävissä tiedot potentiaalisista varikkoalueista ja varikkoalueiden sijainnilta edellytettävistä ratateknisistä reunaehdoista. Keravan varikko perustuu Liikenneviraston selvitykseen ”Junaliikenteen kaluston huolto- ja seisontatarpeet sekä radan kunnossapidon aluetarpeet” (2017). Rantaradan varikko perustuu Väyläviraston selvitykseen ”Lähiliikennevarikkoselvitys Espoon ja Kirkkonummen alueella” (2019). Vuonna 2017 valmistuneessa selvityksessä tarkastelussa olivat rantaradan osalta mukana Luoma ja Mankki ja vuonna 2019 valmistuneessa selvityksessä oli tarkastelussa Luoman ja Mankin lisäksi myös Vuohimäki. Jatkoitoimenpiteenä selvityksessä esitetään varikkosuunnitelmien tarkentamista Mankin ja Luoman alueiden osalta.

Selvitykset ovat osoittaneet, että uusien varikkojen liikenteellisesti parhaat mahdolliset sijainnit ovat kaupunkiraitteiden päissä eli pääradalla Keravan kohdalla ja rantaradalla Kauklahteen aseman länsipuolella. Kalustosiirtojen ollessa mahdollisimman lyhyitä, ei varikkoliikenne vie kaukoliikenteen

kapasiteettia ja kaluston siirtokustannukset pysyvät kohtuullisina. Keravan varikon sijainti on optimaalinen ja auttaa lähitulevaisuudessa uuden kaluston säilyttämisessä. Keravan varikolle ei mahdu rajallisen tilan vuoksi kaikkia huoltotoiminnan vaatimia rakennuksia, joten myös rantaradalle tarvitaan varikko palvelemaan pääkaupunkiseudun ja Länsi-Uudenmaan lähijunaliikenteen tarvitsemia huoltotoimintoja.

Rantaradan varikon sijaintivaihtoehtoja rajoittavat varikon vaatima suuri tilantarve ja rantaradan nykyinen geometria. Rantaradan varsi on rakennettu tiiviisti Helsingin ja Espoon asemien välillä, mikä rajoittaa varikon vaatiman riittävän suuren alueen löytämistä. Lisäksi varikolle erkaantuminen vaatii suoraa rataosuutta. Rantaradalla on nykyisin vähän riittävän pitkiä suoria osuuksia ja nekin sijaitsevat pääosin asemien kohdalla. Asemien kohdalta erkaantuminen ei ole mahdollista, koska se aiheuttaisi huomattavia rajoituksia aseman käytölle. Uusien suorien osuuksien rakentaminen edellyttäisi suuria muutoksia nykyiseen rataan, millä olisi laajoja vaikutuksia alueen infrastruktuuriin ja maankäyttöön.

Vuohimäen aluetta pidetään selvitetystä vaihtoehdoista huonoimpana kaukaisen sijaintinsa vuoksi. Varikon rakentamiskulut ja vaikutukset ympäristöön ovat Vuohimäessä pienemmät, mutta liikennöintikustannukset korkeimmat, koska kaluston pitkä siirtomatka lisää liikennöintikustannuksia. Nykyinen kaksiraiteinen rata Kaukalahden ja Kirkkonummen välillä ja yksiraiteinen rata Kirkkonummen länsipuolella eivät mahdollista tarvittavaa kaluston siirtoa aikataulun mukaisen liikenteen liikennöintiä aikana. Tästä syystä varikkoa varten olisi tarpeellista rakentaa oma 17 kilometrin mittainen huoltoraide Kaukalahdesta Vuohimäkeen, joka olisi kallis investointi. Lisäraiteesta Vuohimäkeen ei olisi lisäarvoa Kirkkonummen liikenteessä, koska Espoon kaupunkirata mahdollistaa Kirkkonummen tulevaisuuden kysynnän mukaisen junaliikenteen tarjonnan. Hitaan, jokaisella asemalla pysähtyvän, kaupunkirataliikenteen jatkaminen ei ole Kirkkonummelle perusteltua, koska nykyiset harvemmin pysähtyvät junat palvelevat käyttäjiä paremmin. Vertailukohtana voidaan pitää nykyisiä Keravalle päättyviä K-junia ja pääradan nopeita R-, D- ja Z-junia. Keravalta matkustajat valitsevat mieluummin nopean junan Helsinkiin suuntautuvilla matkoilla.

Ilmalan varikon sijainti on kaukoliikenteelle optimaalinen, koska valtaosassa Suomen kaukojunaliikenteestä lähtö- tai pääteasema on Helsinki. Ilmalan varikkoa ei kuitenkaan ole mahdollista laajentaa lähijunaliikenteen tulevaisuuden tarpeita vastaavaksi, koska varikko rajautuu asuntorakentamiselle kaavoitettuihin alueisiin, joiden rakentaminen on jo alkanut. Lisäksi kaukoliikenteen kasvava tarve lisää painetta siirtää lähiliikenteen kaluston huoltoa Ilmalasta muualle. HSL:n lähiliikenteen vuokrasopimus Ilmalan varikolla on voimassa 2030-luvun puoliväliin. Tilanteessa, jossa Pissararata on toteutunut, eivät kaupunkiratojen junat voi käyttää Ilmalan varikkoa päivittäisessä toiminnassa. Tämä johtuu siitä, että Ilmalan varikolta ei pääse suoraan Pissararadan raiteille vaan varikkoliikenteen täytyisi kulkea Helsingin päärautatieaseman kautta.

Varikon sijoittaminen ESA-radan varteen, esimerkiksi Ämmäsuolle, ei ratkaisisi lähitulevaisuuden varikon tarvetta. Varikolle tulisi rakentaa Vuohimäen tapaan oma raide, jotta varikkosiirrot eivät häiritseisi ESA-radan liikennettä. Lisäksi tulisi rakentaa runsaasti tilaa vievä kolmioraide ESA-radan ja rantaradan liittymäkohtaan, jotta siirrot varikon ja Kaukalahden aseman välillä olisivat mahdollisia. Kolmioraiden rakentamisen mahdollisuutta kyseiseen paikkaan ei ole tutkittu. On myös epätodennäköistä, että ESA-rata toteutuu riittävän aikaisin, jotta se voisi palvella lähijunaliikenteen vaatiman

varikon tarpeita. Raskaan raideliikenteen varikon osoittamiseen kaavaehdotuksessa Ämmäsuolle ei ole perusteita.

Myös Kehäradan varrelta on selvitetty varikolle potentiaalisia alueita. Kehäradalla ei kuitenkaan ole ratayhteyttä länteen, mistä syystä siellä ei voisi säilyttää rantaradalla käytettävää kalustoa eikä varikko palvelisi rantaradan tarpeita. Yhteys Kehäradalta rantaradalle edellyttäisi tilaa vievän ja kustannuksia vaativan kolmioraitteen rakentamista Huopalahteen.

Pisararadan myötä HSL:n tilaama junaliikenne alkaa liikennöimään heilurimaisesti. Ilmalan varikon käyttö lähijunaliikenteessä ei ole tämän jälkeen järkevää, koska kaikkien junien täytyisi käydä vuoronsa alussa ja lopussa kääntymässä Helsingin päärautatieasemalla. Heilurimainen liikenne lisää siis liikenteen päässä olevien varikoiden tarvetta entisestään. MAL-suunnitelman laatimisen yhteydessä on tutkittu Pisararadan lisäksi heiluriliikenteen muotoa, ns. Lyyraa, jossa Espoon ja Keravan kaupunkiratoja käyttävät junat kulkisivat heilurimaisesti Pasilan tasolla Pisaran sijaan. Lisäksi herkkyystarkastelussa on ollut ns. Helsinki Quick Step, jossa sekä kauko-että lähijunat kulkisivat heilurimaisesti Pasilan pohjoispuolitse. Kumpikaan heiluriliikenteen muoto ei vähentäisi varikkojen tarvetta Pisararataan verrattuna.

Vaikutukset Espoonlahden-Saunalahden Natura 2000-alueeseen

Raskaan raideliikenteen varikon kohdemerkinnän osoittaminen Mankin/Luoman alueelle lähelle Espoonlahti-Saunalahti -Natura 2000-aluetta on otettu asianmukaisesti huomioon luonnonsuojelulain mukaisessa Natura-vaikutusten arvioinnissa. Uudenmaan liitto sai 9.10.2019 Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen lausunnon arvioinneista, jotka koskevat Uusimaa-kaava 2050 vaikutuksia Natura 2000 -verkoston alueisiin. Arviointiraporttia oli täydennetty Espoonlahti Saunalahti Natura 2000 -alueen osalta sen jälkeen, kun kaavaehdotukseen oli lisätty raskaan raideliikenteen varikoiden kohdemerkinnät. Lausunnoissaan ELY-keskus katsoo, että Uusimaa-kaava 2050 ei yksistään tai myöskään tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Espoonlahti-Saunalahti Natura 2000 -alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja, kun arvioinnissa kuvatut lieventämistoimet toteutetaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Yksi merkittävistä lieventämistoimenpiteistä on hulevesien hallinta. Merkinnän suunnittelumääräystä on perusteltua täydentää hulevesien hallinnan osalta.

Varikoiden vaikutukset muuhun ympäristöön

Rantaradan varikko sijoittuu Kehä III:n melualueelle, joten vaikutus lähiympäristön melutilanteeseen on vähäinen. Varikon tuottama melu on vähäistä junien alhaisten nopeuksien vuoksi. Eniten melua tuottavat huoltotoiminnot on mahdollista sijoittaa sisätiloihin. Myös tärinävaikutukset ovat pieniä junien alhaisten nopeuksien vuoksi ja ne on mahdollista torjua pohjarakenneratkaisuilla. Varikolla voi olla vähäisiä valosta johtuvia vaikutuksia, jotka on mahdollista ottaa huomioon varikkoalueen valaistuksen suunnittelussa.

Mankki-Luoman varikkoalueelle sijoittuu kaavaehdotuksessa myös kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeän alueen ominaisuusmerkintä. Ominaisuusmerkintä ei ole alueen pääasiallista käyttötarkoitusta osoittava aluevarausmerkintä, vaan se kertoo alueen

erityisominaisuuksista. Merkintä ei ole suojelumerkintä eikä sitä koske ehdollinen rakentamisrajoitus. Maakuntakaavan suunnittelumääräysten mukaan kulttuuriympäristön ja maiseman arvot on otettava huomioon alueita kehitettäessä.

Suuren rantatien valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun ympäristöön (RKY2009) varikolla ei ole suoria vaikutuksia: Varikon toteuttaminen ei vaikuta itse tiehen ja sen linjaukseen. Varikko kuitenkin vaikuttaa tiehen tukeutuvan maaseutumaisen ympäristökokonaisuuden yhtenäisyyteen.

Varikkoalueen suunnitteluun ja rakentamiseen liittyy toistaiseksi paljon yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ratkaistavia asioita. Varikon tarkemman suunnittelun ratkaisuihin riippuu, kuinka merkittävät sen vaikutukset maiseman kokonaisuuteen ovat. Alueen luonne muuttuu varikon rakentamisen myötä. Alueelle kaavaehdotuksessa osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue on laaja ja varikon rakentaminen muuttaa alueen luonnetta yhdellä sen osa-alueella. Merkinnän suunnittelumääräystä on perusteltua täydentää siten, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava ympäristö- ja luontoarvot sekä otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset ominaispiirteet.”

Muutostoimenpiteenä Helsingin seudun vaihemaakuntakaavaan todetaan, että raskaan raideliikenteen varikkoalueen suunnittelumääräystä on perusteltua täydentää hulevesien hallinnan osalta sekä siten, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava ympäristö- ja luontoarvot sekä otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset ominaispiirteet.

Seuraavaksi eniten muistutuksia tässä teemassa tuli valtateiden 3 ja 4 väliseen **logistiikan tieyhteyteen** liittyen, joissa sekä kannatettiin että vastustettiin Mt 152 kehittämistä (nk. kehä IV). Muut **teihin** kohdistuvat muistutukset liittyivät yksittäisiin teihin Sipoossa ja Veikkolassa sekä Hyvinkään itäiseen ohikulkutiehen ja Kehä II:een. Vastineissa todettiin, että näille muutoksille ei ole perusteita, koska Helsingin seudun vaihekaavan liikenneverkko perustuu MAL 2019 –suunnitelmaan.

ELY-keskuksen muistutuksessa mainittu, kaavakartan ylimääräinen Kehä I:n sisäpuolinen yhteys on perusteltua poistaa teknisenä korjauksena. Muutoksen jälkeen kaavaratkaisu vastaa kokonaisuudessaan Helsingin seudun tieverkon luokitus ja palvelutasotavoitteet -selvityksessä esitettyä.

Ratojen osalta Helsingin seudun kaavaan kohdistuvat muistutukset koskivat Vantaan Kivistön ja Nurmijärven Klaukkalan välistä pitkällä aikavälillä toteutettavan yhdysradan ohjeellista linjausta, Lentorataa, rantarataa sekä Ilmalan kautta kulkevaa nk. Helsinki Quick Step -ratkaisua. Vastineissa todettiin, että Klaukkalan ja Kivistön välillä on haluttu varautua mahdolliseen tulevaan radan tarpeeseen, mutta joukkoliikenteen kehittäminen perustuu toistaiseksi Klaukkalan ja Kivistön aseman väliseen liityntäliikenteeseen. Radan jatkamisesta myöhemmin Klaukkalaa pidemmälle ei ole olemassa riittäviä suunnitelmia. Lentoradan osalta todettiin, että kaava noudattaa radasta Väylävirastossa laadittuja suunnitelmia, joissa rata on suunniteltu kaukoliikenteen radaksi, eikä siihen voi lisätä lähiliikenteen asemia. Maakuntakaava ei aseta estettä rantaradan kehittämiselle ja toteuttamisohjelmassa on esitetty parantamistoimenpiteitä myös rantaradalle. Helsinki Quick Stepistä ei ole olemassa riittäviä suunnitelmia ja sen kaltaisen merkittävän periaatteellisen muutoksen tekeminen liikennejärjestelmään

edellyttäisi valtakunnallista päätöstä.

Tallinna-tunnelin linjaukseen liittyen tuli kolme muistutusta, joissa vaadittiin myös Espoon kautta kulkevaa linjausta lisättäväksi kaavaan sekä esitettiin, että Tallinna-tunnelin linjauksen ratkaisua tulisi lykätä siksi, kunnes linjausvaihtoehtoja on ehditty tutkia, arvioida ja vertailla lisää. Vastineissa todetaan muun muassa, että Espoon kautta kulkevat linjaukset aiheuttaisivat seudulliselle liikennejärjestelmälle huomattavia haittavaikutuksia. Ne eivät myöskään edistäisi Helsingin ja Tallinnan välistä kaksoiskaupunkikehitystä, joka on yksi tunneliyhteyden keskeisistä tavoitteista. Lisäksi näistä linjauksista ei ole olemassa riittäviä suunnitelmia. Tämän maakuntakaavaprosessin yhteydessä on Tallinna-tunnelille osoitettu kolme linjausvaihtoehtoa kaavaluonnoksessa kaavan valmisteluvaiheessa syksyllä 2018 kannanottojen saamiseksi eri vaihtoehtoista. Luonnoksen palautteiden ja taustaselvitysten pohjalta maakuntahallitus päätti ainoastaan Helsingin keskustan kautta kulkevan linjauksen osoittamisesta kaavaehdotuksessa alkuvuonna 2019.

Ympäristön voimavarat ja vetovoima

Useisiin teeman kaavamerkintöihin esitettiin tarkistuksia merkintöjen sekä sisällön osalta: **suojelualueet, virkistysalueet, virkistyskäytön kohdealueet, viheryhteystarpeet, metsätalousvaltainen alue, joka on laaja, yhtenäinen ja ekologisen verkoston kannalta merkittävä sekä kulttuuriympäristöt**. Näihin teemoihin liittyviä vastineita paitsi Vartiosaaren osalta (alla) on kuvattu listatekstissä kaikkia kaavoja koskevassa yhteisessä alkuosuudessa.

Vartiosaaren kaavaratkaisu Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa nousi tässä teemassa yksittäisistä aiheista eniten esille (lähes 130 muistutusta). Muistutuksissa vastustettiin Vartiosaaren sisällyttämistä taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeeseen. Sen luonto- ja kulttuuriarvojen turvaamista pidettiin tärkeänä, joten Vartiosaaren osalta kaavaehdotuksen merkinnät "Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue" ja "Virkistyskäytön kohdealue" haluttiin säilytettävän. Keskenään lähes samansisältöisiin Vartiosaarta koskeviin muistutuksiin on laadittu seuraavanlainen yhteinen vastine:

"Vartiosaari sisältyy Helsingin seudun vaihemaakuntakaavaehdotuksessa osoitettuun laajaan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeeseen. Kehittämisperiaatemerkinä antaa lähtökohdat aluekokonaisuuden suunnitteluun. Vartiosaarta koskee kehittämisperiaatemerkinän suunnittelumääräysten lisäksi myös kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeän alueen ominaisuusmerkintä ja siihen liittyvä suunnittelumääräys. Määräyksessä todetaan, että yksityiskohtaisemmassa alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on turvattava valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen arvot. Alueelle on osoitettu myös virkistyskäytön kohdealueen kehittämisperiaatemerkinä. Merkinää koskevassa määräyksessä todetaan muun muassa, että alueelta on yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa varattava riittävän laajat ja vetovoimaiset yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun soveltuvat alueet ja kehitettävä aluetta osana maakunnallista virkistysalueverkostoa.

Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetun laajan vyöhykkeen alueelle sijoittuva aluevaraus-, kohde-, viiva- tai ominaisuusmerkintä osoittaa, että kyseisellä osa-alueella vyöhykkeen kehittämiseen liittyy maakunnallisia intressejä tai reunaehtoja, jotka tulee ottaa huomioon kyseisen osa-alueen tarkemmassa

suunnittelussa. Näitä ovat mm. virkistyskäyttötarve ja alueen kulttuuriympäristöarvot. Tästä voi seurata, että kyseisellä osa-alueella taajamarakennetta ei tehosteta vyöhykettä yleisesti koskevan periaatteen mukaisesti. Asia on tuotu esiin maakuntakaavan taajamatoimintojen kehittämisperiaattemerkinnän määräyksessä, merkintäkohtaisissa määräyksissä sekä yleisissä määräyksissä. Osa-alueiden tarkempaa suunnittelua koskevat myös maankäyttö- ja rakennuslaissa määritellyt yleiskaavan ja asemakaavan sisältövaatimukset, jotka myös edellyttävät esimerkiksi ympäristön erityisten arvojen huomioon ottamista suunnittelussa.

Laajojen ja maakuntakaavan edellyttämällä tarkkuudella rajattujen taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden alueille sisältyy useita kohteita, jotka vastaavasti kuin Vartiosaari sisältävät erityisiä arvoja tai ovat osa maakunnallista virkistysverkostoa. Kunnan tulee ottaa huomioon näiden kohteiden ominaisuuksiin ja arvoihin liittyvät reunaehdot tarkemmassa alueidenkäytön suunnittelussa ja ratkaista MRL:n edellyttämällä tavalla, minkälainen maankäytön kehittäminen kohteiden alueella on mahdollista. Tilannekohtaisesti on tutkittava, miten yhdyskuntarakennetta milläkin alueella on mahdollista kehittää arvoja tai arvokkaita ominaisuuksia vaarantamatta. Kaavaehdotus ottaa asianmukaisesti huomioon Vartiosaaren merkittävät kulttuuriympäristö- ja virkistysarvot. Ei ole perusteltua muuttaa taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen rajausta niin, että Vartiosaari ei sisältyisi vyöhykkeeseen.

Maakuntakaava ei ole voimassa lainvoimaisen yleiskaavan alueella, mutta maakuntakaava on ohjeena silloin, kun yleiskaavaa muutetaan. Vuonna 2018 voimaan tullut Helsingin uusi yleiskaava on kumottu Vartiosaaren osalta kokonaisuudessaan. Alueella on voimassa vuoden 2002 yleiskaava merkintöineen ja määräyksineen. Yleiskaavassa 2002 saari on osoitettu selvitysalueena.”

Näiden kaavan teemakokonaisuuksien lisäksi saatiin muutamia yksittäisiä muistutuksia koskien **pohja- ja pintavesialueita, siirtoviemärin yhteystarvemerkintää sekä puolustusvoimien räjähdetarvoston suojavaöhykettä**, joihin vastineissa ei esitetä tehtävän muutoksia.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää

- hyväksyä vastinepaketin 1 (esityslistan liite) sisältämät, edellä esitettyjen periaatteiden mukaisesti laaditut vastineet siltä osin, kun ne koskevat Helsingin seudun vaihemaakuntakaavaa ja valtuuttaa toimiston tekemään vastineiden mukaiset korjaukset ja tarkistukset kaava-aineistoon
- maakuntahallitus valtuuttaa toimiston lisäksi tekemään muita teknisluontoisia korjauksia kaava-aineistoon maakuntahallituksen ja -valtuuston lopullista käsittelyä varten

Vastuujohtaja:

Merja Vikman-Kanerva 040 638 6669

Valmistelija:

Ilona Mansikka 040 524 9186

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 136 §); päätös koskee valmistelua

Liitteet	3	Uusimaa-kaava 2050 kaavaehdotuksista saadut muistutukset ja niihin laaditut vastineet osa I, mhs 27.1.2020
Oheismateriaali		Uusimaa-kaava 2050 kaavaehdotuksista saadut muistutukset ja niihin laaditut vastineet osa I, mhs 27.1.2020, Verkkoersio

Maakuntahallitus
Maakuntahallitus

§ 147

09.12.2019
27.01.2020

6

Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuus Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaava: kaavaehdotuksen vastineet osa I

111/06.01.02/2019

MHS

Tiivistelmä

Helsingin seudun, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavojen kokonaisuudesta käytetään nimeä Uusimaa-kaava 2050. Vaihemaakuntakaavojen ehdotukset olivat nähtävillä loka-marraskuussa 2019. Nyt muistutukset on käyty läpi ja niihin on laadittu ehdotukset vastineiksi hallituksen hyväksyttäväksi. Vastineita käsitellään kunkin kaavan oman pykälän alla teemoittain, vaikkakin muistutukset ja vastineet sisältävä liiteaineisto on koottu yhdeksi, koko kaavakokonaisuuden käsittäväksi asiakirjaksi. Vastineiden keskeinen sisältö esitellään alla aihealueittain muiden muistutusten osalta, paitsi niiden ympäristön pääosin voimavarat ja vetovoima -teemakokonaisuutta koskevien muistutusten osalta, jotka käsitellään maakuntahallituksen helmikuun kokouksessa. Kaava-aineistoihin on muistutusten pohjalta perusteltua tehdä joitakin tarkistuksia. Keskeisin näistä on raskaan raideliikenteen varikoiden suunnittelumääräyksen täydentäminen.

Asian yksityiskohtainen selostus

Helsingin seudulle, Itä-Uudellemaalle ja Länsi-Uudellemaalle valmistellaan vaihemaakuntakaavoja. Kaavojen aikatahtain on vuodessa 2050. Kaavojen kokonaisuudesta käytetään yhteistä nimeä Uusimaa-kaava 2050.

Kaavaprosessin tilanne ja toimenpiteet muistutusten pohjalta

Vaihemaakuntakaavojen ehdotukset olivat nähtävillä loka-marraskuussa 2019. Nyt kaavaehdotuksista saadut muistutukset on käyty läpi ja niihin on laadittu ehdotukset vastineiksi maakuntahallituksen hyväksyttäväksi. Kaikkia kolmea kaavaa koskevat muistutukset ja niihin laaditut vastineet muodostavat yhden asiakirjan, joka on tämän esityslistan liitteenä. Kutakin seudun vaihemaakuntakaavaa käsitellään kuitenkin omana pykälänään kaavaprosessissa ja siten kutakin kaavaa koskevat vastineet hyväksytään erikseen omana päätöspykälänään. Vastineet käsitellään teemoittain.

Ensimmäistä osaa vastineista esitetään maakuntahallituksen hyväksyttäväksi tammikuun 2020 kokouksessa ja toista osaa helmikuun 2020 kokouksessa. Uusimaa-kaavan kokonaisuuden ehdotusvaiheen muistutuksiin laadittujen vastineiden keskeinen sisältö esitellään tammikuussa aihealueittain muiden muistutusten, paitsi niiden ympäristön pääosin voimavarat ja vetovoima -teemakokonaisuutta koskevien muistutusten osalta, jotka käsitellään maakuntahallituksen helmikuun kokouksessa. Tämän jälkeen kaavakokonaisuus valmistellaan maakuntahallituksen ja -valtuuston hyväksyttäväksi keväällä 2020.

Useempaa kuin yhtä kaavaa tai koko Uusimaa-kaavan kokonaisuutta koskevat vastineet

Useempaa kuin yhtä kaavaa tai koko Uusimaa-kaavan kokonaisuutta koskeviin ehdotusvaiheen muistutuksiin laadittujen vastineiden keskeinen sisältö esitellään seuraavassa aihealueittain.

Kaavaprosessiin liittyen muistutuksissa kritisoitiin maakuntakaavan valmisteluaiakataulua liian kireäksi aidon osallistumisen ja vuorovaikutuksen kannalta. Laajaa kaavakokonaisuutta tulisi tiivistää ja selkeyttää. Lisäksi nostettiin esiin vaikutukset maanomistajiin ja maanomistajien oikeudet. Kaavakartan sekä liitekarttojen mittakaava koettiin epäselväksi. Maanomistajien parempaa tiedottamista ja osallistamista suunnitteluprosessiin toivottiin. Kaavan taustaselvityksiä pidettiin osin riittämättöminä.

Vastineissa on todettu kaavaprosessin aikataulun, osallistumisen ja maanomistajien oikeuksien osalta, että maakuntakaavan valmistelussa on kuultu osallisia maankäyttö- ja rakennuslain mukaisilla menettelyillä, joissa otetaan huomioon mm. maanomistajien tasapuolisen kohtelun velvoite. Vuorovaikutuksessa ovat olleet mukana mm. seuduittaiset asiantuntijaryhmät ja poliittiset ohjaustoimikunnat, joiden lisäksi on ollut laajaa vuorovaikutusta kuntiin ja muihin sidosryhmiin. Maanomistajille tiedottamisen osalta todetaan, että maakuntakaavan suunnittelualue kattaa koko Uudenmaan, joten osallisten määrä on erittäin suuri. Siksi virallisten kuulemisten lisäksi yksittäisille maanomistajille ei ole Uudenmaan liitosta erikseen tiedotettu kaavasta. Uudenmaan liittoon yhteydessä olleille maanomistajille on toimitettu pyynnöstä lisätietoja heidän omistamiaan alueita koskevista kaavaratkaisuista.

Kaava-aineiston esitystavan, laajuuden ja selvitysten osalta vastineissa on todettu muun muassa, että maakuntakaava on kaavatasoista yleispiirteisien ja yleispiirteisyys koskee sekä kaavan sisältöä, esitystapaa että tulkintaa. Uusimaa-kaavan kokonaisuus on esitystavaltaan ja sisällöltään voimassa olevia maakuntakaavoja yleispiirteisempi ja strategisempi. Strategisuuden myötä kaavamääräysten merkitys kaavaohjauksen kannalta korostuu, mikä edellyttää määräyksiltä riittävää sisällöllistä kattavuutta. Kaavaratkaisut perustuvat MRL:n edellyttämällä tavalla riittäviin, uusimpiin selvityksiin ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä suunnitelmana. Maakuntakaavan laadinnassa on hyödynnetty eri tavoin koottua tietoa, ja käytetyt lähteet löytyvät joko Uudenmaan liiton nettisivuilta tai ovat saatavilla pyynnöstä Uudenmaan liitosta.

Uudenmaan ELY-keskuksen muistutuksessa todettiin, että jää epäselväksi, **ovatko valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset riittävästi välittyneet maakuntakaavaratkaisuun** mm. yhdyskuntarakenteen ohjauksen ja liikennejärjestelmän toimivuuden kannalta. Vastineissa todetaan muun muassa, että maakuntakaavan alueidenkäyttöratkaisuilla ja merkintä- ja määräysjärjestelmällä on huolehdittu yksityiskohtaisemman suunnittelun tarkoituksenmukaisesta ohjauksesta mm. yhdyskuntarakenteen kehittymisen kannalta sekä varmistettu valtakunnallisten ja maakunnallisten intressien välittyminen alempiasteiseen suunnitteluun. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat keskeisiä kaavan lähtökohtia ja ne ovat välittyneet maakuntakaavaratkaisuun. Uusimaa-kaava 2050:n suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on kuvattu kaavaselostuksessa. Myös maakuntakaavan sisältövaatimukset (MRL 28§) ovat välittyneet maakuntakaavaratkaisuun, sillä kaavassa on mm. kiinnitetty huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin esimerkiksi korostamalla Uudenmaan ja sen kehittämisen kansainvälistä ja

valtakunnallista merkitystä, ja otettu huomioon maakunnan sisäiset erityispiirteet jakamalla kaavakokonaisuus kolmeen yhteensovitettuun vaihemaakuntakaavatyöhön sekä osoitettu maakunnan tarkoituksenmukaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen kannalta oleelliset merkinnät ja määräykset.

Kasvun kestävän ohjaamisen teemaan liittyen muistutuksissa tuotiin esiin epävarmuutta, joka liittyy teeman uudenaikaiseen käsittelytapaan (Taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen kehittämisperiaatemarkintä) maakuntakaavassa. Soveltamiseen liittyviä käytäntöjä ei ole vielä muodostunut eikä oikeusprosesseista ole esimerkkejä. Vastineissa on tuotu esiin kasvun kestävän ohjaamisen kaavaratkaisun perusteluja mm. maankäyttö- ja rakennuslakiin ja sen soveltamiseen liittyviin ympäristöministeriön oppaisiin perustuen. Uusimaa-kaava 2050:n kaavamerkintä- ja määräyskokonaisuuden ohjausvaikutusta yksityiskohtaisempaan suunnitteluun on avattu myös listaamalla vastineeseen yhdyskuntarakenteen ohjauksen kannalta keskeisimmät kaavamääräykset.

Keskuksen kohdemerkinnän suunnittelumääräyksen maininta siitä, että merkinnän alle jää osittain aluevarauksiin rinnastettavia viivamerkintöjä, jotka ovat keskuksen kohdemerkinnän kanssa päällekkäin voimassa sekä ominaisuusmerkintöjä, aiheuttaa yhden muistutuksen mukaan epäselvyyttä merkinnän tulkintaan. Muistutuksen perusteella on tarkistettu, ettei mitään kohdemaisia ominaisuusmerkintöjä jää keskuksien kohdemerkintöjen alle. Aluevarausmerkintöihin rinnasteiset viiva- ja kohdemerkinnät ovat aluevarausmerkinnöistä poiketen kaavan muihin merkintöihin nähden päällekkäisiä.

Kasvun kestävän ohjaamisen teemaan liittyen kaava-aineistoihin on muistutusten pohjalta perusteltua tehdä seuraavat kaikkia kolmea kaavaa koskevat muutokset:

- keskuksien suunnittelumääräystä ja merkinnän kuvausta jäsenetään uudelleen
- kaavaselostusta täydennetään kuvauksella maakuntakaavan suhteesta maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavan sisältövaatimukseen (MRL 28§)

Elinkeinoista ja kaupasta tuli yksittäisiä muistutuksia ja ne kohdistuivat seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan koon alarajaan, kaupan alueiden laadun rajoittamiseen, taajamatoimintojen laajuuteen sekä elinkeinon kohdemerkintöjen sijainteihin. Vaihemaakuntakaavan ehdotuksiin ei ole perusteltua tehdä kaupan tai muiden elinkeinon osalta muutoksia kaavaratkaisuihin.

Vastineissa on todettu kaupan osalta muun muassa, että merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajat seudulliselle keskustahakuiselle ja tilaa vaativalle erikoiskaupalle ovat riittävät vaarantamatta keskustakaupan edellytyksiä. Taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden merkintöjen rajauksiin ei ole perusteltua tehdä muutoksia kaupan ohjauksen takia, sillä rajaukset antavat kunnille riittävät yhdyskuntarakenteen kehittämismahdollisuudet.

Tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalueiden sijainnit ja laajuudet määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa eikä merkintöjen tarkistuksiin ole perusteita. Muistutusten kohteena olevien **maa-aineshuollon kehittämisalueiden** merkintöjen muuttamiseen ei ole perusteita, sillä merkinnän kriteerit eivät täyty näillä alueilla.

Liikkumisen ja logistiikan teemaan liittyen, koko kaavakokonaisuutta koskien tuli seitsemän muistutusta, joista kahdessa vaadittiin **raskaan liikenteen palvelualueiden** esittämistä kaavakartalla. Muilta osin teeman muistutukset koko kaavakokonaisuutta koskien liittyivät **ratoihin, teihin, vesiliikenteeseen ja liikennehankkeiden priorisointiin**. Raideliikenne nähtiin kaavan yhtenä keskeisenä suunnittelukysymyksenä. Vastineissa todettiin, että raskaan liikenteen palvelualueet on tunnistettu ja esitetty selostuksen liitekartalla. Kaavaratkaisu ohjaa riittävästi näiden alueiden huomioon ottamista kuntakaavoituksessa ja muussa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Kaavaselistusta kuitenkin täydennetään hiukan tältä osin. Liikennehankkeiden priorisointia perusteltiin resurssien kohdistamisen tärkeydellä ja hankkeiden välisillä riippuvuussuhteilla.

Ympäristön voimavarat ja vetovoima – teemaan liittyen saatiin muistutuksia erityisesti suojelualueista, virkistysalueista, viheryhteystarpeista ja kulttuuriympäristöistä.

Suojelualueiden osalta tammikuun kokouksessa käsiteltävissä muistutuksissa osassa uusien suojelualueiden osoittamista vastustettiin kokonaisuudessaan tai ehdotettiin muun merkintätavan käyttöä, ja useissa esitettiin tarkistuksia yksittäisiin rajauksiin. Ylikunnallista luontoarvojen käsittelyä pidettiin kuitenkin osassa muistutuksista tärkeänä. Pienialaisten, suojelualuemerkintää vastaavien kohteiden palauttamista ja lisäämistä kaavaan toivottiin. Osa suojelualuemerkinnöistä on muistutusten mukaan tuotu kaavaprosessiin liian myöhään, vasta ehdotusvaiheessa. Etenkin valtakunnallisesti arvokkaiden suojelualueiden lisääminen lausuntokierroksen jälkeen kyseenalaistettiin. Suojelualueiden oikeusvaikutuksia ja toteuttamisprosessia monet pitivät epäselvänä ja osa muistuttajista esitti, että suojelun tulisi perustua vain vapaaehtoisuuteen. Suojelualueiden perusteena olevia tietoja pidettiin osin puutteellisina ja vanhentuneina, mm. koska kaikkia uusia suojelualueita ei ole tätä kaavaa varten maastossa selvitetty ja luontotiedon kattavuudessa ja yhdenmukaisuudessa esitettiin olevan puutteita. Muistutuksiin liittyen tehdään täydennyksiä kaavaselistukseen sekä joitain tarkistuksia suojelualueiden rajauksiin.

Suojelualueita koskeviin muistutuksiin on laadittu yleisiä suojelualueiden kaavaratkaisun periaatteita kuvaava vastineosuus:

”Maakuntakaavassa tulee maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti esittää maakunnan kehityksen kannalta tarpeellisia alueita, joihin myös suojelualueet kuuluvat. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että myös maakuntakaavoituksessa edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä. Maakuntakaavan sisältövaatimusten mukaan on erityistä huomiota kiinnitettävä luonnonarvojen vaalimiseen. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen edellyttää Uudellamaalla myös uusien suojelualueiden osoittamista.

Suojelualuemerkintöjen osoittamisen yleisenä perusteena kaavaehdotuksessa on se, että alueella on luonnonsuojelulain kautta toteutettavaksi soveltuvia vähintään maakunnallisia luontoarvoja. Mukana on myös suojelualueita, joilla on voimassa olevan 4. vaihemaakuntakaavan laadinnan yhteydessä todettu olevan maakunnallista merkitystä, ja jotka on mainittu kaavassa osoitettu vastaavalla kaavamerkinällä. Kaavaehdotuksissa osoitetaan suojelualueet aluevarauksena, jonka suunnittelumääräys ohjaa viranomais toimintaa. Viranomaisen on päätöksissään otettava huomioon, etteivät ne vaaranna tai heikennä niitä luonto- ja ympäristöarvoja, joiden perusteella alueesta on tarkoitus

muodostaa suojelualue. Voimassa olevaa maakuntakaavan suojelualueutta koskee MRL:n mukainen rakentamisrajoitus eikä sen alueella sovelleta metsälakia.

Maakunnallisten luontoarvojen selvittäminen on tehty maakuntakaavan laadinnan edellyttämällä tarkkuudella ja painottaen maankäytön muutospainalueita. Suojelualueiden rajausten perusteet käyvät ilmi kaavaselostuksesta ja kohdekohtaisesti selostuksen liiteaineistosta 2. Kaavaehdotuksissa osoitetut uudet suojelualueet perustuvat MRL:n 9 §:n edellyttämällä tavalla riittäviin selvityksiin ja alueiden maakunnallisuuden arvottamisessa on käytetty yhtenäistä kriteeristöä.

Suojelualuemerkinnän toteuttaminen eli perustaminen luonnonsuojelualueeksi edellyttää luonnonsuojelulain mukaista menettelyä. Menettelystä vastaa Uudenmaan ELY-keskus ja sen voi käynnistää myös maanomistaja ottamalla yhteyttä ELY-keskukseen. Menettelyyn kuuluu neuvottelu ja sopiminen yhdessä maanomistajan kanssa suojelualueen rajauksesta, aluetta koskevista rauhoitusmääräyksistä ja korvauksesta. Vaihtoehtoisesti maanomistaja voi tarjota suojelualueutta hankittavaksi valtion omistukseen tai suojelu voidaan toteuttaa myös määräaikaisella sopimuksella. Suojelualueen rajausta ja luonnonsuojelulain 10 §:n edellytysten täyttymistä tarkastellaan toteuttamisvaiheessa tarkemmin myös maastokäyntien avulla. Tässä yhteydessä maakuntakaavan suojelualuemerkinnän rajaus tarkentuu. Suojelualueen toteutuminen edellyttää, että maanomistaja ja ELY-keskus pääsevät sopimukseen toteuttamistavasta, rajauksesta ja korvauksesta. Jos alueelle laaditaan yksityiskohtaisempi kuntakaava, voi maakuntakaavan suojelualuemerkintä tarkentua myös kuntakaavan ratkaisulla.

Jos jokin osa maakuntakaavassa suojelualuemerkinnällä osoitetusta alueesta ei sisällä luonnonsuojelulain kautta suojaa tarvitsevia luontoarvoja, se tulee jättää pois merkintää toteuttavasta luonnonsuojelualueen perustamispäätöksestä ja sen rajauksesta. Päätöksestä pois jääneellä alueella ei ole syytä rajoittaa toimenpiteitä suojelualuemerkintään liittyvin perustein, jos maakuntakaavassa osoitettu suojelualue on toteutunut kaavan tavoitteiden mukaisesti. Tulkinnan maakuntakaavan tavoitteiden toteutumisesta tekee Uudenmaan liitto, joka tarvittaessa antaa lausunnon taholle, joka suunnittelee toimenpiteitä suojelualuemerkinnän alueelle.”

Lisäksi vastineissa on todettu suojelualueiden muihin yleisiin periaatteisiin liittyviä muistutuksia koskien tarkemmin seuraavia asioita:

”Valtakunnallisesti arvokkaiden soiden osalta vaihemaakuntakaavaehdotusten suojelualuemerkinnät perustuvat soidensuojelun täydennysehdotuksen valmistelun yhteydessä (2012-2015) tuotettuun luontotietoon ja paikkatietoaineistoon. Suojelualuemerkinnällä on osoitettu soidensuojelun täydennysehdotuksen rajaukset, koska ne ovat luontoarvoiltaan valtakunnallisia sekä luonnonsuojelulain kautta toteutettavaksi soveltuvia. Osa valtakunnallisesti arvokkaista suoalueista oli mukana jo kaavan luonnosvaiheessa. Nämä kohteet ovat joko luonnonsuojelulain kautta toteutuneita, valtion omistuksessa tai kuntakaavassa suojelualueeksi osoitettuja. Muiden valtakunnallisesti arvokkaiden suoalueiden lisäämistä kaavaehdotukseen ovat lausunnoissaan esittäneet mm. ympäristöministeriö sekä Uudenmaan ELY-keskus. Ympäristöministeriö toteaa lausunnossaan, että kaavaehdotusta tulee jatkovalmistelussa täydentää siten, että soidensuojelun täydennysehdotuksen valtakunnallisesti arvokkaat suokohteet osoitetaan yhtenäisesti koko

maakunnan alueella. Uudenmaan ELY-keskus on ilmoittanut, että sillä on valmius toteuttaa kohteet luonnonsuojelulain mukaisesti.

Suojelualueiden perusteena olevat tiedot ovat riittävät ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä suunnitelmana ja suhteessa suojelualuumerkinnän ohjausvaikutukseen. Luontokohteista on tunnistettu ne alueet, joilla täyttyvät maakunnallisen luontoarvon kriteerit. Maakuntakaavan laadinnassa on hyödynnetty eri tavoin koottua tietoa, jonka soveltavuus on joko todettu Uudenmaan liitossa tai sen on tarkistanut asiantuntijatyönä luontoselvityksiin erikoistunut konsultti ja tarvittaessa tietoja on täydennetty maastoselvityksin. Kaikkien alueiden osalta ei ole ollut perusteltua tehdä uusia maastotöitä. Suojelualueiden osalta toteuttamisessa tarvittavaa tarkempaa luontotietoa tuottaa osaltaan Uudenmaan ELY-keskus. Kuntakaavoja laadittaessa on tehtävä maakuntakaavan selvityksiä tarkemmat luontoselvitykset.

Luontokohteiden luontotyyppejä, lajistoa ja muuta ekologista merkitystä kuvaavista tiedoista on tunnistettu maakunnalliset osat LAKU-kriteereillä (julkaisu 2012). Tiedot perustuvat maastohavaintoihin ja muun aineiston, esimerkiksi ilmakuvien, osalta luontoasiantuntijoiden tekemään tulkintaan. Zonation-analyysien tuloksia on käytetty luontokohteiden arvottamisessa vain maakunnallisen tason ekologisen verkoston selvityksen (2018) tulosten osalta. Ekologisen verkoston maakunnalliset osat voivat tuoda joillekin kohteille lisäarvoa LAKU-kriteerien mukaisesti.

Vapaaehtoisen suojelun periaate ja kaavaehdotus eivät ole toisiaan poissulkevia. Maakuntakaavoitukselle on annettu tietyt sisältövaatimukset, joiden täyttäminen suhteessa muuhun maankäyttöön edellyttää Uudellamaalla luontoarvojen turvaamista myös uusien suojelualuumerkintöjen osoittamisen kautta. Uudenmaan liitto näkee myös vapaaehtoisen suojelun tärkeänä keinona ja osana ekologisen verkoston toimivuuden parantamista niillä alueilla, missä se riittää vastaamaan luontoarvojen heikkenemiseen. Suojelualuumerkinnän käyttäminen kaavaehdotuksessa myös uusilla toteutumattomilla alueilla on perusteltua myös siksi, että se mahdollistaa riittävän ja vakiintuneen viranomaisohjauksen luontoarvojen huomioon ottamiseksi maankäyttöä muuttavissa suunnittelutilanteissa. Luonnonsuojelulain mukainen toteuttamistapa on selkeä myös maanomistajalle maksettavien korvausten osalta.

Lisäksi yleisesti on huomattava, että oikeusvaikutteisen kuntakaavan alueella maakuntakaavan suojelualuumerkintä ei ole voimassa. Kunta vastaa kaavojen ajantasaisuuden arvioinnista ja harkitsee tarpeen uudistaa kaavoja tunnistettujen luontoarvojen huomioon ottamisen niin edellyttäessä. Vireillä olevissa yleis- ja asemakaavatöissä on syytä ottaa huomioon luontoarvojen maakunnallisuus ja tarkentaa tarvittaessa maakuntakaavassa esitettyä rajausta, luontotietoja ja niiden huomioon ottamisen tapaa yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen luonnonsuojelun toteuttamisesta vastaavien asiantuntijoiden kanssa.”

Virkistysalueiden osalta esitettiin merkintöjen poistamista siltä osin, kun ne kohdistuvat yksityisille kiinteistöille ja rajoittavat maa- ja metsätalouden toimintaedellytyksiä. Virkistysalue ja virkistyskäytön kohdealue -merkintöjen käyttöä ei pidetty johdonmukaisena. Vastineissa todetaan, että virkistysalueet on osoitettu maakuntakaavan edellyttämällä yleispiirteisellä tarkastelutasolla, ja ne tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Virkistysalueen merkintä ei vaikuta maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, sillä metsälaki on

voimassa. Kaavaehdotuksen virkistysalueet ovat pääosin samoja kuin voimassa olevassa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa. Poikkeuksena ovat sellaiset kumoutuvat virkistysalueet, joihin osoitetaan luontoselvitysten perusteella uusia suojelualuevarauksia. Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut alle 50 hehtaarin virkistysalueet osoitetaan kaavaehdotuksessa kehittämisperiaatemerkinällä virkistyskäytön kohdealue. Merkintä on linjassa kaavaehdotusten strategisemman esittämisen ja ohjaustavan kanssa.

Viheryhteystarpeiden osalta ehdotettiin uusien yhteystarpeiden osoittamista, kaavaehdotuksessa osoitetun yhteyden korvaamista toiseen paikkaan sekä joidenkin yhteystarpeiden poistamista. Muistutuksissa haluttiin palauttaa kaikki voimassa olevien kaavojen viheryhteystarvemerkinnot kaavaehdotukseen. Lisäksi ehdotettiin viheryhteystarpeiden osoittamista vain ekologisista perusteista.

Vastineissa on todettu, että viheryhteystarpeina on osoitettu ekologisista ja virkistyskäytöstä verkostosta ne maakunnalliset yhteydet, joiden toteuttaminen ja kehittäminen on erityisen tärkeää muusta maankäytöstä johtuvien muutospaineiden ja estevaikutusten takia. Viheryhteystarpeiden tunnistamisessa on käytetty paikkatietomenetelmällä tuotettua uutta tietoa Uudenmaan arvokkaista luontoalueista ja ekologisista verkostoista. Kaikkia olemassa olevia tai tunnistettuja viheryhteyksiä ei osoiteta maakuntakaavakartalla, vaan niiden huomioon ottaminen tapahtuu yleisten suunnittelumääräysten sekä taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen määräysten kautta. Viheryhteyden toiminnallinen päätehtävä ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Toteutuksessa on olennaista, että riittävä kytkeytyvyys suojelu- ja virkistysalueiden välillä voidaan turvata. Viheryhteystarve -merkintä ei rajoita maa- ja metsätalouden harjoittamista tai vaikuta rakentamisoikeuteen. Vaihemaakuntakaavoissa viheryhteystarpeiden määrää on vähennetty ja linjauksia yleispiirteisetty voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden. Viheryhteystarvemerkinnot suunnitteluperiaatteen ja esitystavan muutos on linjassa vaihemaakuntakaavojen aiempaa yleispiirteisemmän ja strategisemman ohjaustavan kanssa.

Natura-alueiden osalta merkintätapaa pidettiin epäselvänä joidenkin alueiden osalta ja esitettiin myös pienialaisten Natura-alueiden osoittamista kaavakartalla. Vastineissa on todettu, että Natura 2000-ohjelman alueet on osoitettu kaavaehdotuksissa ominaisuusmerkinnällä ympäristöhallinnon ajantasaisen paikkatietoaineiston mukaisesti. Kaavaehdotuksissa ei esitetä alle 5 hehtaarin Natura-alueita. Maakuntakaavalla ei muuteta valtioneuvoston Natura 2000 -ohjelmaa koskevien päätösten sisältöjä.

MLY-alueiden osalta kaavamerkinnot kuvaukseen ja määräykseen esitettiin joitakin muokkaustoiveita. MLY-alueita toivottiin myös kokonaan poistettavaksi. Merkintää pidettiin tarpeettomana tai epäselvänä, ja sen nähtiin aiheuttavan rajoituksia metsänkäytölle. Toisaalta toivottiin, että merkintä osoitetaan myös joillekin uusille metsätalousvaltaisille alueille. Vastineissa on todettu, että MLY-alueita käytetään pääasiassa käyttötarkoituksen lisäksi myös muihin tarkoituksiin, kuten maanviljelyyn ja haja-asutusluonteiseen rakentamiseen. Ne metsämantereet, joiden keskeinen käyttötarkoitus ei ole metsätalous, on merkitty muilla merkinnöillä ja niiden ekologista merkitystä ohjataan myös yleisten suunnittelumääräysten kautta. MLY-alueiden kriteerit, aluerajausten perusteet sekä alueiden kuvaukset on esitetty voimassa olevissa Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaavassa ja Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa. Kaavaehdotuksissa MLY-alueita ei ole laajennettu, vaan ne osoitetaan

yhdenmukaisina voimassa oleviin maakuntakaavoihin nähden. Merkintä ei rajoita metsätaloutta, sillä metsien hoitaminen ja käyttäminen alueilla perustuu metsälakiin. Alueiden osoittaminen maakuntakaavoissa on perusteltua mm. metsien hiilinielujen turvaamiseksi Uudenmaan alueella.

Kulttuuriympäristöjen osalta muistutuksissa toisaalta toivottiin merkintöjen lisäämistä ja laajentamista ja toisaalta edellytettiin, ettei kulttuuriympäristömerkintä saa vaikeuttaa maa- ja metsätalouden harjoittamista. Yksittäiset muistutukset koskivat kulttuuriympäristö -merkinnän rajoituksia sekä vaikutuksia alueen kehittämiseen esimerkiksi maaseudun elinkeinojen kannalta. Vastineissa on todettu, että alueiden osoittaminen perustuu Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaan. Kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta merkittävät alueet on valtakunnallisiin ja maakunnallisiin selvityksiin perustuen osoitettu ominaisuusmerkinnällä ja niiden arvojen turvaamiseksi on annettu kaavamääräyksiä. Vastineissa on myös todettu, että merkintä ei tuo suoria velvoitteita maanomistajille ja että elinvoimainen maaseutu ylläpitää ja vaalii parhaiten alueen kulttuuriympäristö- ja maisema-arvoja.

Voimassa olevien kaavojen **saaristovyöhykkeet** toivottiin palautettavan kaavaehdotukseen. Vastineissa on todettu, että maakuntakaavatyössä on tunnistettu saariston kehittämisen ja maankäytön ohjaamisen tarve. Näiden tavoitteiden turvaaminen on edelleen tärkeää ja saaristoalueita ohjataan yleisellä suunnittelumääräyksellä. Aiemmin voimassa olevissa maakuntakaavoissa saaristovyöhykkeille osoitettu ohjaus tapahtuu nyt aikaisempaa yhtenäisemmällä tavalla koko saariston alueella.

Puolustusvoimien räjähdevarastojen suojavyöhykkeen osalta muistuttajat esittivät, että ulompi vyöhyke poistetaan kaavakartalta, koska sillä voi olla estevaikutuksia vapaa-ajanrakentamiseen. Vastineessa todetaan, että räjähdevarastoinnin suojavyöhykkeistä määrätään mm. räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksissa annetussa valtioneuvoston asetuksessa 1101/2015. Tämän asetuksen sekä Sotilasräjähdemääräyksen perusteella Puolustusvoimien räjähdevarastoille on määritetty suojavyöhykkeet, jotka tulee huomioida maakuntakaavassa. Merkinnän tavoitteena on estää vyöhykkeelle sellainen rakentaminen, joka vaatisi nopeaa evakuointia mahdollisessa onnettomuustilanteessa. Suojavyöhykemerkintä ei estä vapaa-ajan asutuksen rakentamista. Ei ole perusteltua muuttaa vyöhykerajausta.

Yhteenveto Uusimaa-kaavan kokonaisuutta koskevista, muistutusten pohjalta tehtävistä muutoksista kaava-aineistoon

Kaava-aineistoja on muistutusten pohjalta perusteltua täydentää raskaan raideliikenteen varikkojen määräyksen osalta. Lisäksi keskuksien kaavamääräystä on perusteltua jäsentää uudelleen. Kaavaselostusta on perusteltua tarkistaa ja täydentää tietyiltä osin muistutusten ja päivittyneen tietopohjan perusteella sekä tehdä kartta-aineistoihin tekniluonteisia tarkistuksia, jotka eivät merkittävästi muuta kaavan sisältöä.

Kaavaehdotusvaiheen vastineet Länsi-Uuttamaata koskien

Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan muistutuksista valtaosa koski suojelualueita. Muita esiin nostettuja aiheita seudulla olivat Puolustusvoimien alueet, tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalueet, tiet, radat, viheryhteystarpeet, virkistysalueet, kulttuuriympäristöt ja tuulivoima.

Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan ehdotukseen kohdistuvien muistutusten ja niihin laadittujen vastineiden keskeinen sisältö esitellään alla aihealueittain.

Kasvun kestävä ohjaaminen

Taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden osalta muistutuksessa esitettiin Karkkilan kuntakeskuksen eteläpuolelle kaavaehdotuksessa laajennetun merkinnän supistamista Karjaanjoen vähintään maakunnallisesti arvokkaan metsä- ja vesistökokonaisuuden vuoksi.

Vastineessa todetaan, että laajojen ja maakuntakaavan edellyttämällä tarkkuudella rajattujen taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden alueille sisältyy useita kohteita, jotka sisältävät erityisiä arvoja. Kunnan tulee ottaa huomioon näiden kohteiden ominaisuuksiin ja arvoihin liittyvät reunaehdot tarkemmassa alueidenkäytön suunnittelussaan ja ratkaista MRL:n edellyttämällä tavalla, minkälainen maankäytön kehittäminen kohteiden alueella on mahdollista. Tilannekohtaisesti on tutkittava, miten yhdyskuntarakennetta milläkin alueella on mahdollista kehittää arvoja tai arvokkaita ominaisuuksia vaarantamatta. Maakuntakaavaehdotuksessa on useita kaavamääräyksiä, jotka antavat määräyksiä rakennetun ympäristön ja luonto- ja virkistysarvojen yhteensovittamiseen.

Liikkuminen ja logistiikka

Karkkilan kaupungille annettiin vastine **valtatie 2** kehittämisestä sekä seudun **raideliikennevarauksesta**. Vastineessa todetaan, ettei valtatie 2 nykyisten tai ennustettujen liikennemäärien perusteella kaksiajorataisuudelle Vihdin kirkonkylän pohjoispuolella ole tarvetta eikä Karkkila-Helsinki -ratakäytävän esittämiselle kaavaehdotuksessa ole perusteita. Nykyinen kaavamerkintä mahdollistaa tien parantamisen, eikä sulje pois mahdollisuutta kaksiajorataisiin osuuksiin.

Uudenmaan Ely-keskus muistutti selvityksestä poikkeavasti pidempänä osoitetusta **vt 25:n** nelikaistaistamisen osuudesta Tammisaaren ja Lappohjan välillä. Vastineessa todetaan, että valtatie 25 ylimääräisellä kaksiajorataisella osuudella halutaan turvata Hangon satamien yhteydet, koska Hangon sataman liikenne on kasvamassa ja kaikkea tavaraliikennettä ei saada välttämättä raiteille radan sähköistämisestä huolimatta. Kaavan tarkoitus ei ole estää tien kehittämistä kevyemmin tavoin, vaan kehitystoimenpiteitä voidaan tehdä kaavan tavoitteita noudattavaan suuntaan.

Ratojen osalta muistutettiin siitä, että **ESA- oikoradan** ratalinjauksen tulisi ottaa huomioon paremmin viljeltävät peltoalueet.

Vastineessa todetaan, että kaavaehdotuksessa ESA-radan linjaus on osoitettu voimassa olevien maakuntakaavojen ja vuonna 2010 valmistuneen alustavan yleissuunnitelman mukaisesti. Mahdollisen uuden ratayhteyden suunnittelun yhteydessä radan tekninen toteutus, linjaus, vaikutukset ympäristöön, ihmisiin sekä muuhun liikennejärjestelmään tutkitaan tarkemmin.

Muistutettiin myös, että Karnaisten korven suojelualueen kohdalla ratalinjaus tulee merkitä tunneliin. Vastineessa vastataan, että vaihemaakuntakaavassa esitetään liikennetunneleina vain kokonaan tai suurelta osin tunnelissa kulkevat liikenneväylät. Niillä väylillä, jotka kulkevat vain paikoin tunnelissa, ei osoiteta tunnelimerkintää. Väyliä toteutettaessa selvitetään ja harkitaan yksittäisen tunnelin tarve myös suhteessa luontoarvoihin.

Elinkeinot ja kauppa

Tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalueiden sijoittamista kyseenalaistettiin muistutuksissa, jotka koskivat Hangon Koverharin aluetta sekä Lohjan Nummenkylää. Vastineissa todetaan, että vaihemaakuntakaavan ehdotuksen tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalueen merkintä on osoitettu kohdemerkintänä. Kohdemerkintä on yleispiirteinen merkintä ja sen sijainti ja laajuus määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa eikä merkintöjen tarkistuksiin ole näin perusteita.

Ympäristön voimavarat ja vetovoima

Useisiin kaavamerkintöihin esitettiin tarkistuksia: **suojelualueet, virkistysalueet, virkistyskäytön kohdealueet, viheryhteystarpeet, MLY-alueet, kulttuuriympäristöt**. Lisäksi toivottiin merkintöjen tulkinnan selkiyttämistä kaavaselostukseen. Muistutuksissa nostettiin esiin tarve maanomistajien laajemmalle tiedottamiselle ja kuulemiselle.

Inkoon yleiskaavoitusta varten laadituista luontoselvityksistä on Uudenmaan liitto osallisilta saadun palautteen perusteella katsonut tarpeelliseksi teettää maakuntakaavan laadintaa varten ajantasaisuuden tarkistuksen. Suojelualueiden rajauksia on perusteltua rajata pienemmiksi siltä osin, kuin tarkastelussa on todettu maakunnallisten luontoarvojen ja luonnonsuojelulain kautta toteuttavaksi soveltuvan alueen laajuus pienemmäksi, kuin nähtävillä olleessa kaavaehdotuksessa osoitettu suojelualueen rajaus.

Virkistykseen osalta pyydettiin virkistyskäytön kohdealuemerkinnän poistamista Hangossa alueelta, jossa on vedenottoa. Vastineessa todetaan, että virkistyskäytön kohdealueen merkintä ei vaaranna vedenottamon toimintaa. Virkistyskäytön kohdealueiden sijainti ja laajuus määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, että ne sijoittuvat ensisijaisesti valtion, kunnan tai Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen omistamille tai hallinnoimille alueille. Merkintä ei määrittele kuinka laajana virkistysalue tulee toteuttaa. Kohdealuemerkinnän poistamiselle ei ole perusteita.

Kulttuuriympäristöjen osalta muistutettiin, ettei kulttuuriympäristö-merkintää tule esittää Raaseporin Trollshovdaan, koska se voi vaikeuttaa maa- ja metsätalouden harjoittamista alueella. Vastineessa todetaan, että maakuntakaavassa tulee maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti esittää maakunnan kehityksen kannalta tarpeellisia alueita. Tällaisiin alueisiin kuuluvat muun muassa seutujen vaihemaakuntakaavaehdotuksissa osoitettavat kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet. Kulttuuriympäristö -merkintä on ominaisuusmerkintä, joka osoittaa alueen erityisominaisuutta, joka tulee ottaa huomioon alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja sovittaa muun maankäytön kanssa yhteen. Kaavan ominaisuusmerkintä ja sitä koskeva suunnittelumääräys eivät estä alueen kehittämistä tavalla, joka ottaa huomioon alueelle osoitetut kulttuuriympäristöön liittyvät reunaehdot. Merkintä ei tuo maanomistajille veloitteita alueen hoidosta, se ei sisällä ehdollista rakentamisrajoitusta eikä rajoita omistusoikeuksia. Sen sijaan alueella harjoitettavat maaseudun elinkeinot ylläpitävät ja vahvistavat alueen maisema- ja kulttuuriympäristöarvoja ja tukee maakuntakaavan toteutumista.

Energia, tekninen huolto ja ympäristöhäiriöt

Muistutukseen, että voimassa olevan Inkoo-Raaseporin merialueen **tuulivoimatuotantoon** soveltuvan alueen merkinnän kumoaminen ei perustu

riittäviin tasapuolisiin selvityksiin, annetaan vastine, jossa muun muassa todetaan:

Uusimaa-kaavassa ei käsitellä tuulivoimaa, vaan voimaan jäävät Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa osoitetut, Itä-Uudenmaan alueella sijaitsevat tuulivoiman tuotantoon soveltuvat alueet. Uusimaa-kaavan valmistelun aikana on Puolustusvoimien kanssa käyty vuoropuhelua maanpuolustukseen liittyvien toimintaedellytysten turvaamisesta. Inkoon ja Raaseporin edustan tuulivoimatuotantoon soveltuvan alueen osalta Puolustusvoimat on perustellut kielteistä kantaansa tehdyillä tutkaselvityksillä.

Muistutuksessa todetaan, että Puolustusvoimat on esittänyt myös muiden kuin Inkoon ja Raaseporin edustan tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden kumoamista. Puolustusvoimat on kuitenkin hyväksynyt kompromissina kaavaehdotuksen ratkaisun.

Toisin kuin muistutuksessa todetaan, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, jotka tulivat voimaan 1.4.2018, eivät enää edellytä tuulivoiman osoittamista maakuntakaavassa. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on kirjattu tuulivoimaa koskien seuraava ”Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin.”

Edellä esitetyn perusteella Uudenmaan liitto katsoo, että on perusteltua, että Länsi-Uudenmaan maakuntakaavan tullessa lainvoimaiseksi kumoaa se voimassa olevan maakuntakaavan tuulivoimatuotantoon soveltuvan alueen merkinnän Inkoon ja Raaseporin edustan merialueelta. Muilta osin voimassaolevan maakuntakaavan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita ei ole tarpeen kumota.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää

- hyväksyä vastinepaketin 1 (esityslistan liite) sisältämät, edellä esitettyjen periaatteiden mukaisesti laaditut vastineet siltä osin, kun ne koskevat Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavaa ja valtuuttaa toimiston tekemään vastineiden mukaiset korjaukset ja tarkistukset kaava-aineistoon
- maakuntahallitus valtuuttaa toimiston lisäksi tekemään muita teknisluontoisia korjauksia kaava-aineistoon maakuntahallituksen ja -valtuuston lopullista käsittelyä varten

Vastuujohtaja:

Merja Vikman-Kanerva 040 638 6669

Valmistelija:

Heli Vauhkonen 050 320 0431

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 136 §); päätös koskee valmistelua

Liitteet

4 Uusimaa-kaava 2050 kaavaehdotuksista saadut muistutukset ja niihin laaditut vastineet osa I, mhs 27.1.2020

Oheismateriaali

Uusimaa-kaava 2050 kaavaehdotuksista saadut muistutukset ja niihin laaditut vastineet osa I, mhs 27.1.2020, Verkkoersio

Maakuntahallitus
Maakuntahallitus

§ 148

09.12.2019
27.01.2020

7

Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuus Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaava: kaavaehdotuksen vastineet osa I

111/06.01.02/2019

MHS

Tiivistelmä

Helsingin seudun, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavojen kokonaisuudesta käytetään nimeä Uusimaa-kaava 2050. Vaihemaakuntakaavojen ehdotukset olivat nähtävillä loka-marraskuussa 2019. Nyt muistutukset on käyty läpi ja niihin on laadittu ehdotukset vastineiksi hallituksen hyväksyttäväksi. Vastineita käsitellään kunkin kaavan oman pykälän alla teemoittain, vaikkakin muistutukset ja vastineet sisältävä liiteaineisto on koottu yhdeksi, koko kaavakokonaisuuden käsittäväksi asiakirjaksi. Vastineiden keskeinen sisältö esitellään alla aihealueittain muiden muistutusten osalta, paitsi niiden ympäristön pääosin voimavarat ja vetovoima -teemakokonaisuutta koskevien muistutusten osalta, jotka käsitellään maakuntahallituksen helmikuun kokouksessa. Kaava-aineistoihin on muistutusten pohjalta perusteltua tehdä joitakin tarkistuksia. Keskeisin näistä on raskaan raideliikenteen varikoiden suunnittelumääräyksen täydentäminen.

Asian yksityiskohtainen selostus

Helsingin seudulle, Itä-Uudellemaalle ja Länsi-Uudellemaalle valmistellaan vaihemaakuntakaavoja. Kaavojen aikatahtain on vuodessa 2050. Kaavojen kokonaisuudesta käytetään yhteistä nimeä Uusimaa-kaava 2050.

Kaavaprosessin tilanne ja toimenpiteet muistutusten pohjalta

Vaihemaakuntakaavojen ehdotukset olivat nähtävillä loka-marraskuussa 2019. Nyt kaavaehdotuksista saadut muistutukset on käyty läpi ja niihin on laadittu ehdotukset vastineiksi maakuntahallituksen hyväksyttäväksi. Kaikkia kolmea kaavaa koskevat muistutukset ja niihin laaditut vastineet muodostavat yhden asiakirjan, joka on tämän esityslistan liitteenä. Kutakin seudun vaihemaakuntakaavaa käsitellään kuitenkin omana pykälänään kaavaprosessissa ja siten kutakin kaavaa koskevat vastineet hyväksytään erikseen omana päätöspykälänään. Vastineet käsitellään teemoittain.

Ensimmäistä osaa vastineista esitetään maakuntahallituksen hyväksyttäväksi tammikuun 2020 kokouksessa ja toista osaa helmikuun 2020 kokouksessa. Uusimaa-kaavan kokonaisuuden ehdotusvaiheen muistutuksiin laadittujen vastineiden keskeinen sisältö esitellään tammikuussa aihealueittain muiden muistutusten, paitsi niiden ympäristön pääosin voimavarat ja vetovoima -teemakokonaisuutta koskevien muistutusten osalta, jotka käsitellään maakuntahallituksen helmikuun kokouksessa. Tämän jälkeen kaavakokonaisuus valmistellaan maakuntahallituksen ja -valtuuston hyväksyttäväksi keväällä 2020.

Useempaa kuin yhtä kaavaa tai koko Uusimaa-kaavan kokonaisuutta koskevat vastineet

Useempaa kuin yhtä kaavaa tai koko Uusimaa-kaavan kokonaisuutta koskeviin ehdotusvaiheen muistutuksiin laadittujen vastineiden keskeinen sisältö esitellään seuraavassa aihealueittain.

Kaavaprosessiin liittyen muistutuksissa kritisoitiin maakuntakaavan valmisteluaikataulua liian kireäksi aidon osallistumisen ja vuorovaikutuksen kannalta. Laajaa kaavakokonaisuutta tulisi tiivistää ja selkeyttää. Lisäksi nostettiin esiin vaikutukset maanomistajiin ja maanomistajien oikeudet. Kaavakartan sekä liitekarttojen mittakaava koettiin epäselväksi. Maanomistajien parempaa tiedottamista ja osallistamista suunnitteluprosessiin toivottiin. Kaavan taustaselvityksiä pidettiin osin riittämättöminä.

Vastineissa on todettu kaavaprosessin aikataulun, osallistumisen ja maanomistajien oikeuksien osalta, että maakuntakaavan valmistelussa on kuultu osallisia maankäyttö- ja rakennuslain mukaisilla menettelyillä, joissa otetaan huomioon mm. maanomistajien tasapuolisen kohtelun velvoite. Vuorovaikutuksessa ovat olleet mukana mm. seuduittaiset asiantuntijaryhmät ja poliittiset ohjaustoimikunnat, joiden lisäksi on ollut laajaa vuorovaikutusta kuntiin ja muihin sidosryhmiin. Maanomistajille tiedottamisen osalta todetaan, että maakuntakaavan suunnittelualue kattaa koko Uudenmaan, joten osallisten määrä on erittäin suuri. Siksi virallisten kuulemisten lisäksi yksittäisille maanomistajille ei ole Uudenmaan liitosta erikseen tiedotettu kaavasta. Uudenmaan liittoon yhteydessä olleille maanomistajille on toimitettu pyynnöstä lisätietoja heidän omistamiaan alueita koskevista kaavaratkaisuista.

Kaava-aineiston esitystavan, laajuuden ja selvitysten osalta vastineissa on todettu muun muassa, että maakuntakaava on kaavatasoista yleispiirteisien ja yleispiirteisyys koskee sekä kaavan sisältöä, esitystapaa että tulkintaa. Uusimaa-kaavan kokonaisuus on esitystavaltaan ja sisällöltään voimassa olevia maakuntakaavoja yleispiirteisempi ja strategisempi. Strategisuuden myötä kaavamääräysten merkitys kaavaohjauksen kannalta korostuu, mikä edellyttää määräyksiltä riittävää sisällöllistä kattavuutta. Kaavaratkaisut perustuvat MRL:n edellyttämällä tavalla riittäviin, uusimpiin selvityksiin ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä suunnitelmana. Maakuntakaavan laadinnassa on hyödynnetty eri tavoin koottua tietoa, ja käytetyt lähteet löytyvät joko Uudenmaan liiton nettisivuilta tai ovat saatavilla pyynnöstä Uudenmaan liitosta.

Uudenmaan ELY-keskuksen muistutuksessa todettiin, että jää epäselväksi, **ovatko valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset riittävästi välittyneet maakuntakaavaratkaisuun** mm. yhdyskuntarakenteen ohjauksen ja liikennejärjestelmän toimivuuden kannalta. Vastineissa todetaan muun muassa, että maakuntakaavan alueidenkäyttöratkaisuilla ja merkintä- ja määräysjärjestelmällä on huolehdittu yksityiskohtaisemman suunnittelun tarkoituksenmukaisesta ohjauksesta mm. yhdyskuntarakenteen kehittymisen kannalta sekä varmistettu valtakunnallisten ja maakunnallisten intressien välittyminen alempiasteiseen suunnitteluun. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat keskeisiä kaavan lähtökohtia ja ne ovat välittyneet maakuntakaavaratkaisuun. Uusimaa-kaava 2050:n suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on kuvattu kaavaselostuksessa. Myös maakuntakaavan sisältövaatimukset (MRL 28§) ovat välittyneet maakuntakaavaratkaisuun, sillä kaavassa on mm. kiinnitetty huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin esimerkiksi

korostamalla Uudenmaan ja sen kehittämisen kansainvälistä ja valtakunnallista merkitystä, ja otettu huomioon maakunnan sisäiset erityispiirteet jakamalla kaavakokonaisuus kolmeen yhteensovitettuun vaihemaakuntakaavatyöhön sekä osoitettu maakunnan tarkoituksenmukaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen kannalta oleelliset merkinnät ja määräykset.

Kasvun kestävä ohjaamisen teemaan liittyen muistutuksissa tuotiin esiin epävarmuutta, joka liittyy teeman uudenlaiseen käsittelytapaan (Taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen kehittämisperiaatemerkinä) maakuntakaavassa. Soveltamiseen liittyviä käytäntöjä ei ole vielä muodostunut eikä oikeusprosesseista ole esimerkkejä. Vastineissa on tuotu esiin kasvun kestävä ohjaamisen kaavaratkaisun perusteluja mm. maankäyttö- ja rakennuslakiin ja sen soveltamiseen liittyviin ympäristöministeriön oppaisiin perustuen. Uusimaa-kaava 2050:n kaavamerkinä- ja määräyskokonaisuuden ohjausvaikutusta yksityiskohtaisempaan suunnitteluun on avattu myös listaamalla vastineeseen yhdyskuntarakenteen ohjauksen kannalta keskeisimmät kaavamääräykset.

Keskuksen kohdemerkinnän suunnittelumääräyksen maininta siitä, että merkinnän alle jää osittain aluevarauksiin rinnastettavia viivamerkintöjä, jotka ovat keskuksen kohdemerkinnän kanssa päällekkäin voimassa sekä ominaisuusmerkintöjä, aiheuttaa yhden muistutuksen mukaan epäselvyyttä merkinnän tulkintaan. Muistutuksen perusteella on tarkistettu, ettei mitään kohdemaisia ominaisuusmerkintöjä jää keskuksien kohdemerkintöjen alle. Aluevarausmerkintöihin rinnasteiset viiva- ja kohdemerkinnät ovat aluevarausmerkinnöistä poiketen kaavan muihin merkintöihin nähden päällekkäisiä.

Kasvun kestävä ohjaamisen teemaan liittyen kaava-aineistoihin on muistutusten pohjalta perusteltua tehdä seuraavat kaikkia kolmea kaavaa koskevat muutokset:

- keskuksien suunnittelumääräystä ja merkinnän kuvausta jäsennetään uudelleen
- kaavaselistusta täydennetään kuvauksella maakuntakaavan suhteesta maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavan sisältövaatimukseen (MRL 28§)

Elinkeinoista ja kaupasta tuli yksittäisiä muistutuksia ja ne kohdistuivat seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan koon alarajaan, kaupan alueiden laadun rajoittamiseen, taajamatoimintojen laajuuteen sekä elinkeinojen kohdemerkintöjen sijainteihin. Vaihemaakuntakaavan ehdotuksiin ei ole perusteltua tehdä kaupan tai muiden elinkeinojen osalta muutoksia kaavaratkaisuihin.

Vastineissa on todettu kaupan osalta muun muassa, että merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajat seudulliselle keskustahakuiselle ja tilaa vaativalle erikoiskaupalle ovat riittävät vaarantamatta keskustakaupan edellytyksiä. Taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden merkintöjen rajauksiin ei ole perusteltua tehdä muutoksia kaupan ohjauksen takia, sillä rajaukset antavat kunnille riittävät yhdyskuntarakenteen kehittämismahdollisuudet.

Tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalueiden sijainnit ja laajuudet määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa eikä merkintöjen tarkistuksiin ole perusteita. Muistutusten kohteena olevien

maa-aineshuollon kehittämisalueiden merkintöjen muuttamiseen ei ole perusteita, sillä merkinnän kriteerit eivät täyty näillä alueilla.

Liikkumisen ja logistiikan teemaan liittyen, koko kaavakokonaisuutta koskien tuli seitsemän muistutusta, joista kahdessa vaadittiin **raskaan liikenteen palvelualueiden** esittämistä kaavakartalla. Muilta osin teeman muistutukset koko kaavakokonaisuutta koskien liittyivät **ratoihin, teihin, vesiliikenteeseen ja liikennehankkeiden priorisointiin**. Raideliikenne nähtiin kaavan yhtenä keskeisenä suunnittelukysymyksenä. Vastineissa todettiin, että raskaan liikenteen palvelualueet on tunnistettu ja esitetty selostuksen liitekartalla. Kaavaratkaisu ohjaa riittävästi näiden alueiden huomioon ottamista kuntakaavoituksessa ja muussa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Kaavaselostusta kuitenkin täydennetään hiukan tältä osin. Liikennehankkeiden priorisointia perusteltiin resurssien kohdistamisen tärkeydellä ja hankkeiden välisillä riippuvuussuhteilla.

Ympäristön voimavarat ja vetovoima – teemaan liittyen saatiin muistutuksia erityisesti suojelualueista, virkistysalueista, viheryhteystarpeista ja kulttuuriympäristöistä.

Suojelualueiden osalta tammikuun kokouksessa käsiteltävissä muistutuksissa osassa uusien suojelualueiden osoittamista vastustettiin kokonaisuudessaan tai ehdotettiin muun merkintätavan käyttöä, ja useissa esitettiin tarkistuksia yksittäisiin rajauksiin. Ylikunnallista luontoarvojen käsittelyä pidettiin kuitenkin osassa muistutuksista tärkeänä. Pienialaisten, suojelualuemerkintää vastaavien kohteiden palauttamista ja lisäämistä kaavaan toivottiin. Osa suojelualuemerkinnöistä on muistutusten mukaan tuotu kaavaprosessiin liian myöhään, vasta ehdotusvaiheessa. Etenkin valtakunnallisesti arvokkaiden suoalueiden lisääminen lausuntokierroksen jälkeen kyseenalaistettiin. Suojelualueiden oikeusvaikutuksia ja toteuttamisprosessia monet pitivät epäselvänä ja osa muistuttajista esitti, että suojelun tulisi perustua vain vapaaehtoisuuteen. Suojelualueiden perusteena olevia tietoja pidettiin osin puutteellisina ja vanhentuneina, mm. koska kaikkia uusia suojelualueita ei ole tätä kaavaa varten maastossa selvitetty ja luontotiedon kattavuudessa ja yhdenmukaisuudessa esitettiin olevan puutteita. Muistutuksiin liittyen tehdään täydennyksiä kaavaselostukseen sekä joitain tarkistuksia suojelualueiden rajauksiin.

Suojelualueita koskeviin muistutuksiin on laadittu yleisiä suojelualueiden kaavaratkaisun periaatteita kuvaava vastineosuus:

”Maakuntakaavassa tulee maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti esittää maakunnan kehityksen kannalta tarpeellisia alueita, joihin myös suojelualueet kuuluvat. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että myös maakuntakaavoituksessa edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä. Maakuntakaavan sisältövaatimusten mukaan on erityistä huomiota kiinnitettävä luonnonarvojen vaalimiseen. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen edellyttää Uudellamaalla myös uusien suojelualueiden osoittamista.

Suojelualuemerkintöjen osoittamisen yleisenä perusteena kaavaehdotuksessa on se, että alueella on luonnonsuojelulain kautta toteutettavaksi soveltuvia vähintään maakunnallisia luontoarvoja. Mukana on myös suojelualueita, joilla on voimassa olevan 4. vaihemaakuntakaavan laadinnan yhteydessä todettu olevan maakunnallista merkitystä, ja jotka on mainittu kaavassa osoitettu vastaavalla kaavamerkinnällä.

Kaavaehdotuksissa osoitetaan suojelualueet aluevarauksena, jonka suunnittelumääräys ohjaa viranomais toimintaa. Viranomaisen on päätöksissään otettava huomioon, etteivät ne vaaranna tai heikennä niitä luonto- ja ympäristöarvoja, joiden perusteella alueesta on tarkoitus muodostaa suojelualue. Voimassa olevaa maakuntakaavan suojelualueita koskee MRL:n mukainen rakentamisrajoitus eikä sen alueella sovelleta metsälakia.

Maakunnallisten luontoarvojen selvittäminen on tehty maakuntakaavan laadinnan edellyttämällä tarkkuudella ja painottaen maankäytön muutosalueita. Suojelualueiden rajausten perusteet käyvät ilmi kaavaselostuksesta ja kohdekohtaisesti selostuksen liiteaineistosta 2. Kaavaehdotuksissa osoitetut uudet suojelualueet perustuvat MRL:n 9 §:n edellyttämällä tavalla riittäviin selvityksiin ja alueiden maakunnallisuuden arvottamisessa on käytetty yhtenäistä kriteeristöä.

Suojelualuemerkinnän toteuttaminen eli perustaminen luonnonsuojelualueeksi edellyttää luonnonsuojelulain mukaista menettelyä. Menettelystä vastaa Uudenmaan ELY-keskus ja sen voi käynnistää myös maanomistaja ottamalla yhteyttä ELY-keskukseen. Menettelyyn kuuluu neuvottelu ja sopiminen yhdessä maanomistajan kanssa suojelualueen rajauksesta, aluetta koskevista rauhoitusmääräyksistä ja korvauksesta. Vaihtoehtoisesti maanomistaja voi tarjota suojelualueita hankittavaksi valtion omistukseen tai suojelu voidaan toteuttaa myös määräaikaisella sopimuksella. Suojelualueen rajausta ja luonnonsuojelulain 10 §:n edellytysten täyttymistä tarkastellaan toteuttamisvaiheessa tarkemmin myös maastokäyntien avulla. Tässä yhteydessä maakuntakaavan suojelualuemerkinnän rajausta tarkentuu. Suojelualueen toteuttaminen edellyttää, että maanomistaja ja ELY-keskus pääsevät sopimukseen toteuttamisesta, rajauksesta ja korvauksesta. Jos alueelle laaditaan yksityiskohtaisempi kuntakaava, voi maakuntakaavan suojelualuemerkintä tarkentua myös kuntakaavan ratkaisulla.

Jos jokin osa maakuntakaavassa suojelualuemerkinnällä osoitetusta alueesta ei sisällä luonnonsuojelulain kautta suojaa tarvitsevia luontoarvoja, se tulee jättää pois merkintää toteuttavasta luonnonsuojelualueen perustamispäätöksestä ja sen rajauksesta. Päätöksestä pois jääneellä alueella ei ole syytä rajoittaa toimenpiteitä suojelualuemerkintään liittyvin perustein, jos maakuntakaavassa osoitettu suojelualue on toteutunut kaavan tavoitteiden mukaisesti. Tulkinnan maakuntakaavan tavoitteiden toteutumisesta tekee Uudenmaan liitto, joka tarvittaessa antaa lausunnon taholle, joka suunnittelee toimenpiteitä suojelualuemerkinnän alueelle.”

Lisäksi vastineissa on todettu suojelualueiden muihin yleisiin periaatteisiin liittyviä muistutuksia koskien tarkemmin seuraavia asioita:

”Valtakunnallisesti arvokkaiden soiden osalta vaihemaakuntakaavaehdotusten suojelualuemerkinnät perustuvat soidensuojelun täydennysehdotuksen valmistelun yhteydessä (2012-2015) tuotettuun luontotietoon ja paikkatietoaineistoon. Suojelualuemerkinnällä on osoitettu soidensuojelun täydennysehdotuksen rajaukset, koska ne ovat luontoarvoiltaan valtakunnallisia sekä luonnonsuojelulain kautta toteutettavaksi soveltuvia. Osa valtakunnallisesti arvokkaista suoalueista oli mukana jo kaavan luonnosvaiheessa. Nämä kohteet ovat joko luonnonsuojelulain kautta toteutuneita, valtion omistuksessa tai kuntakaavassa suojelualueeksi osoitettuja. Muiden valtakunnallisesti arvokkaiden suoalueiden lisäämistä kaavaehdotukseen ovat lausunnoissaan

esittäneet mm. ympäristöministeriö sekä Uudenmaan ELY-keskus. Ympäristöministeriö toteaa lausunnossaan, että kaavaehdotusta tulee jatkovalmistelussa täydentää siten, että soidensuojelun täydennysehdotuksen valtakunnallisesti arvokkaat suokohteet osoitetaan yhtenäisesti koko maakunnan alueella. Uudenmaan ELY-keskus on ilmoittanut, että sillä on valmius toteuttaa kohteet luonnonsuojelulain mukaisesti.

Suojelualueiden perusteena olevat tiedot ovat riittävät ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä suunnitelmana ja suhteessa suojelualuumerkinnän ohjausvaikutukseen. Luontokohteista on tunnistettu ne alueet, joilla täyttyvät maakunnallisen luontoarvon kriteerit. Maakuntakaavan laadinnassa on hyödynnetty eri tavoin koottua tietoa, jonka soveltuvuus on joko todettu Uudenmaan liitossa tai sen on tarkistanut asiantuntijatyönä luontoselvityksiin erikoistunut konsultti ja tarvittaessa tietoja on täydennetty maastonselvityksin. Kaikkien alueiden osalta ei ole ollut perusteltua tehdä uusia maastotöitä. Suojelualueiden osalta toteuttamisessa tarvittavaa tarkempaa luontotietoa tuottaa osaltaan Uudenmaan ELY-keskus. Kuntakaavoja laadittaessa on tehtävä maakuntakaavan selvityksiä tarkemmat luontoselvitykset.

Luontokohteiden luontotyyppejä, lajistoa ja muuta ekologista merkitystä kuvaavista tiedoista on tunnistettu maakunnalliset osat LAKU-kriteereillä (julkaisu 2012). Tiedot perustuvat maastohavaintoihin ja muun aineiston, esimerkiksi ilmakuvien, osalta luontoasiantuntijoiden tekemään tulkintaan. Zonation-analyysien tuloksia on käytetty luontokohteiden arvottamisessa vain maakunnallisen tason ekologisen verkoston selvityksen (2018) tulosten osalta. Ekologisen verkoston maakunnalliset osat voivat tuoda joillekin kohteille lisäarvoa LAKU-kriteerien mukaisesti.

Vapaaehtoisen suojelun periaate ja kaavaehdotus eivät ole toisiaan poissulkevia. Maakuntakaavoitukselle on annettu tietyt sisältövaatimukset, joiden täyttäminen suhteessa muuhun maankäyttöön edellyttää Uudellamaalla luontoarvojen turvaamista myös uusien suojelualuumerkintöjen osoittamisen kautta. Uudenmaan liitto näkee myös vapaaehtoisen suojelun tärkeänä keinona ja osana ekologisen verkoston toimivuuden parantamista niillä alueilla, missä se riittää vastaamaan luontoarvojen heikkenemiseen. Suojelualuumerkinnän käyttäminen kaavaehdotuksessa myös uusilla toteutumattomilla alueilla on perusteltua myös siksi, että se mahdollistaa riittävän ja vakiintuneen viranomaisohjauksen luontoarvojen huomioon ottamiseksi maankäyttöä muuttavissa suunnittelutilanteissa. Luonnonsuojelulain mukainen toteuttamistapa on selkeä myös maanomistajalle maksettavien korvausten osalta.

Lisäksi yleisesti on huomattava, että oikeusvaikutteisen kuntakaavan alueella maakuntakaavan suojelualuumerkintä ei ole voimassa. Kunta vastaa kaavojen ajantasaisuuden arvioinnista ja harkitsee tarpeen uudistaa kaavoja tunnistettujen luontoarvojen huomioon ottamisen niin edellyttäessä. Vireillä olevissa yleis- ja asemakaavatöissä on syytä ottaa huomioon luontoarvojen maakunnallisuus ja tarkentaa tarvittaessa maakuntakaavassa esitettyä rajausta, luontotietoja ja niiden huomioon ottamisen tapaa yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen luonnonsuojelun toteuttamisesta vastaavien asiantuntijoiden kanssa.”

Virkistysalueiden osalta esitettiin merkintöjen poistamista siltä osin, kun ne kohdistuvat yksityisille kiinteistöille ja rajoittavat maa- ja metsätalouden toimintaedellytyksiä. Virkistysalue ja virkistyskäytön kohdealue -merkintöjen

käyttöä ei pidetty johdonmukaisena. Vastineissa todetaan, että virkistysalueet on osoitettu maakuntakaavan edellyttämällä yleispiirteisellä tarkastelutasolla, ja ne tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Virkistysalueen merkintä ei vaikuta maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, sillä metsälaki on voimassa. Kaavaehdotuksen virkistysalueet ovat pääosin samoja kuin voimassa olevassa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa. Poikkeuksena ovat sellaiset kumoutuvat virkistysalueet, joihin osoitetaan luontoselvitysten perusteella uusia suojelualuevarauksia. Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut alle 50 hehtaarin virkistysalueet osoitetaan kaavaehdotuksessa kehittämisperiaatemerkinällä virkistyskäytön kohdealue. Merkintä on linjassa kaavaehdotusten strategisemmän esittämisen ja ohjaustavan kanssa.

Viheryhteystarpeiden osalta ehdotettiin uusien yhteystarpeiden osoittamista, kaavaehdotuksessa osoitetun yhteyden korvaamista toiseen paikkaan sekä joidenkin yhteystarpeiden poistamista. Muistutuksissa haluttiin palauttaa kaikki voimassa olevien kaavojen viheryhteystarvemerkinnot kaavaehdotukseen. Lisäksi ehdotettiin viheryhteystarpeiden osoittamista vain ekologisista perusteista.

Vastineissa on todettu, että viheryhteystarpeina on osoitettu ekologisista ja virkistyskäytöstä verkostosta ne maakunnalliset yhteydet, joiden toteuttaminen ja kehittäminen on erityisen tärkeää muusta maankäytöstä johtuvien muospaineiden ja estevaikutusten takia. Viheryhteystarpeiden tunnistamisessa on käytetty paikkatietomenetelmällä tuotettua uutta tietoa Uudenmaan arvokkaista luontoalueista ja ekologisista verkostoista. Kaikkia olemassa olevia tai tunnistettuja viheryhteyksiä ei osoiteta maakuntakaavakartalla, vaan niiden huomioon ottaminen tapahtuu yleisten suunnittelumääräysten sekä taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen määräysten kautta. Viheryhteyden toiminnallinen päätehtävä ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Toteutuksessa on olennaista, että riittävä kytkeytyvyys suojelu- ja virkistysalueiden välillä voidaan turvata. Viheryhteystarve -merkintä ei rajoita maa- ja metsätalouden harjoittamista tai vaikuta rakentamisoikeuteen. Vaihemaakuntakaavoissa viheryhteystarpeiden määrää on vähennetty ja linjauksia yleispiirteisetty voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden. Viheryhteystarvemerkinnot suunnitteluperiaatteen ja esitystavan muutos on linjassa vaihemaakuntakaavojen aiempaa yleispiirteisemmän ja strategisemmän ohjaustavan kanssa.

Natura-alueiden osalta merkintätapaa pidettiin epäselvänä joidenkin alueiden osalta ja esitettiin myös pienialaisten Natura-alueiden osoittamista kaavakartalla. Vastineissa on todettu, että Natura 2000-ohjelman alueet on osoitettu kaavaehdotuksissa ominaisuusmerkinnällä ympäristöhallinnon ajantasaisen paikkatietoaineiston mukaisesti. Kaavaehdotuksissa ei esitetä alle 5 hehtaarin Natura-alueita. Maakuntakaavalla ei muuteta valtioneuvoston Natura 2000 -ohjelmaa koskevien päätösten sisältöjä.

MLY-alueiden osalta kaavamerkinnot kuvaukseen ja määräykseen esitettiin joitakin muokkaustoiveita. MLY-alueita toivottiin myös kokonaan poistettavaksi. Merkintää pidettiin tarpeettomana tai epäselvänä, ja sen nähtiin aiheuttavan rajoituksia metsänkäytölle. Toisaalta toivottiin, että merkintä osoitetaan myös joillekin uusille metsätalousvaltaisille alueille. Vastineissa on todettu, että MLY-alueita käytetään pääasiassa käyttöä tarkoituksen lisäksi myös muihin tarkoituksiin, kuten maanviljelyyn ja haja-asutusluonteiseen rakentamiseen. Ne metsämantereet, joiden keskeinen käyttötarkoitus ei ole metsätalous, on merkitty muilla merkinnöillä

ja niiden ekologista merkitystä ohjataan myös yleisten suunnittelumääräysten kautta. MLY-alueiden kriteerit, aluerajausten perusteet sekä alueiden kuvaukset on esitetty voimassa olevissa Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaavassa ja Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa. Kaavaehdotuksissa MLY-alueita ei ole laajennettu, vaan ne osoitetaan yhdenmukaisina voimassa oleviin maakuntakaavoihin nähden. Merkintä ei rajoita metsätaloutta, sillä metsien hoitaminen ja käyttäminen alueilla perustuu metsälakiin. Alueiden osoittaminen maakuntakaavoissa on perusteltua mm. metsien hiilinielujen turvaamiseksi Uudenmaan alueella.

Kulttuuriympäristöjen osalta muistutuksissa toisaalta toivottiin merkintöjen lisäämistä ja laajentamista ja toisaalta edellytettiin, ettei kulttuuriympäristömerkintä saa vaikeuttaa maa- ja metsätalouden harjoittamista. Yksittäiset muistutukset koskivat kulttuuriympäristö -merkinnän rajoituksia sekä vaikutuksia alueen kehittämiseen esimerkiksi maaseudun elinkeinojen kannalta. Vastineissa on todettu, että alueiden osoittaminen perustuu Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaan. Kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta merkittävät alueet on valtakunnallisiin ja maakunnallisiin selvityksiin perustuen osoitettu ominaisuusmerkinnällä ja niiden arvojen turvaamiseksi on annettu kaavamääräyksiä. Vastineissa on myös todettu, että merkintä ei tuo suoria velvoitteita maanomistajille ja että elinvoimainen maaseutu ylläpitää ja vaalii parhaiten alueen kulttuuriympäristö- ja maisema-arvoja.

Voimassa olevien kaavojen **saaristovyöhykkeet** toivottiin palautettavan kaavaehdotukseen. Vastineissa on todettu, että maakuntakaavatyössä on tunnistettu saariston kehittämisen ja maankäytön ohjaamisen tarve. Näiden tavoitteiden turvaaminen on edelleen tärkeää ja saaristoalueita ohjataan yleisellä suunnittelumääräyksellä. Aiemmin voimassa olevissa maakuntakaavoissa saaristovyöhykkeille osoitettu ohjaus tapahtuu nyt aikaisempaa yhtenäisemmällä tavalla koko saariston alueella.

Puolustusvoimien räjähdevarastojen suojavyöhykkeen osalta muistuttajat esittivät, että ulompi vyöhyke poistetaan kaavakartalta, koska sillä voi olla estevaikutuksia vapaa-ajanrakentamiseen. Vastineessa todetaan, että räjähdevarastoinnin suojavyöhykkeistä määrätään mm. räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksissa annetussa valtioneuvoston asetuksessa 1101/2015. Tämän asetuksen sekä Sotilasräjähdemääräyksen perusteella Puolustusvoimien räjähdevarastoille on määritetty suojavyöhykkeet, jotka tulee huomioida maakuntakaavassa. Merkinnän tavoitteena on estää vyöhykkeelle sellainen rakentaminen, joka vaatisi nopeaa evakuointia mahdollisessa onnettomuustilanteessa. Suojavyöhykemerkintä ei estä vapaa-ajan asutuksen rakentamista. Ei ole perusteltua muuttaa vyöhykerajausta.

Yhteenvedo Uusimaa-kaavan kokonaisuutta koskevista, muistutusten pohjalta tehtävistä muutoksista kaava-aineistoon

Kaava-aineistoja on muistutusten pohjalta perusteltua täydentää raskaan raideliikenteen varikkojen määräyksen osalta. Lisäksi keskuksien kaavamääräystä on perusteltua jäsentää uudelleen. Kaavaselostusta on perusteltua tarkistaa ja täydentää tietyiltä osin muistutusten ja päivittyneen tietopohjan perusteella sekä tehdä kartta-aineistoihin tekniluonteisia tarkistuksia, jotka eivät merkittävästi muuta kaavan sisältöä.

Kaavaehdotusvaiheen vastineet Itä-Uuttamaata koskien

Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan ehdotukseen kohdistuvien muistutusten ja niihin laadittujen vastineiden keskeinen sisältö esitellään alla aihealueittain. Määrällisesti eniten muistutuksia Itä-Uuttamaata koskien saatiin ratoihin (itärata), voimajohtoihin (voimajohdon ohjeellinen linjaus välillä Porvoo-Askola) ja suojelualueisiin liittyen.

Itä-Uudenmaan kaavaa koskeva yleinen palaute muistutuksissa

Yleisenä palautteena tuotiin esiin muun muassa, että maakuntakaava ei tue riittävästi itäisen Uudenmaan kehittämistä osana pääkaupunkiseutua ja rajoittaa itään suuntautuvaa kasvua. Yksi maakuntaa kokonaisuutena kehittävä kaava nähtiin parempana ratkaisuna kuin seutujen erilliset vaihekaavat. Raideliikenne nähtiin kaavan keskeisenä Itä-Uuttamaata ja koko itäistä Suomea koskevana kysymyksenä. Vastineissa on todettu muun muassa, että idän suunta on otettu huomioon esimerkiksi osoittamalla kaavassa idän suunnan liikenneyhteyksiin liittyviä merkintöjä sekä tärkeimmät keskukset, taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeet ja palvelukeskittymät. Lisäksi on todettu, että erilliset vaihemaakuntakaavat edesauttavat seutujen erityispiirteiden huomioon ottamista ja seudun kehittämistarpeisiin kyetään tarvittaessa reagoimaan nopeasti.

Kasvun kestävä ohjaaminen

Keskuksien ja palvelukeskittymien osalta yhdessä muistutuksessa todettiin Koskenkylän palvelukeskittymä -merkinnän tukevan olemassa olevaa asemakaava-aluetta, mutta olevan etäällä jo rakennetusta Koskenkylän vähittäistavarakaupan keskittymästä. Vastineessa on todettu, että palvelukeskittymä-merkintää ei merkinnän tarkoitus ja sisältö huomioon ottaen ole perusteltua siirtää.

Taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden osalta yhdessä muistutuksessa toivottiin muutoksia Loviisan rajaukseen ja Tesjoen ja Valkon sisällyttämistä vyöhykkeeseen. Vastineessa on todettu, että taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden rajauksia ei ole perusteltua muuttaa, sillä Valkoon ja Tesjokeen ei liity vastaavia maakunnallisia tavoitteita kuin Loviisan keskustan ja siihen tukeutuvan taajamavyöhykkeen kehittämiseen. Kaava kuitenkin mahdollistaa myös Tesjoen ja Valkon alueiden kehittämisen merkitykseltään paikallisina alueina.

Uusien raideliikenteeseen tukeutuvien taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden osalta yhdessä muistutuksessa kritisoitiin Kuninkaanportin alueen osoittamista uutena taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeenä ja toivottiin kasvun suuntaamista olevaan rakenteeseen uusien alueiden osoittamisen sijaan. Vastineessa on todettu, että vaikka olevan rakenteen tehostaminen on kaavan keskeinen suunnitteluperiaate, tulee myös varautua tulevaisuuden alueidenkäyttötarpeisiin erityisesti mahdollisiin uusiin ratoihin ja asemanseutuihin tukeutuen.

Elinkeinot ja kauppa

Kauppan alueiden osalta Porvoon Kuninkaanportissa maakuntakaavan toivottiin mahdollistavan päivittäistavarakaupan sijoittumisen alueelle. Loviisassa taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen laajuuden tulkintaa

pidettiin ongelmallisena suhteessa seudullisesti merkittävän kaupan mitoituksen määrittelyyn. Vastineissa on todettu, että kaava mahdollistaa päivittäistavarakaupan sijoittumisen Kuninkaanportin alueelle. Lisäksi todettiin, että taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen tarkemmat ratkaisut tehdään kunnan omassa suunnittelussa, jolloin voidaan myös arvioida kaupan sijainti ja laajuus sekä kaupan alueelle sijoitettavan paikallisesti merkittävän keskustahakuisen kaupan mitoitus.

Tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalueen kohdemarkintä esitettiin poistettavaksi Porvoon ja Sipoon rajan tuntumasta Porvoonväylän pohjoispuolelta syynä liikennemäärän kasvu ja alueelle osoitetun toiminnan ylimitoitus. Lisäksi katsottiin, että merkintä heikentää Helsingistä idän suuntaan muodostuvan nauhakaupungin kehittymisedellytyksiä. Vastineessa on todettu muun muassa, että maakunnallisesti merkittävän tuotannon ja logistiikkatoimintojen alueen kehittämismahdollisuudet halutaan turvata myös jatkossa ja että nauhamainen kaupunkirakenne Helsingistä itään ei ole kaavan suunnitteluperiaatteiden mukaista alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämistä.

Kulloon alueelle esitettiin **maa-aineshuollon kehittämisalueen** kohdemarkintää Östersundomin alueen rakentamisen kasvun ja lyhyiden kuljetusmatkojen vuoksi. Vastineessa on todettu, että alueelle osoitettu tuotannon ja logistiikkatoimintojen kohdemarkintä mahdollistaa alueelle useita erilaisia toimintoja, myös maa-aineshuoltoa.

Liikkuminen ja logistiikka

Yleisesti teemaa koskien kolmessa muistutuksessa kyseenalaistettiin **itäisiin ratayhteyksiin liittyvien selvitysten ja vaikutusten arvioinnin riittävyys**. Viidessä muistutuksessa todettiin, että kaavaehdotus asettaa Itäradan vaihtoehtoiset linjaukset perusteettomasti eriarvoiseen asemaan. Vastineissa on todettu, että kaavaehdotuksessa pääradan ja Porvoon välille osoitettu linjaus on tutkittu Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan laadinnan yhteydessä. Porvoosta itään on osoitettu pitkän aikavälin ohjeellinen ratalinjaus kohti Kotkaa. Linjaus noudattaa niin sanottua HELI-radana linjausta ja se nähdään potentiaalisena pitkän aikavälin nopeana yhteytenä Helsingin ja Pietarin välillä. Lisäksi Koskenkylän ja Kouvolan välille on osoitettu liikenteen pitkän aikavälin yhteystarve, koska tälle välille ei ole toistaiseksi tehty suunnitelmia, jotka riittäisivät ohjeellisen linjauksen esittämiseen.

Kuudessa muistutuksessa toivottiin **Itäradan linjauksen muuttamista** Nikkilän ja Porvoon välillä niin, että muun muassa olemassa oleva asutus, Kulloon kylän ja Treksilän kartanon alueen kulttuurimaisemat, pohjavesialueet ja yhtenäiset metsäalueet otettaisiin paremmin huomioon. Kahdessa muistutuksessa kyseenalaistettiin Itäradan realismi. Toisessa niistä vaadittiin linjauksen poistamista kaavasta, koska se vaikuttaa Porvoossa rakennuslupien myöntämiseen. Lapinjärvellä nähtiin yhteystarvemerkinneen niin ikään vaikeuttavan maankäyttöä. Vastineissa on todettu ohjeellisen merkinnän perustuvan 2. vaihemaakuntakaavan yhteydessä tehtyihin selvityksiin. Ohjeelliseen linjaukseen ja yhteystarvemerkinneeseen ei sisälly rakentamisrajoitusta. Osallisia kuullaan ja linjausta ja sen vaikutuksia arvioidaan tarkemmin tulevan jatkosuunnittelun yhteydessä.

Seitsemässä muistutuksessa vaadittiin lisäämään valmisteluaineistoon Kymenlaakson maakuntakaavaa varten Koskenkylän ja Kouvolan välille laadittu ratakäytäväselvitys. Näistä kuudessa muistutuksessa vaadittiin

kahden ja yhdessä muistutuksessa yhden ohjeellisen pääratalinjauksen esittämistä Koskenkylän ja Kouvolan välille yhteystarpeen sijaan edellä mainitun selvityksen perusteella. Kahdessa muistutuksessa esitettiin, että idän suunnan radat tulisi osoittaa kokonaisuudessaan ohjeellisina, eikä pitkän aikavälin ohjeellisina pääratoina. Vastineissa on todettu, että suunnittelun tässä vaiheessa Koskenkylän ja Kouvolan välinen yhteystarve on perusteltua esittää Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavassa liikenteen pitkän aikavälin yhteystarpeena. Kyseisessä ratakäytäväselvityksessä todetaan, että tutkituista linjauksista tulisi tehdä ympäristövaikutusten arviointi, jonka yhteydessä arvioidaan ja vertaillaan eri linjauksia.

Lahti-Loviisa-radan säilyttämistä, parantamista ja kytkemistä Itäiseen rantarataan toivottiin, ja tuotiin esiin sen merkitys Loviisan sataman kehittämiseksi. Vastineissa on todettu, että radalle esitetään parannustoimenpiteitä toteuttamisohjelman toisessa vaiheessa. Lahti-Loviisa-radan ja Itäradan välille ei esitetä yhteyttä, koska Itäradan on määrä toteutua nopeana henkilöliikenteen ratana.

Liityntäpysäköintipaikkoja ja joukkoliikenteen vaihtopaikkoja esitettiin lisättävän, vähintään Loviisan keskustaan ja Ahvenkoskelle. Lisäksi toivottiin osoitettavan veneilyn runkoväylinä satamiin asti myös matkailun kannalta merkittäviä veneväyliä. Vastineissa on todettu, että mainitut liityntäpysäköintialueet eivät ole maakunnallisesti merkittäviä. Veneväylistä esitetään vain Väyläviraston määrittämä veneilyn runkoväylä.

Ympäristön voimavarat ja vetovoima

Virkistysalueiden ja virkistyskäytön kohdealueiden osalta toivottiin uusia alueita osoitettavan Loviisaan. Lisäksi Porvoon Kråkön virkistysalueelle ehdotettiin uutta merkintää, joka mahdollistaa virkistysalueen ja maa-aineksenoton yhteensovittamisen. Vastineissa on todettu, että virkistyskäytön kohdealueina on osoitettu alle 50 hehtaarin kokoiset virkistykseen soveltuvat alueet, jotka sijaitsevat muista virkistysalueista erillään eikä alle 5 hehtaarin virkistysalueita ei osoiteta maakuntakaavassa. Ehdotetut alueet eivät täytä näitä kriteerejä. Maakuntakaava ei estä maa-ainekslain ja ympäristönsuojelulain mukaista maa-ainestenottoa virkistysalueeksi osoitetulla alueella. Alueen kunnostaminen ottotoiminnan jälkeen virkistysalueeksi toteuttaa maakuntakaavan tavoitteita. Virkistysaluemerkintää ei ole tarvetta muuttaa.

Viheryhteystarpeiden osalta esitettiin huolta siitä, että merkintöjä on vähennetty Itä-Uudellamaalla. Vastineissa on todettu, että viheryhteystarpeiden määrää kaavakartalla on vähennetty ja merkinnän esitystapaa yleispiirteistetty vastaamaan vaihemaakuntakaavaehdotusten yleispiirteisempää esittämistapaa. Maakunnallisista yhteystarpeista on osoitettu vain ne, joihin kohdistuu muusta maankäytöstä muutospainetta tai rakenteellisia estevaikutuksia. Joitakin voimassa olevien maakuntakaavojen viheryhteystarpeista on osoitettu hieman eri paikkaan ja joitakin jätetty osoittamatta perustuen uusimpiin selvityksiin.

Natura-alueiden osalta vaadittiin, että kaavaehdotuksessa noudatetaan voimassa olevia rajoituksia, eikä niitä tule laajentaa. Vastineissa on todettu, että Natura-alueet osoitetaan ympäristöhallinnon ajantasaisen paikkatietoaineiston pohjalta. Maakuntakaavaehdotuksissa ei esitetä muutoksia Natura-alueita koskevissa päätöksissä esitettyihin rajauksiin.

Kulttuuriympäristöjen osalta toivottiin supistettavan rajauksia Lapinjärvellä ja laajennettavan Askolassa. Lisäksi tuotiin esiin ristiriitoja itäisen ratayhteyden ja Kuninkaanportin raideliikenteeseen tukeutuvan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen välillä. Vastineissa on todettu, että maakuntakaavassa osoitetut kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden alueiden rajaukset perustuvat aiempiin päätöksiin ja selvityksiin. Ratayhteyksien osalta on todettu, että linjauksien suunnittelun mahdollisesti edetessä ja tarkentuessa myös vaikutuksia ja haitallisten vaikutusten lieventämiskeinoja tutkitaan tarkemmin. Kuninkaanportin uuden raideliikenteeseen tukeutuvan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen osalta on todettu, että rajaus ei ulotu ympäröiville kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeän alueen ominaisuusmerkinnällä osoitetuille alueille. On myös todettu, että uuteen asemanseutuun liittyvä kehittämisperiaatemerkinä ottaa kantaa vyöhykkeen alueelliseen ulottuvuuteen periaatetasoisesti ja että kunta tekee tarkemmat ratkaisut omassa suunnittelussaan ottaen huomioon maakuntakaavan tarkemmalle suunnittelulle asettamat tavoitteet ja reunaehdot.

Energia, tekninen huolto ja ympäristöhäiriöt

Energian osalta nähtiin tärkeänä säilyttää Loviisan Hästholmenin voimalaitoksen jatkomahtollisuudet ja pidettiin hyvänä kaavaehdotukseen lisättyä yhteiskäyttötunnelin yhteystarvemerkintää Hästholmen – Kilpilahti - Helsinki.

Kiertotalouden ja jätehuollon osalta toivottiin biokiertotalouden alueen osoittamista Lapinjärvelle. Vastineissa on todettu, että metsäbiotalouden terminaaleille ei esitetä omaa kaavamerkintää. Niitä voidaan sijoittaa kaavassa osoitetuille tuotanto- ja logistiikkatoimintojen alueille, kiertotalouden ja jätehuollon alueille sekä alueille, jossa ei ole maakuntakaavamerkintöjä, ns. valkoiselle alueelle. Myös kaavan yleisissä suunnittelumääräyksissä todetaan, että "Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä luonnonvarojen kestävää käyttöä, kierto- ja biotaloutta, uusiutuvan energian tuotantoa sekä hukkalämmön hyödyntämistä." Tämä koskee myös biokiertotalouden alueita.

Voimajohtojen osalta useassa muistutuksessa vastustettiin Kymenlaakson sähköverkon suunnitteilla olevaa Porvoon ja Askolan välistä 110 kV voimajohtoa, joka Itä-Uudenmaan maakuntakaavan ehdotuksessa on osoitettu ohjeellisen voimajohdon merkinnällä. Yksi muistutus koski Porlamin kautta osoitetun voimajohdon ohjeellista linjausta, jonka toivottiin sijoittuvan lähemmäs Lahti-Loviisa -radan linjausta. Vastineissa on todettu, että Uudenmaan sähkönsiirron huoltovarmuuden turvaamiseksi Uusimaa-kaavassa osoitetaan yhdyskuntien ja teollisuuden tarvitseman suurjännitteisen (400 kV ja 110 kV) sähkönsiirtoverkon kokonaisuus. Olemassa olevat voimajohdot osoitetaan merkinnällä "Voimajohto" ja uuteen voimajohtokäytävään suunnitellut voimajohdot merkinnällä "Voimajohdon ohjeellinen linjaus". Ohjeellisen voimajohdon sijainti, tekninen toteutus ja vaikutusten arviointi tarkentuvat yksityiskohtaisemman suunnittelun ja lupamenettelyn yhteydessä. Maakuntakaavassa ei määritellä ohjeellisen voimajohdon tarkkaa sijaintia tai voimajohdon teknistä toteutustapaa, kuten sitä, toteutetaanko se ilmajohtona tai joltain osin kaapeliratkaisuna.

Voimaan jäävän 4. vaihemaakuntakaavan **tuulivoimaratkaisun** tiettyjä tuulivoima-alueita vastustettiin kahdessa muistutuksessa, mutta toisaalta

alueen kahdelta kunnalta saaduissa muistutuksissa pidettiin hyvänä 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden jättämistä voimaan. Toisessa näistä todettiin myös, että tuulivoimarakkaisua ei pidä vaarantaa uusien suojelumerkinnöin. Vastineissa on todettu, että Uusimaa-kaavan valmistelussa on otettu voimaan jäävän Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimarakkaisu huomioon ja se on sovitettu yhteen muun Uusimaa-kaavassa osoitetun maankäytön kanssa. Tetomin tuulivoimaosayleiskaavan laadinnasta vastaa Loviisan kaupunki. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tuulivoimaloiden sijainnit tarkentuvat, jolloin niistä aiheutuvia vaikutuksia on mahdollista arvioida ja mahdollisten haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteitä suunnitella tarkemmin.

Yhdessä muistutuksessa toivottiin myös pienien **ampumaratojen** osoittamista kaavassa. Vastineissa on todettu, että Uusimaa-kaava 2050:ssa osoitetaan ainoastaan maakunnallisesti merkittävät ampumaradat.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää

- hyväksyä vastinepaketin 1 (esityslistan liite) sisältämät, edellä esitettyjen periaatteiden mukaisesti laaditut vastineet siltä osin, kun ne koskevat Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavaa ja valtuuttaa toimiston tekemään vastineiden mukaiset korjaukset ja tarkistukset kaava-aineistoon
- valtuuttaa toimiston lisäksi tekemään muita teknisluontoisia korjauksia kaava-aineistoon maakuntahallituksen ja -valtuuston lopullista käsittelyä varten.

Vastuujohtaja:

Merja Vikman-Kanerva 040 638 6669

Valmistelija:

Mariikka Manninen 040 721 4747

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 136 §); päätös koskee valmistelua

Liitteet

5 Uusimaa-kaava 2050 kaavaehdotuksista saadut muistutukset ja niihin laaditut vastineet osa I, mhs 27.1.2020

Oheismateriaali

Uusimaa-kaava 2050 kaavaehdotuksista saadut muistutukset ja niihin laaditut vastineet osa I, mhs 27.1.2020, Verkkoversio

Maakuntahallitus

27.01.2020

8

Lausunto valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmasta

650/07.00.04.00.00/2019

MHS

Tiivistelmä

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoa valmisteilla olevan 12-vuotisen valtakunnallisen liikennejärjestelmän vaikutusten arviointiohjelmasta.

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma tulee ohjaamaan Suomen liikennejärjestelmän ylläpitoa ja kehittämistä pitkälle tulevaisuuteen. Suunnitelmassa esitetään Suomen liikennejärjestelmän nykytilaa ja tulevaa toimintaympäristöä koskeva arvio, liikennejärjestelmän tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi.

Liikennejärjestelmäsuunnitelman toimenpiteet vaikuttavat esimerkiksi ympäristöön, yhteiskuntaan, ihmisten liikkumiseen ja elinkeinoelämän kuljetuksiin. Vaikutusten arvioinnilla lisätään ymmärrystä liikennejärjestelmän kehittämisen vaikutuksista ja tuetaan suunnittelun sekä päätöksenteon läpinäkyvyyttä. Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelussa arvioidaan liikennejärjestelmälle asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Arvioitavat vaikutukset ovat:

1. Saavutettavuus sekä matkojen ja kuljetusten palvelutaso
2. Taloudellinen kestävyys
3. Ekologinen kestävyys
4. Sosiaalinen kestävyys
5. Liikennejärjestelmän turvallisuus

Vaikutuksia arvioidaan ensisijaisesti valtakunnallisesta näkökulmasta, mutta myös keskeiset alueelliset ja kansainväliset vaikutukset voidaan tunnistaa. Vaikutusten kohdentumista voidaan arvioida esimerkiksi elinkeinoelämän, asukkaiden, kuntien, kaupunkiseutujen ja valtion näkökulmasta. Suunnitelmaluonnoksen vaikutuksia arvioidaan ja verrataan suunnitelman vertailuvaihtoehtoon.

Vaikka lausuntoa pyydetään vasta suunnitelman vaikutusten arviointiohjelmasta, lausuntopyyntö antaa mahdollisuuden lausua myös suunnitelman aikaisesta vuorovaikutuksesta ja antaa muita evästyksiä itse suunnitelman valmisteluun.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota muun muassa seuraaviin seikkoihin:

- Liikennejärjestelmän kannalta haitalliset toimenpiteet tullee tunnistaa. Koska arvioinnin näkökulmien suuri määrä tekee toimenpiteiden arvioinnin vaikeaksi, eri näkökulmilla tulisi olla prioriteetit tai painoarvot. Vaikutuksia tulee arvioida koko työn ajan ja suunnitelmaa kehittää iteroiden arvioiden perusteella. Taloudellisen kasvun edellytysten lisäksi tulee ottaa huomioon myös vaikutukset nykyiseen taloudelliseen toimintaan.

- On tärkeää, että Uusimaa saa riittävän painoarvon suunnitelman työstämisen aikana. Samoin se, että valmistelussa otetaan huomioon muun muassa Uusimaa-kaavan ja MAL 2019 -suunnitelman yhteydessä laaditut tuoreet selvitykset.
- Valmiin suunnitelman tulee sisältää selkeät kehittämisspolut, joista käy ilmi eri toimenpiteiden paras toteuttamisjärjestys.

[Linkki lausuntopyyntöön](#)

Ehdotus lausunnoksi

Uudenmaan liitto antaa liikenne- ja viestintäministeriölle seuraavan lausunnon valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutusten arviointiohjelmasta.

1. Onko arvioinnin lähestymistapaan tai menetelmiin kommentteja tai kehittämistarpeita?

Muiden toimenpiteiden kuin sujuvuutta parantavien infrahankkeiden arviointi jää toistaiseksi epäselväksi. Ohjelman tulisi sisältää myös pääosa arvioinnissa käytettävistä mittareista.

Liikennejärjestelmän kannalta haitalliset toimenpiteet ja hankkeet tulee tunnistaa. Koska arviointiin sisältyy hyvin suuri määrä erilaisia vaikutuksia, eri tekijöille tulisi asettaa prioriteetit tai painoarvot toimenpiteiden vertailua varten. Esimerkiksi ilmastovaikutuksilla ja liikenneturvallisuudella tulisi olla korkea painoarvo. Liikenneturvallisuuden arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös toimenpiteiden positiiviset terveysvaikutukset.

Taloudellisen kasvun edellytysten lisäksi tulee ottaa huomioon myös vaikutukset nykyisen taloudellisen toiminnan edellytysten turvaaminen. Ohjelmassa mainitaan maaseudun ja syrjäisten alueiden saavutettavuus. Vähintään yhtä suurella painoarvolla tulee kiinnittää huomiota myös esimerkiksi turvallisuussyistä keskusten ulkopuolella sijaitsevien suurten teollisuus- ja logistiikka-alueiden (kuten Porvoon Sköldvik) kuljetusten ja työmatkojen tarpeisiin.

Suomen kansainvälisen saavutettavuuden yhteydessä ei mainita laivayhteyksiä korvaavia tai täydentäviä kiinteitä yhteyksiä. Vaikka Tallinna-tunnelin toteuttaminen ei ole ajankohtaista vielä ensimmäisen 12-vuotiskauden aikana, sen suunnittelua tulee jatkaa.

2. Huomioidaanko vaikutusten arvioinnissa valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämisen näkökulmat kattavasti?

Arviointiohjelmassa on esitetty eri vaikutusten arviointia laajasti. Ohjelma sisältää myös kunnianhimoisia uusia arviointitapoja. Arviointimenetelmien kehittäminen ilmeisesti jatkuu suunnitelman valmistelun aikana, joten niiden kattavuutta on vaikea arvioida tässä vaiheessa.

3. Minkä tyyppistä vuorovaikutusta ja viestintää toivot valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelun aikana?

On tärkeää, että suunnitelmaa työstetään yhdessä sidosryhmien kanssa ja Uusimaa saa riittävän painoarvon suurimpana maakuntana ja valtakunnallisen liikennejärjestelmän tärkeimpänä solmukohtana. Tähän on

erityisen tärkeää kiinnittää huomiota siksi, että sen paremmin Uudenmaan liitto kuin Helsingin seutu eivät ole edustettuina hankkeen yhteistyöryhmässä.

Lausuntovaiheessa saadut lausunnot ja niihin laaditut vastineet tulee julkaista.

4. Muita eväitä suunnitelman valmisteluun

Valmistelutyössä tulee ottaa huomioon Uudellamaalla muun muassa Uusimaa-kaavan 2050 ja MAL 2019 -suunnitelman yhteydessä laaditut tuoreet selvitykset.

Vaikutuksia tulee arvioida koko työn ajan ja suunnitelmaa päivittää arvioiden perusteella iteroiden.

Kuljetusten osalta tulee selvittää myös mahdollisuutta siirtää nykyistä suurempi osa kuljetuksista raiteille maanteiden sijaan.

Suunnitelman sisältämien toimenpiteiden tulee olla realistisia sekä toteutettavuuden että rahoituksen osalta. Suunnitelmassa tulee tunnistaa selkeät kehittämisspolut, joista käy ilmi, missä järjestyksessä hankkeiden toteuttaminen on mahdollista ja mielekästä. Myös muista toimenpiteistä tulee tunnistaa ne, joiden toteuttaminen on mahdollista nopeasti. Tämän lisäksi on tärkeää ottaa kantaa siihen, ettei liikennejärjestelmälle suorastaan haitallisia hankkeita tai toimenpiteitä tule sallia, vaikka niille järjestäisi rahoitus.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Vastuujohtaja:

Merja Vikman-Kanerva 040 638 6669

Valmistelija:

Petri Suominen 040 656 4979

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 136 §); päätös koskee valmistelua

Päätösote: Liikenne- ja viestintäministeriö

Maakuntahallitus

27.01.2020

9

Lausunto Y5 Lohjansolmun asemanseudun ja Lehmijärvi-Pulli maaseutualueiden osayleiskaavasta

19/06.02.00/2019

MHS

Tiivistelmä

Tavoitteena on laatia suunnittelualueelle oikeusvaikutteinen osayleiskaava, jossa varaudutaan väyläviraston yleissuunnitelman mukaiseen Espoo-Salo-oikoradan linjaukseen ja asemaan. Suunnittelualue käsittää noin 30 km²:n alueen Lohjan keskustaajaman pohjoispuolella. Uuden Lohjansolmun seudun aseman ympäristöön suunnitellaan tiivis, 10 000-15000 asukkaan uusi kaupunginosa, josta järjestetään toimivat liikenneyhteydet Lohjan keskustaan ja muihin kaupunginosiin. Lehmijärvi-Pullin maaseutualueilla osayleiskaavaa on tarkoitus käyttää rakennusluvan perusteena tietyillä alueilla.

Uudenmaan liitto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

- Osayleiskaavan luonnos on maakuntakaavan mukainen, koska kaavan hyväksymisen aikataulu on sidottu vireillä olevan Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan ehdotuksen hyväksymiseen ja voimaan tuloon ja alueen toteuttaminen valtion sitovaan päätökseen radan ja aseman toteuttamisesta.
- Kaavan jatkotyössä tulee kiinnittää erityistä huomiota osayleiskaavan toteutumisen epävarmuuksiin ja riskitekijöihin II luonnosvaiheessa laadittujen selvitysten pohjalta. Samalla on pohdittava yhdyskuntarakenteen sijoittamisen ja tiivistämisen vaihtoehtoja, jotka tukevat raideliikenteen liikennöintiä, jos alue ei toteudu suunnitellulla tavalla.
- Lohjan keskustan kehittäminen on tärkeää sekä suunnittelualueen että koko kaupungin kannalta.
- On hyvä ja tärkeää, että osayleiskaavan jatkotyössä on katsottu tarpeelliseksi laatia kaavataloudellisia selvityksiä.

Asian vireilletulo

Lohjan kaupunki/kaupunkikehitys/kaavoitus pyytää Uudenmaan liitolta lausuntoa Lohjansolmun asemaseudun ja Lehmijärvi-Pulli maaseutualueiden osayleiskaavan II valmisteluvaiheen aineistosta 31.1.2020 mennessä.

Uudenmaan liitto on antanut toimiston lausunnon 13.3.2019 osayleiskaavan I valmisteluvaiheen aineistosta. Ensimmäisessä valmisteluvaiheen aineistossa ei vielä esitetty kaavaratkaisua kaavakartalla toisin kuin nyt lausunnolla olevassa toisen valmisteluvaiheen aineistossa.

Asian taustat

Suunnittelualue

Suunnittelualue käsittää pinta-alaltaan noin 30 km²:n alueen Lohjan keskustaajaman ja Salpauselän pohjoispuolella. Alue rajautuu etelässä E18-tiehen, idässä Lehmijärveen, pohjoisessa metsävyöhykkeeseen ja lännessä Koivulanselkään ja Pullin kylän länsipuolen metsäalueisiin.

Suunnittelun tavoite

Tavoitteena on laatia suunnittelualueelle oikeusvaikutteinen osayleiskaava, jossa varaudutaan väyläviraston yleissuunnitelman mukaiseen Espoo-Salo-oikoradan linjaukseen ja asemaan. Uuden aseman ympäristöön suunnitellaan tehokkaamman maankäytön kokonaisuus, uusi kaupunginosa, jolle laaditaan myöhemmin tarkemmat asemakaavat. Yhdyskuntarakennetta ohjataan myös kylien alueelle, jossa rakentamista ohjataan suoraan osayleiskaavalla. Tavoitteena on järjestää toimivat liikenneyhteydet alueen sisällä ja Lohjan keskustaan, Lempolan palveluihin ja muihin kaupunginosiin. Kaavan tavoitteena on turvata myös alueen kulttuuri- ja luonnonympäristön ominaispiirteet. Kaava mahdollistaa alueelle 10 000-15 000 uutta asukasta. Osayleiskaavan arvioitu tavoitevuosi on 2037.

Suunnittelutilanne

Väylävirasto laatii radasta parhailaan tarkentuvaa yleissuunnitelmaa, joka on tavoitteena hyväksyä vuoden 2020 loppuun mennessä. Nyt vireillä olevaa osayleiskaavaa laaditaan mahdolliset ratalinjauksen tarkennustarpeet huomioiden. Meneillään on myös Helsinki-Turku välisen nopean junaratayhteyden ympäristövaikutusten arviointi, jonka yhteysviranomaisena on Uudenmaan ELY-keskus.

Yleiskaava

Suunnittelualueen eteläosaa koskee pieni osa Lohjan oikeusvaikutteisesta taajama-osayleiskaavasta, joka on tullut voimaan vuonna 2016. Siinä alueelle on osoitettu muun muassa yhdyskuntarakenteen mahdollinen laajenemisalue, tie- ja katuyhteystarve, Espoo-Salo-oikoradan maastokäytävä, rautatieasema, maa- ja metsätalousvaltainen alue, suojelualue, vesialue ja tärkeä pohjavesialue ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Lisäksi suunnittelualueita koskevat oikeusvaikutuksettomat Lehmijärven-Vaanila osayleiskaava sekä Lohjan yleiskaava. Lohjansolmun asemaseudun ja Lehmi-järvi-Pulli-osayleiskaava tulee voimaan tultuaan näillä alueilla taaja-maosayleiskaavan tilalle.

Maakuntakaavatilanne

Voimassa olevat maakuntakaavat

Suunnittelualueen eteläosaa koskee Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa osoitettu *Raideliikenteeseen tukeutuva asemaseudun kehittämialue* -kehittämisperiaatemerkinä.

- Kehittämisperiaatemerkinä osoitetaan pitkällä aikavälillä, pääasiassa maakuntakaavan suunnittelukauden jälkeen toteutettavat uusiin raideliikenneasemiin tukeutuvat alueet.
- Suunnittelumääräyksen mukaan ennen alueen yksityiskohtaisempaa suunnittelua alueen maankäyttö on ratkaistava maakuntakaavoituksessa.

Merkinnän tavoitteena on säilyttää edellytykset suunnitella kyseistä aluetta tiiviisti rakentuvaksi asemaseuduksi, sen sijaan että se rakentuisi liian hajanaisena. Ennen yksityiskohtaisempaa suunnittelua alueen maankäyttö on ratkaistava maakuntakaavassa. Kunta voi kuitenkin laatia yleiskaavaa samanaikaisesti maakuntakaavan kanssa. Yleiskaavaa ei voi kuitenkaan hyväksyä, ennen kuin maakuntakaava, jossa alueen maankäyttö on ratkaistu, on tullut voimaan.

Pullin ja Lehmijärven kyliin on osoitettu Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa *maakunnallisesti merkittävä kylä, joihin ohjataan*

määrältään merkittävää asuin- ja työpaikkarakentamista.

Suunnittelumääräyksen mukaan kylän sijainti ja laajuus määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Suunnittelualue on suurimmalta osaltaan voimassa olevassa maakuntakaavassa ns. *valkoista aluetta*. Valkoisten alueiden kehittämissuosituksen mukaan alue, jolle maakuntakaavakartalla ei ole osoitettu erityistä käyttötarkoitusta, on tarkoitettu ensisijaisesti maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien sivuelinkeinojen käyttöön. Alueelle suuntautuvaa asuin- ja työpaikkarakentamista on ohjattava taajamatoimintojen alueille ja kyliin. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa voidaan alueelle osoittaa muutakin vaikutuksiltaan paikallisesti merkittävää maankäyttöä.

Lisäksi suunnittelualueita koskee seuraavat voimassa olevien maakuntakaavojen (Uudenmaan maakuntakaava, Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaava, 2.vaihemaakuntakaava ja 4.vaihemaakuntakaava) merkinnät:

- *päärata*
- *moottoriväylä*
- *yhdystie*
- *110 kv voimajohto*
- *vedenhankinnan kannalta tärkeä pintavesialue*
- *pohjavesialue*
- *suojelualue, Natura 2000-verkkoon kuuluva tai ehdotettu alue*
- *maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö*

Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan ehdotus

Vireillä olevassa Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavassa osalle suunnittelualueita on osoitettu *uusi raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke* -kehittämisperiaatemerkinä. Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan uudet tuleviin asemanseutuihin tukeutuvat, maakunnan kehittämisen kannalta merkittävät uudet taajamatoimintojen vyöhykkeet. Rajaus on osoitettu alueille, joiden kestävä kehittäminen tiiviiksi taajama-alueiksi edellyttää uutta raideliikenteen asemaa. Vyöhykkeen toteuttaminen tulee kytkeä uuden raideliikenneyhteyden ja aseman sitovaan toteuttamispäätökseen. Kun Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaava tulee voimaan, merkintä korvaa ja kumoaa Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa alueelle osoitetun *Raideliikenteeseen tukeutuva asemaseudun kehittämisalue* -kehittämisperiaatemerkinän.

Lisäksi Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavassa tullaan osoittamaan voimassa olevista kaavoista edellä mainitut rata-, väylä-, tie-, johtoviivamerkinät, suojelualueen aluevarausmerkintä sekä kulttuuriympäristön ominaisuusmerkinnät.

Uudenmaan liiton I luonnosvaiheen lausunto

Uudenmaan liitto on I valmisteluvaiheen lausunnossaan 13.3.2019 kiinnittänyt huomiota seuraaviin asioihin:

- Osayleiskaavaa ei voida hyväksyä ennen kuin vireillä oleva Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaava on tullut voimaan
- Osayleiskaavan määräyksissä on todettava, että alueen toteuttaminen edellyttää valtion sitovaa päätöstä radan ja aseman toteuttamisesta
- Osayleiskaavan suunnittelun tavoitteena oleva asemaseudun tiivis

- yhdyskuntarakenne on maakuntakaavan mukainen
- Suunnittelussa tulee pyrkiä siihen, että junalla matkustaminen tehdään mahdollisimman monelle helpoksi ja houkuttelevaksi liikkumisen vaihtoehdoksi. Se tarkoittaa, että maankäyttö on mahdollisimman tiivistä asemanseudulla ja että joukkoliikenneyhteydet Lohjan keskustasta ja muualta Lohjalta asemalle ovat toimivat.
 - Osayleiskaavan mitoituksessa varaudutaan 11 000 -15 000 asukkaan uuteen kaupunginosaan. Kaavatyössä on selvitettävä sitä, miten suunniteltu asukastavoite voi toteutua. On tärkeää, että alueen väestötavoitteet perustuvat realistisiin arvioihin, jotta alue voidaan myöhemmin toteuttaa suunnitellulla tavalla.
 - Suunnittelualueen ympäristö asettaa monia reunaehtoja alueen tiiville yhdyskuntarakenteelle. Tulee ratkaista ja selvittää vesiensuojelutoimenpiteet, vaikutukset Natura-alueisiin sekä moottoritieväylän ja radan ympäristöhäiriöt.
 - Tulee pohtia, onko nopea raideyhteys riittävä vetovoimatekijä alueelle muuttamiseen. Mitä muita vetovoimatekijöitä tarvitaan?
 - Miten kaupungin resurssit riittävät kehittämään kokonaan uuden kaupunginosan ja samalla ylläpitämään ja kehittämään keskustaa ja muita alakeskuksia?
 - Suunnittelun keskeinen kysymys on se, miten Lohjansolmu voidaan liittää nykyiseen helmitaajamanauhaan ja Lohjan keskusta.
 - Alueiden, jonka rakentamista ohjaa suoraan osayleiskaavalla, täydennysrakentamisen periaatteet ja tavoitteet tulee osoittaa riittävällä tarkkuudella ottaen samalla huomioon alueen kulttuuriympäristöarvot. Lisäksi tulee välttää yhdyskuntarakenteen hajautumista.

Uudenmaan liiton I valmisteluvaiheen lausunnossa esiin nostamat asiat on otettu huomioon II valmisteluvaiheen/kaavaluonnoksen aineistossa seuraavasti:

- Osayleiskaavan määräyksiin on lisätty maininta alueen toteuttamista edellyttävästä valtion sitovasta päätöksestä radan ja aseman toteuttamisesta.
- Uudenmaan ja Lohjan väestöennusteita on tarkasteltu erillisessä selvi-tyksessä asemanseudun toteuttamismahdollisuuksista ja väestövaikutuksista: ”Selvitys Lohjan uuden asemaseudun - Lohjansolmun -toteutumisedellytyksistä ja asukkaista (Seppo Laakso, Kaupunkitutkimus TA, 10/2019).
- Asemanseudun roolia liikennejärjestelmässä on tarkasteltu erillisessä liikenneverkkoselvityksessä. Selvityksessä on esitetty tarkasteluja mm. joukkoliikenteen ja liityntäpysäköinnin tarpeista.
- Ympäristön häiriötekijöistä liikennemelu on otettu huomioon toimintojen sijoittamisessa. Asemakaavoitettavalla alueella melulle herkkien toimintojen ja melulähteiden väliin osoitetaan muuta maankäyttöä. Asemakaavoitettavaksi tarkoitettun alueen ulkopuolella asuinrakennuspaikkoja ei osoiteta melualueille.
- Vesiensuojelutarpeisiin kiinnitetään huomiota mm. pohjavesien suo-jelumääräyksissä, hulevesien johtamisen sekä keskitetyn vesihuollon tarpeita arvioiden.
- Osayleiskaavoitusta varten on laadittu Lohjansolmun asemanseudun Natura-tarvearvio luontoselvitysten täydennykseksi. Sen yhteenvedona todetaan, että ”Lohjanharju ja Ojamonkangas-, Nummi-Pusulan lintuvedet- ja Vaanilanlahti- Natura-alueiden suojelun perusteena oleville luontoarvoille ei todennäköisesti aiheudu merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Lohjansolmun asemanseudun ideasuunnitelmien mukaisen maankäytön toteutumisesta. Haitallisten vaikutusten lieventämiskeinois-

keskeisimpiä ovat virkistyskäytön ohjaaminen ja hulevesien hallinta-toimet.” Sekä virkistyskäyttöön että hulevesien hallintaan kiinnitetään huomiota kaavamerkinnöissä ja -määräyksissä.

- Alueen vetovoimatekijöinä korostetaan liikenteellisen sijainnin ja mo-nimuotoisten asumismahdollisuuksien lisäksi mm. alueen lähiluontoa ja kulttuurihistoriaa. Lohjan Järvi-kaupunki-imagoa pyritään hyödyntämään alueen vesistöyhteyksien kautta (Lohjanjärvi, Hiidenvesi, Lehmijärvi).

Ehdotus lausunnoksi

Ensimmäisen luonnosvaiheen jälkeen saadun palautteen ja tarpeellisten lisäselvitysten perusteella on osayleiskaavan luonnokseen tehty tarkennuksia ja täydennyksiä.

Uudenmaan liitto toteaa, että kaavan jatkotyössä on kiinnitettävä huomiota seuraaviin asioihin:

Kunnan väestön kehitysnäkymät ja kaavan mahdollistama asukasmäärä

- Seppo Laakson selvityksen mukaan Lohjan on pystyttävä kääntämään laskeva väestö- ja työpaikkakehitys nousevaksi raideliikenteestä riippumatta. Kaupungin on siten kohdennettava riittävästi resursseja koko Lohjan kehittämiseen.
- Edellä mainitun selvityksen mukaan alueen kasvu voisi olla enimmillään 500 asukasta vuodessa. Se tarkoittaa sitä, että alueen toteutuminen 10 000 asukkaan kaupunginosana, joka tukeutuisi raideliikenteeseen, vie ainakin 20 vuotta. Kasvu lienee liian hidasta, jotta alueesta voi tulla vetovoimainen kaupunginosa ja jotta sujuva raideliikenne voi toteutua. Siksi myös keskustan väestömäärän tulee kasvaa.
- Lohjansolmun asemanseudun suunnittelussa tulee panostaa alueen profilointiin ”omannäköiseksi”, jotta se erottuu muista ESA-radnan varren asemanseuduista. Nyt vetovoimatekijöiksi nostetaan luonto- ja virkistysarvot. Esa-radnan varrella olevien uusien asemanseutujen Histan ja Veikkolan vahvuutena on myös luonto, Nuuskion kansallispuisto, joka on suosittu virkistysalue.

Suunnittelualueen liittyminen olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen ja Lohjan keskustaan

- Kaavaprosessissa on tullut esiin, että alueen kytkeminen olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen ja Lohjan keskustaan on haasteellista välimatkojen, maastonmuotojen sekä raide- ja moottoritien estevaikututusten vuoksi. Sen vuoksi kaavan jatkotyössä tulee tutkia huolellisesti mahdollisuus uuden asemanseudun eteläpuolisten, jo olemassa olevien kaupunginosien tiivistämis- ja täydennyspotentiaalin hyödyntäminen, mikä voi tukea alueen tasapainoisempaa kehittämistä sekä raideliikenteen toteutumista.
- Alueen rakentaminen voi sijoittua myös kaavaluonnoksessa esitettyä suppeammalle alueelle aseman läheisyyteen, mikä voi olla kestävämpi ja kuntataloudellisesti edullisempi ratkaisu.
- Myös laadittu selvitys uuden asemanseudun toteuttamisedellytyksistä tuo esille sen, että Lohjan keskustan kehittäminen ja elinvoiman vaaliminen on tärkeää myös uuden Lohjansolmun kaupunginosan vetovoimaisuudelle.
- On tutkittava, onko tarpeen ja järkevää sijoittaa työpaikkoja ja palveluja moottoritien varteen olosuhteiltaan vaativille rakennettaville alueille vai kattaako Lempolan alue riittävät kaupalliset palvelut ja tulevaisuuden työpaikka-alueet?

Liikenne

- Laaditussa liikenneselvityksessä on käsitelty hyvin kaava-alueetta laajemmat vaikutukset liikenteeseen ja liikennejärjestelmän toimivuuteen. Ongelmakohdat on tunnistettu ja niihin on esitetty parannustoimenpiteitä. Kaavalla on suunnittelualuetta laajempia vaikutuksia pääväyläverkkoon ja etenkin valtatie 25 Lempolan kiertoliittymään, joka tulee muuttaa pidemmällä aikavälillä eritasoliittymäksi. Tällöin päätien asemassa olevan valtatie 25 sujuvuutta ei heikennetä. Myös valtatielle 1 on ehdotettu uusien eritasoliittymien rakentamista Saukkolantieltä ja Lehmijärventieltä. Näitä eritasoliittymiä suunniteltaessa tulee varmistaa valtatie 1 sujuvuus uusien liittymien toteutuessa.

Ympäristön asettamat reunaehdot

- Kaavaa varten on laadittu luontoselvitys, Natura-arviointi ja lepakkoselvitys. Selvitykset osoittavat alueella olevan moninaisia luontoarvoja. Ne tulee kaavaratkaisussa turvata. Alueen huono rakennettavuus ei saa johtaa ratkaisuihin, joilla rakentamista ohjataan alueille, joiden rakennettavuus on muuta aluetta parempi, mutta joiden luontoarvojen säilyttäminen on selvitysten perusteella asetettava etusijalle.

Muuta

- On hyvä, että kaavan jatkotyössä on nähty tarpeelliseksi laatia kaavataloudellinen selvitys

Maakuntajohtajan ehdotus:

- Maakuntahallitus päättää
- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon
 - tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Vastuujohtaja:

Merja Vikman-Kanerva 040 638 6669

Valmistelija:

Heli Vauhkonen 050 320 0431

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 136 §); päätös koskee valmistelua

Päätösote: Lohjan kaupunki

Liitteet

- 6 Liitekartta 1; ote Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta 8.10–8.11.2019, mhs 27.1.2020
- 7 Liitekartta 2; ote voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmästä 2019, mhs 27.1.2020

Oheismateriaali

Osayleiskaavan luonnoskartta ja määräykset, mhs 27.1.2020
 Kaavan lähtökohdat, mhs 27.1.2020
 Kaavan tavoitteet, mhs 27.1.2020
 Selvitys Lohjan uuden asemaseudun - Lohjansolmun -toteutumisedellytyksistä ja asukkaista, Kaupunkitutkimus TA, 10/2019, mhs 27.1.2020
 Lohjansolmun asemaseudun ja Lehtijärvi-Pulli maaseutualueiden oyk.
 Liikennesuunnitelma. Sitowise 102019, mhs 27.1.2020

Maakuntahallitus

27.01.2020

10

Lausunto Siuntion Pikkala-Marsudden osayleiskaavaehdotuksesta

434/06.02.00/2019

MHS

Tiivistelmä

Siuntion Pikkala-Marsuddenin alueelle on tarkoitus laatia oikeusvaikutteinen osayleiskaava, jolla muutetaan alueella voimassa oleva Kaakkois-Siuntion osayleiskaava, joka on vahvistettu vuonna 1994. Osayleiskaavan tavoitteena on osoittaa merenläheisiä alueita asumiseen ja virkistykseen. Kaava mahdollistaa suunnittelualueelle 600-800 uutta asukasta. Alue toteutetaan vaiheittain huomioiden kantatien 51 aluevarausuunnitelma. Kaavan tavoitevuosi on 2040.

Voimassa olevat maakuntakaavat ovat ohjeena osayleiskaavan muuttamiseen. Voimassa olevassa maakuntakaavassa alue on pääosin ns. valkoista aluetta, johon ei osoiteta erityistä maakunnallisesti merkittävää alueidenkäyttöä.

Uudenmaan liitto toteaa, ettei osayleiskaavaehdotus ole kaikilta osiltaan maakuntakaavan mukainen:

- Suunnittelualue on pääosin ns. valkoista aluetta voimassa olevassa maakuntakaavassa. Se tarkoittaa, että alueelle suunniteltu maankäyttö tulee olla paikallisesti merkittävää. Nyt alueen mitoitus mahdollistaa alueelle kolmikertaisen väestömäärän nykyisestä, millä ei voi katsoa olevan vain paikallista merkitystä suhteessa koko kunnan yhdyskuntarakenteen kehitykseen
- Kaavalla ei ole yhdyskuntarakenteen eheyttävää vaikutusta. Kestävän kehityksen periaatteiden mukaan tulee ensisijaisesti kehittää kunnan keskustaa ja olemassa olevia taajamia.
- Kaava ei tue kestävän liikkumisen edellytyksiä, sillä alue liikkuminen perustuu henkilöautoliikenteeseen.
- Kaava-aineistossa tulee ilmetä kaavan toteuttamisen vaiheistuksen tavoitevuodet.
- Suunnittelualueen toteuttaminen kokonaisuudessaan edellyttää kantatien 51 aluevarausuunnitelman toteuttamista. Kaavamääräyksiin on lisättävä, että kaavan toteutus sidotaan kantatien 51 liikennejärjestelyjen parantamistoimenpiteiden toteutumiseen
- Kaavakarttaa ja kaavamääräyksiä tulee tarkentaa, korjata ja selkeyttää etenkin suojelu- ja Natura-alueita koskevien merkintöjen ja määräysten osalta.

Asian vireilletulo

Siuntion kunta pyytää Uudenmaan liitolta lausuntoa Pikkala-Marsuddenin osayleiskaavan ehdotuksesta 24.1.2019 mennessä. Uudenmaan liitto on pyytänyt viikon lisäaikaa lausunnonle, jotta asia voidaan käsitellä maakuntahallituksen kokouksessa 27.1.2020.

Uudenmaan liitto on antanut toimiston lausunnon osayleiskaavan luonnoksesta 29.8.2019.

Alueen nyt lausunnonlla oleva kaavahanke on tullut vireille keväällä 2019.

Erilaisin aluerajauksin Marsuddenia koskevia kaavoitushankkeita (yleiskaavan muutoksia ja asemakaavoja) on ollut vireillä jo vuodesta 2011 lähtien.

On ollut useita syitä siihen, etteivät alueen kaavat ole edenneet hyväksymisvaiheeseen asti. Eräs syy on ollut se, että viranomaiset ovat katsooneet, että kunnan maankäytön kokonaisuuden hallinnan ja maanomistajien tasapuolisen kohtelun näkökulmasta pienen osa-alueen käsitteleminen erillisenä osayleiskaavana ei ole ollut maankäyttö- ja rakennuslain mukainen menettelytapa.

Asian taustat

Suunnittelualue

Osayleiskaava-alue (430 ha) käsittää Pikkalan Marsuddenin alueen rajautuen pohjoisesta kt 51:een, lännessä Pikkalanjokeen sekä etelässä ja idässä Pikkalanlahteen ja Kirkkonummen kuntarajaan. Alue rajoittuu Siuntion keskustan ja Störsvikin osayleiskaava-alueisiin.

Suunnittelualueella on nykyisin noin 300 asukasta ja alue on pääosin yksityisomistuksessa. Suunnittelualueen koillisosassa on myös kunnan maanomistusta. Kuntarajan tuntumassa, Kirkkonummen puolella sijaitsee alumiinitehdas. Alueen koillisosassa on viisi kerrostaloa, keskiosassa on tiiviimpää omakotivaltaista kyläasutusta, ranta-alueet ovat osittain rakennettu, muutoin alue on harvaan rakennettua metsäistä aluetta. Alue kuuluu osittain valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen ja Pikkalan kartano on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua ympäristöä (RKY2009). Marsuddenin niemen eteläpuolella olevat pikkusaaret vesialueineen ovat suojelualueita.

Suunnittelun tavoitteet

Alueelle on tarkoitus laatia oikeusvaikutteinen osayleiskaava, jolla muutetaan alueella voimassa olevaa oikeusvaikutteista Kaakkois-Siuntion osayleiskaavaa. Tavoitteena on osoittaa merenläheisiä alueita asumiseen ja virkistykseen. Koillisosaa kehitetään tiiviimmän asumisen ja työpaikkojen alueena. Kyläasumisen kehittämiseksi luodaan edellytyksiä ja Pikkalan kartanon maatalouden harjoittamisen edellytykset ja arvokas kulttuuriympäristö turvataan. Kaavalla mahdollistetaan alueelle 600-800 uutta asukasta. Osayleiskaavassa huomioidaan kantatie 51 aluevaraus suunnitelma sekä osoitetaan katuverkko ja yhteys suunnittelualueelta Störsvikin suuntaan tavoitteena kytkeä suunnittelualue Störsvikin liikenneverkkoon, palveluihin ja virkistysmahdollisuuksiin.

Suunnittelutilanne

Yleiskaava

Voimassa olevassa ja vuonna 1994 vahvistetussa Kaakkois-Siuntion yleiskaavassa suunnittelualueelle on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, jolle voidaan rakentaa maa- ja metsätalouden ja niihin liittyvien sivuelinkeinojen rakennuksia rakennusjärjestyksen mukaisesti. Suunnittelualueelle on osoitettu myös erillispientalojen alueita, asuinkerrostalojen alue, yritystoiminnan alue sekä yhdyskuntateknisen huollon alue sekä suojelumerkintöjä, jotka koskevat luontoa, kulttuurimaisemaa ja rakennusperintöä.

Siuntiossa on vireillä koko kunnan alueelle laadittavat teemakohtaiset yleiskaavat. Teemayleiskaavojen alue käsittää koko Siuntion kunnan alueen. Alueelle on tarkoitus laatia oikeusvaikutteinen yleiskaava, jota käsitellään neljän eri teeman kannalta: liikenne ja kevyen liikenteen väylät, arvokkaat kallioalueet, kulttuurihistorialliset alueet sekä luonnon- ja ympäristönsuojelu.

Voimassa olevat maakuntakaavat

Suunnittelualue on voimassa olevan maakuntakaavan ns.valkoista aluetta, jolle ei ole maakuntakaavalla osoitettu erityistä käyttötarkoitusta ja joka on kehittämissuosituksen mukaan tarkoitettu ensijaisesti maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien sivuelinkeinojen käyttöön. Alueelle suuntautuvaa asuin- ja työpaikkarakentamista on ohjattava taajamatoimintojen alueille ja kyliin. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa voidaan alueelle osoittaa muutakin vaikutuksiltaan paikallisesti merkittävää maankäyttöä. Kantatien 51 molemmin

puolin, osayleiskaavan suunnittelualueen koillisosaan on osoitettu työpaikka-alueiden reservialue. Suunnittelualueen eteläpuolelle on osoitettu seudullisesti merkittävän siirtoviemäriin linjaus. Pikkalanjoki on osoitettu Natura 2000-alueen ominaisuusmerkinnällä ja joen ranta-alueet suojelualueena, samoin kuin suunnittelualueeseen kaakkoispuolella rajautuva vesialue pikkusaarineen. Pikkalan kartano peltoalueineen ja Kabanovin tykkitie on osoitettu valtakunnallisesti merkittävän rakennetun ympäristön (RKY2009) -ominaisuusmerkinnällä. Pikkalan kartano ja Pikkalanjoen viljelyaukeat sisältyvät myös Degerbyn-, Pikkalan-Palojoen kulttuurimaisemaan, joka on valtakunnallisesti arvokasta maisema- aluetta. Lisäksi Pikkalan kartanon itäpuolella kyläalue on osoitettu maakunnallisesti merkittävänä kulttuuriympäristönä.

Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan ehdotus

Uusimaa 2050-kaava koostuu kolmesta erillisestä seutuvaihemaakuntakaavasta. Siuntio kuuluu Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan alueeseen. Suunnittelualueelle ei ole osoitettu muita uusia merkintöjä kuin kaavaehdotuksessa osoitettu viheryhteystarpeen kehittämisperiaatemarkinta, jolla osoitetaan ne maakunnallisen ekologisen ja virkistyksellisen verkoston yhteystarpeet, joiden toteuttaminen edellyttää yhteensovittamista muun maankäytön kanssa. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen merkinnät on yhdistetty yhdeksi kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue-ominaisuusmerkinnäksi.

Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavassa maakunnallisesti merkittäviä taajama-alueita ei osoiteta enää aluevarausmerkinnöillä. Yhdyskuntarakenteen kestävää kasvua ohjataan keskuksien kohdemerkinnöillä ja taajamatoimintojen kehittämissuositukseen kehittämisperiaatemarkinnöillä sekä kaavan yleisillä merkinnöillä. Taajama-alueiden ulkopuolisia työpaikka- ja työpaikka-alueiden reservialueita ei osoiteta.

Kaavaehdotus on ollut nähtävillä syksyllä 2019. Kaavaehdotus on tarkoitus hyväksyä maakuntavaltuustossa keväällä 2020.

Uudenmaan liiton I luonnosvaiheen lausunto

Uudenmaan liitto on luonnosvaiheessa antamassaan lausunnossaan 29.8.2019 kiinnittänyt huomiota seuraaviin asioihin:

- On hyvä ratkaisu, että suunnittelualuetta tarkastellaan nyt laajempaan aluekokonaisuutena kuin aikaisemmissa alueen kaavahankkeissa.

- On kehitettävä ensisijaisesti kunnan keskustaa, mikä tukee palvelujen ja kestävän liikkumistapojen järjestämistä
- Osayleiskaavalla ei ole yhdyskuntarakenteen eheyttävää vaikutusta
- Alueen toteuttaminen tulee kytkeä kantatien 51 parantamiseen ja eritasoliittymien rakentamiseen, mikä parantaa liikenneturvallisuutta
- Vireillä olevien teemakohtaisten yleiskaavojen selvityksiä hyödynnettävä kokonaisuuden hahmottamiseksi
- Alueen koillisosassa tulee varata alue maakunnallisen viheryhteyden toteuttamiseen
- Yleiskaavassa tulee käyttää luontoarvoihin perustuvaa rajausta ja merkintätapaa -ei maakuntakaavaan viittaavaa
- Tarvitaan Natura-arvojen arviointia
- Vapaiden rantojen määrä tulee arvioida suhteessa muihin alueisiin

Kaavaehdotukseen on tehty korjauksia ja tarkennuksia luonnoksesta saadun palautteen perusteella

AT- kylätaajama-alueita on muokattu viheryhteystarve ja muita luontoarvoja huomioiden ja samalla säilyttäen yhtäläiset rakennuspaikkojen kiinteistökohtaiset lukumäärät

AP-1 pientaloalueiden sijainteja ja rajauksia on tarkistettu katuverkon uudelleen linjauksen, luontoselvitysten ja maanomistajien kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella.

TP/LH- työpaikka-alue kaavan koillisosassa on poistettu, koska sen toteuttaminen olisi vaatinut massiivisia kallioräjäytyksiä. Merkintä on korvattu lähipalvelujen ja maa- ja metsätalouden aluevarausmerkinnöillä. Kerrostalojen AK-1 alueen rajausta on tarkistettu ja supistettu ja korvattu osittain asuinpienalojen alueella sekä lähivirkistysalueella, mikä tukee alueen viheryhteyttä.

Liikenneratkaisuissa on tarkistettu tie- ja katulinjausten sijainteja ja muutettu, poistettu ja lisätty kokoojakatuja sekä esitetty uusia jalankulun ja pyöräilyn yhteyksiä ja reittejä. Marsuddenintien risteyssilta kantatien ali on poistettu ehdotuksessa ja sen tilalle on esitetty uutta jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden alikulkua kantatien alitse osana laajempaa kulttuurireittiä.

Maa- ja metsätalousalueisiin ja virkistysalueisiin on tehty muutoksia siten, että osa MY-alueista on osoitettu VL/s-merkinnöillä ja niiden määräyksessä on viittaus MRL 128 §:n mukaiseen maisematyönlupaan. Lisäksi MY-alueiksi on osoitettu kaavaehdotuksessa ranta-alueita, joilla on merkittäviä linnustoarvoja.

Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa osoitettu ekologinen yhteystarve on pyritty sijoittamaan paremmin alueen läpi, mikä on vaikuttanut VL- ja M-alueiden rajauksiin. Marsuddenin niemenkärjen osalta lähivirkistysalueiksi on osoitettu alueita, joiden maankäyttö ratkaistaan tarkemmin asemakaavalla. Muilta osin rantojen alueita on osoitettu M-merkinnällä. Sillan rakentamisen vaikutuksista Pikkalanjoen Natura-alueeseen on laadittu luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointi.

Ehdotus lausunnoksi

Kaavaehdotusta on täydennetty ja tarkistettu luonnosvaiheen jälkeen saadun palautteen pohjalta. Uudenmaan liitto katsoo, että kaavaratkaisuun tehdyt korjaukset, joissa on otettu alueen luonto- ja virkistysarvot huomioon, ovat olleet oikeansuuntaisia. Uudenmaan liitto muistuttaa, että voimassa oleva

maakuntakaava ohjaa yleiskaavan muuttamista siihen asti, kunnes uusi maakuntakaava tulee voimaan. Kaavaehdotus ei ole kaikilta osiltaan voimassa olevan maakuntakaavan mukainen.

Uudenmaan liitto toteaa, että kaavan jatkotyössä, ennen kuin kaava voidaan hyväksyä, on kiinnitettävä huomiota seuraaviin asioihin:

Kunnan kehitysnäkymät ja kaavan mahdollistama asukasmäärä

- Siuntion nykyiseen ja ennustettuun väestömäärään suhteutettuna suunnittelualueen kehittäminen on ylimitoitettua. Kaavaselostuksen mukaan suunnittelualue on mitoitettu 600-800 asukkaalle, kun kunnan oma arvio tähtää 2700 uuteen asukkaaseen koko kunnan alueella kaavan tavoitevuoteen 2040 mennessä. Tilastokeskuksen syksyllä 2019 julkistaman väestöennusteen mukaan kunnan asukasluku pysyy vuonna 2040 vuoden 2017 tilanteessa eli 6146 asukkaassa.
- Uudenmaan liitolle antamassaan vastineessa kunta katsoo, että se on kehittämässä voimakkaasti kuntakeskustaa. Se ei kuitenkaan pidä tavoitteenaan kaiken asuinrakentamisen keskittämistä kuntakeskukseen vaan haluaa tarjota monipuolisesti vaihtoehtoja asumiseen. Suunnittelualueen länsipuolella, Störsvikin alueella on myös vielä paljon kehittämisen potentiaalia monipuoliseen asumiseen.
- Kaava-aineistossa tulee ilmetä kaavan toteuttamisen vaiheistuksen tavoitevuodet. Osayleiskaavan suunnittelun lähtökohtana ja kaavan toteuttamiseen liittyy keskeisesti kantatien 51 parantamistoimenpiteet ja sen aluevaraussuunnitelma, jonka toteuttamisen aikataulua ei vielä ole esitetty. Myös tiehankkeiden esitetyt hinnoittelut vaikuttavat epärealistisilta. On järkevää käyttää kunnan resursseja jo olemassa olevien taajama-alueiden kehittämiseen.

Suhde maakuntakaavaan ja suunnittelualueen liittyminen olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen

- Uudenmaan liitto toistaa jo luonnosvaiheessa lausumaansa, että kestävä kehityksen periaatteiden ja maakunnallisessa mittakaavassa tulee ensisijaisesti kehittää kunnan keskustaa ja sitä ympäröivää taajamaa, jossa sijaitsee kunnan palvelut ja jossa on parhaat edellytykset kestäväan liikkumiseen kuten kunnan vahvuutena olevaan raideliikenteeseen.
- Pikkala-Marsuddenin osayleiskaavalla ei voida katsoa olevan nykyisen kuntarakenteen kannalta eheyttävää vaikutusta. Alueen palveluiden sekä liikkumisen järjestäminen kestäväällä tavalla on vaikeaa ja kallista toteuttaa.
- Suunnittelualue on pääosin ns. valkoista aluetta voimassa olevassa maakuntakaavassa. Se tarkoittaa, että alueelle suunniteltu maankäyttö tulee olla paikallisesti merkittävää, mikä tarkoittaa suunnittelualueella haja-asutusluonteista väljää pientaloasutusta. Nyt alueen mitoitus mahdollistaa alueen väestömäärän kolminkertaistamisen, millä ei voi katsoa olevan pelkästään paikallista merkitystä.
- Kaavakartalla esitetyllä osayleiskaavan vaiheittaisen toteuttamisjärjestyksen ja kaavamääräysten sisällössä on ristiriitaisuuksia. Lähimpänä kantatietä 51, jossa on parhaat joukkoliikenteen järjestämisen edellytykset, osoitetaan AP-alueita, joiden merkinnän kuvauksessa on pienin toimenpitein kehitettävät alueet. Kuvauksen mukaan alueet ovat potentiaalisia täydennysrakentamisen alueita. Silti nämä alueet ovat viimeisessä kolmannessa vaiheessa toteutettavia. Ensimmäiseksi aiotaan toteuttaa

kantatiestä 51 kauimmaisena olevat alueet, jotka vaativat eniten kunnallistekniikan rakentamista ja joiden joukkoliikenneyhteyksien järjestäminen on myös vaikeampaa. Vaiheittaista toteuttamisjärjestystä on tarkasteltava ja sitä on perusteltava uudelleen suhteessa kaavatalouteen.

Liikenne

- Uudenmaan liitto näkee hyvänä, että kaavaehdotuksen selostuksessa on avattu suunnittelualueen liikenneratkaisujen toimivuutta ja vaiheistusta. Selostus osoittaa, että suunnittelualueen toteuttaminen vaatii suuria panostuksia rakennettaviin tieverkkoon, -yhteyksiin ja siltarakenteisiin. Selostuksesta käy myös ilmi se, että suunnittelualue tukeutuu vahvasti henkilöautoliikenteeseen myös tulevaisuudessa ja toimivan joukkoliikenteen järjestäminen alueella on epärealistista.
- Luonnosvaiheen palautteessa nousee esille se, että suunnittelualueen toteuttaminen kokonaisuudessaan edellyttää kantatien 51 aluevaraussuunnitelman toteuttamista. Kaavamääräyksiä on alueiden toteutusjärjestysten osalta täydennettävä siten, että kantatien 51 liikennejärjestelyjen parantamistoimenpiteet ovat toteutuneet ennen suunnittelualueen maankäytön toteuttamista.

Ympäristö

- Voimassa oleva maakuntakaava on ohjeena yleiskaavaa muutettaessa, mutta sen merkinnät ja määräykset tulee perustellen tarvittaessa tarkentaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Yleiskaavan laadinnan yhteydessä tulee selvittää ja käsitellä luontoarvot sekä viheryhteystarpeet maakuntakaavaa tarkemmin. Nyt nähtävillä olevassa yleiskaavassa edellä mainitut asiat on esitetty suoraan maakuntakaavan merkintöjen sijainneilla ilman tarkempaa käsittelyä. Pikkalanjoen ympärille on rajattu suojelualue voimassa olevan maakuntakaavan mukaisesti. Lisäksi kaavamerkinnän kuvauksessa virheellisesti kerrotaan, että suojelualuerajaus on Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavaehdotuksen mukainen rajaus. Kaavaratkaisusta puuttuvat luontoarvojen tarkempi käsittely ja niitä suojaavat määräykset.
- Alue, joka on tarkoitus perustaa luonnonsuojelulain perusteella suojelualueeksi, tulee osoittaa aluevarauksena tai suojata muutoin vastaavalla tavalla.
- Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu alueen koillisosasta suunnittelualueen keskiosan halki viheryhteystarvetta esittävä katkoviiva. Myös maakunnallisen viheryhteyden linjaus tulee selvittää ja sen kehittämisen mahdollisuudet ja tarve tarkentaa yleiskaavassa. Metsäalue, jonka läpi kulkee viheryhteys, on osoitettu (M) maa- ja metsätalousvaltaisena alueena. Määräyksen mukaan alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka heikentävät tätä viheryhteyttä. Tavoitteen saavuttamiseksi aluetta koskevaa merkintää ja määräystä tulee tarkentaa.
- Uudenmaan liitto toistaa luonnosvaiheessa lausumaansa: yleiskaavassa tulee käyttää luontoarvoihin perustuvaa rajausta ja merkintätapaa.
- Suojelualue- ja Natura-alue -merkinnöistä puuttuvat kaavamääräykset tulee lisätä kaavaratkaisuun.

Muuta

- Kaavaehdotuskarttaa tulee korjata siten, että kaavassa osoitetut aluevaraus-, viiva- ja ominaisuusmerkinnät ovat maankäyttö- ja rakennusasetuksen säännösten mukaisia ja kohdistuvat suunnittelualueelle. Kaavamääräyksissä ei tule esittää merkintöjä, joita ei ole osoitettu kaavakartalla. Kartan esitystapa, jossa kuvataan uusia ja olennaisesti muuttuvia alueita ja niiden aluevarauksia, on epäselvä. Voisiko näiden kuvaavien merkintöjen osalta käyttää kaavassa muiden merkintöjen yhteydessä käytettyä indeksimerkintätapaa tai ominaisuusrasteria?
- Selostuksen maakuntakaavoista kertovaa tekstiä on hyvä päivittää, sillä Uusimaakaavan 2050 seudullaiset vaihemaakuntakaavat ovat jo ehdotusvaiheessa.

Uudenmaan liitto lausuu, että ennen kuin kaavaehdotus hyväksytään, on kaavaan tehtävä lausunnossa esitetyt korjaukset.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Vastuujohtaja:

Merja Vikman-Kanerva 040 638 6669

Valmistelija:

Heli Vauhkonen 050 320 0431

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 136 §); päätös koskee valmistelua

Päätösote: Siuntion kunta

Liitteet

- 8 Liitekartta 1; Pikkala-Marsudden osayleiskaavan luonnos
- 9 Liitekartta 2; Pikkala-Marsudden osayleiskaavan luonnos

Oheismateriaali

- Pikkala-Marsudden osayleiskaavaehdotus, mhs 27.1.2020
- Pikkala-Marsudden oyk, merkinnät ja määräykset, mhs 27.1.2020
- Pikkala-Marsudden oyk, kaavaselostus, mhs 27.1.2020
- Pikkala-Marsudden oyk, vastineraportti, mhs 27.1.2020

Maakuntahallitus

27.01.2020

11

Vaalien valmistelutoimikunta; jäsen- ja varajäsenmuutos

480/00.02.02/2018

MHS

Tiivistelmä

Helsingin ja Uudenmaan vasemmistoliitto on pyytänyt nimeämään uudeksi jäseneksi Toni Asikaisen Juuso Aromaan tilalle.

Helsingin Kokoomus on pyytänyt nimeämään uudeksi varajäseneksi Sanna Hämäläisen Sini Jokisen tilalle.

Asian yksityiskohtainen selostus

Vaalien valmistelutoimikunta on toimielin, joka valmistelee Uudenmaan maakuntavaltuuston ja maakuntahallituksen valintaa kuntavaalien tuloksen mukaisesti. Toimikunnalle voidaan osoittaa myös muita tehtäviä.

Vaalien valmistelutoimikunnan tehtävänä on valmistella Uudenmaan maakuntavaltuuston sekä maakuntahallituksen valintaa liiton perussopimuksen pohjalta. Se avustaa muun muassa suhteellisuusperiaatteen ja tasa-arvolain vaatimusten yhteensovittamisessa. Toimikunnan tulee ylläpitää vaalilastointiin liittyviä tiedostoja. Toimikunta voi ottaa myös muita asioita käsiteltäväkseen.

Toimikunnan jäseniksi ja varajäseniksi on nimetty niiden puolueiden edustajat, joilla on edustus Uudenmaan maakuntahallituksessa. Pääsääntöisesti niin kutsutun virka-aseman nojalla nimettävä jäsen on Uudeltamaalta ja varajäsen Helsingistä. Käytännössä jäseniksi nimetyt ovat olleet piirijärjestöjen toiminnanjohtajia tai vastaavia tehtäviä hoitavia.

Maakuntahallitus on nimennyt vaalien valmistelutoimikunnan kokouksessaan 24.10.2016 § 131. Tämän jälkeen toimikuntaan on tehty jäsen- ja varajäsenmuutoksia piirijärjestöiltä tulleiden esitysten perusteella.

Tämänhetkinen kokoonpano:

Jäsen	Alue, puolue	Varajäsen	Alue, puolue
Pesonen Janne, pj.	Uusimaa, kok	Jokinen Sini 27.1.2020 lähtien Hämäläinen Sanna	Helsinki, kok
Väänänen Lea	Uusimaa, sdp	Ylitalo Laura	Helsinki, sdp
Sundström Oskari, vpj.	Uusimaa, vihr	Hyödynmaa Anna	Helsinki, vihr
Merja Nevalainen	Uusimaa, ps	Tiusanen Pekka	Helsinki, ps
Österholm Minna	Uusimaa, rkp	Strömberg Anna	Helsinki, rkp
Aromaa Juuso 27.1.2020 lähtien Asikainen Toni	Uusimaa ja Hki, vas	Mika Mäkelä	Uusimaa, vas
Maskonen Ari	Uusimaa, kesk	Varila Sinikka	Helsinki, kesk

Vaalien valmistelutoimikunnan jäsenille maksetaan kokouspalkkiot Uudenmaan liiton palkkiosäännön mukaan.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää

- myöntää eron vaalien valmistelutoimikunnasta Juuso Aromaalle ja valita uudeksi jäseneksi Toni Asikaisen
- myöntää eron vaalien valmistelutoimikunnasta Sini Jokiselle ja valita uudeksi varajäseneksi Sanna Hämäläisen.

Vastuujohtaja:

Ossi Savolainen 040 589 8415

Valmistelija:

Janne Tamminen 050 558 6303

Täytäntöönpano:

Muutoksenhaku: oikaisuvaatimusosoitus
Päätösote: uudet jäsenet
Toimenpiteitä varten: Yhteystietorekisteri

Maakuntahallitus**27.01.2020****12****Etelä-Suomen liikennestrategian valmistelun käynnistyminen tiedoksi****17/06.04/2020****MHS**

Tiivistelmä

Uudenmaan liitto on lähestynyt muita Etelä-Suomen maakuntaliittoja ja ehdottanut yhteisen liikennestrategian laatimista. Strategian laatimiseen osallistuvat Uudenmaan lisäksi Varsinais-Suomi, Kymenlaakso ja Päijät-Häme. Tavoitteena on esittää alueen yhteinen näkemys liikennejärjestelmän tavoitetilasta valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa varten.

Asian yksityiskohtainen selostus

Useat maakunnat ovat päättäneet aloittaa ylimaakunnallisten liikennestrategioiden laatimisen. Tähän on vaikuttanut muun muassa tarve vaikuttaa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ratkaisuihin.

Uudenmaan liitto on lähestynyt muita Etelä-Suomen maakuntaliittoja ja ehdottanut yhteisen liikennestrategian laatimista. Hämeen liitto on päättänyt osallistua Länsi-Suomen maakuntien strategian laatimiseen. Vastaavasti Varsinais-Suomen liitto on osoittanut kiinnostuksensa laatia yhteistä strategiaa Etelä-Suomen liittojen kanssa. Etelä-Suomen liikennestrategian laatimiseen osallistuvat näin ollen Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kymenlaakso ja Päijät-Häme.

Liikennestrategia laaditaan ainakin pääosin liittojen omana työnä olemassa olevia aineistoja ja viimeisimpiä liikennejärjestelmäsuunnitelmia hyödyntäen. Tavoitteena on esittää alueen yhteinen näkemys liikennejärjestelmän tavoitetilasta valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa varten. Yhteinen liikennestrategia tiivistää samalla yhteistyötä maakuntien välillä ja edistää edunvalvonnan yhteisiä tavoitteita.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi Etelä-Suomen liikennestrategiatyön käynnistymisen.

Vastuujohtaja:

Merja Vikman-Kanerva 040 638 6669

Valmistelija:

Petri Suominen 040 656 4979

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 136 §); päätös koskee valmistelua

Maakuntahallitus

27.01.2020

13

Johtajien antamat lausunnot

MHS

Edellisen kokouksen jälkeen on annettu Liitteet-kohdassa listatut lausunnot.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi johtajien antamat lausunnot.

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 136 §)

Liitteet

10	Lausunto Destia Oy:n maa-aines- ja ympäristölupahakemuksesta kiinteistöille Kurkisuo 638-440-28-3 ja Trankärr 638-440-4-60 Kulloon kylässä Porvoon kaupungissa
11	Lausunto Helsinki-Turku nopeaa junayhteyttä koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta
12	Lausunto Inkoon Joddböle I asemakaavamuutoksen luonnoksesta
13	Lausunto Inkoon Joddböle II asemakaavamuutoksen luonnoksesta
14	Lausunto Inkoon Joddböle IV asemakaavamuutoksen luonnoksesta
15	Lausunto YVA-ohjelmasta, koskien maantie 152 parantaminen välillä Hämeenlinnanväylä-Tuusulanväylä, aluevaraussuunnitelmaa

Maakuntahallitus**27.01.2020**

14**Kokousaikataulu tiedoksi****MHS****Maakuntahallituksen kokoukset**

- 24.2.
- 23.3.
- 27.4.
- 18.5.
- 8.6.

Maakuntavaltuuston kokoukset klo 9-12 Helsingin kaupungin
valtuustosalissa

- 25.2.
- 21.4.
- 9.6.

Maakunnan yhteistyöryhmän kokous

- 7.2.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi kokousaikataulun.

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 136 §); päätös koskee valmistelua